

เยาวชนไทยกับการเป็นพลเมืองที่ดี

โดย

ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหาร กองบัญชาการกองทัพไทย

รุ่นที่ ๑๓

เอกสารวิชาการฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหาร กองบัญชาการกองทัพไทย รุ่นที่ ๑๓

ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๔

บทคัดย่อ

เรื่อง เยาวชนไทยกับการเป็นพลเมืองที่ดี

ผู้วิจัย ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหาร กองบัญชาการกองทัพไทย รุ่นที่ ๑๓

เอกสารวิชาการ เรื่อง เยาวชนไทยกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาทำความเข้าใจมุมมองความคิดของเยาวชนไทยที่มีต่อการเป็นพลเมืองที่ดี (๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลสนับสนุนหรือขัดขวางเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดี และ (๓) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเยาวชนไทยให้มีจิตสำนึกและวางตนเป็นพลเมืองที่ดี โดยการศึกษาใช้เครื่องมือดังนี้ (๑) แบบสอบถามกลุ่มเยาวชน ซึ่งได้แบบสอบถามกลับมาและมีความครบถ้วน ๑๒๐ ตัวอย่าง และกลุ่มผู้ปกครอง ซึ่งได้แบบสอบถามกลับมาและมีความครบถ้วน ๑๒๑ ตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการประมวลผลข้อมูล และ (๒) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชน รวม ๒๐ หน่วยงาน รวมทั้งมีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดของการเป็นพลเมืองที่ดี และแนวทางการพัฒนาการศึกษาของไทยและต่างประเทศ โดยผลการศึกษาที่สำคัญ พบว่า ในมุมมองของเยาวชนและผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นว่า เยาวชนไทยในปัจจุบัน “เป็นพลเมืองที่ดี” และ “เป็นทั้งพลเมืองที่ดีและไม่ดี” โดยเหตุผล ๔ อันดับแรกที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า เยาวชนไทยในปัจจุบันเป็น “พลเมืองที่ดี” ได้แก่ เยาวชนทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่เยาวชนเคารพกฎหมาย และ เยาวชนมีความคิดเป็นของตนเอง ขณะที่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการแสดงออกของเยาวชนในการเป็นพลเมืองดีมากที่สุด ๔ อันดับแรก ได้แก่ คนในครอบครัว ครู/อาจารย์ เพื่อนที่รู้จักกัน และสื่อโซเชียล ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลดังกล่าวมีผลต่อความคิดและพฤติกรรมของเยาวชนในลักษณะของแบบอย่างพฤติกรรม การส่งผ่านและรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การกระตุ้นให้เยาวชนต้องการได้รับการยอมรับจากสังคม ดังนั้น ในการพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี จำเป็นที่จะต้องมีการกล่อมเกลาเยาวชนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ครอบครัว สถาบันการศึกษา และชุมชนเพื่อให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดีและตระหนักรู้ถึงบทบาทของตนในการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนต้องให้ความสำคัญกับการเข้าถึงวิถีคิดของเยาวชน ผ่านการใช้สื่อออนไลน์และโซเชียล ซึ่งเป็นช่องทางที่เยาวชนใช้ในการค้นหาข่าวสารข้อมูลมากที่สุด โดยสอดแทรกแนวคิดการเป็นพลเมืองที่ดีในหลักสูตรและกิจกรรมเชิงปฏิบัติเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เกิดการซึมซับทัศนคติของการเป็นพลเมืองที่ดีอย่างเป็นธรรมชาติ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และสื่อมวลชนจะต้องร่วมมือกันในการเสริมสร้างเยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป

Abstract

Title Thai Youths and Good Citizenship

Name Student workshop on Security Psychology Program for School Administrators Office of the Basic Education Commission, Class ๑๓

This academic paper presents the study on Thai youths and good citizenship. This study aims to (๑) understand the attitudes or viewpoints of young people towards good citizenship (๒) study influential factors promoting or impeding Thai youths to behave good citizenship and (๓) propose recommendations or guidelines for developing Thai youths' consciousness or behaviours towards good citizenship. Two tools were applied for collecting data of this study, i.e. questionnaires of two sampling groups, involving youths and parents, and interviews of ๒๐ executives of agencies related to education and youth development. There were totally ๒๔๑ returned and completed questionnaires, including ๑๒๐ of youths and ๑๒๑ of parents. SPSS programme was used for data processing in order to get the result of the questionnaires. In addition, the review of literatures related to the concept of good citizenship and the approach for education development in Thailand and other countries was conducted. The result of the study reveals that in the view of the majority of youths, in general Thai youths are "good citizen" and some are "both good and not good citizen". Four main reasons supporting this view include the followings: (๑) youths act for public benefits, (๒) youths are responsible for their duty, (๓) youths are law-abiding, and (๔) youths dare to express their own ideas. Regarding the influential factors affecting Thai youths' behaviours towards good citizenship, most of the respondents address four major influential factors, including family members, teachers, friends, and social media. These four factors can impact on thoughts and behaviours of youths through an imitation, an information transfer, and a stimulation of social acceptance. To develop good citizenship attitudes and behaviours among Thai youths, hence, an instillation from family continuing to education agencies and community is necessary. This will construct good attitude and awareness of Thai youths in participating in the country's development. At the same time, youth development related agencies must place importance on accessing to youths' ways of thinking through utilizing online and social media, which youths use as a key channel for searching information. In so doing, it is required to develop the curriculum and activities that naturally cultivate a notion and practices of good citizenship to Thai youths. This action needs a collective effort among government agencies, private sector and mass media in developing Thai youths to grow up and become good citizen of the country.

คำนำ

เอกสารทางวิชาการเรื่อง เยาวชนไทยกับการเป็นพลเมืองที่ดี เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตรพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหาร กองบัญชาการกองทัพไทย (พสบ.บก.ทท.) รุ่นที่ ๑๓ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจมุมมองความคิดของเยาวชนไทยที่มีต่อการเป็นพลเมืองที่ดี และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลสนับสนุนหรือขัดขวางเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดี พร้อมเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเยาวชนไทยให้มีจิตสำนึกและวางตนเป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งเอกสารวิชาการฉบับนี้ จะเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่จะนำข้อมูลไปใช้ต่อยอดในการศึกษาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ หรือใช้ประกอบในการพิจารณาดำเนินงานด้านการพัฒนาหรือจัดทำโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีต่อไป

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารทางวิชาการฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์และเป็นข้อมูลพื้นฐานในงานวิชาการสำหรับผู้่านหรือผู้ที่กำลังหาข้อมูล เพื่อการค้นคว้าและพัฒนาต่อยอดมุมมองของเยาวชนที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างเยาวชนไทยให้เป็นเมืองที่ดี ทั้งนี้ หากมีข้อเสนอแนะหรือข้อผิดพลาดประการใด คณะผู้จัดทำขอน้อมรับไว้และขออภัยมา ณ ที่นี้ ด้วย

ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหาร กองบัญชาการกองทัพไทย รุ่นที่ ๑๓
สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
หลักการและเหตุผล	๑
วัตถุประสงค์การศึกษา	๒
ขอบเขตการศึกษา	๒
วิธีการศึกษา (Methodology)	๓
ข้อจำกัดของการศึกษา	๖
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
บทที่ ๒ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๗
แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีในโลกจริง และโลกเสมือนจริง	๗
พฤติกรรมของเยาวชน	๑๑
ปัจจัยที่มีอิทธิพลสนับสนุนและปัจจัยที่ขัดขวางต่อการเป็นพลเมืองที่ดี	๑๔
นโยบายและแนวทางการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาเยาวชนในประเทศไทย	๑๗
และต่างประเทศ	
บทที่ ๓ การประมวลผลข้อมูลเบื้องต้น	๒๓
สรุปผลข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม	๒๓
สรุปผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์	๒๗

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ บทวิเคราะห์และอภิปรายผล	๓๔
พฤติกรรมของเยาวชน	๓๔
ความสำคัญและคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี	๓๖
ความคิดเห็นต่อการเป็นพลเมืองดีของเยาวชนในปัจจุบัน	๓๙
ความคาดหวังกับบทบาทของเยาวชนไทยในการพัฒนาประเทศในอนาคต	๔๑
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน	๔๓
ความเห็นต่อแนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี	๔๖
บทที่ ๕ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๕๑
บทสรุปข้อค้นพบที่สำคัญ (Key Findings) จากการศึกษา	๕๑
ข้อเสนอแนะ	๕๒
ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษานักศึกษา พสบ. บก. ทท. รุ่นต่อไป	๕๗
บรรณานุกรม	๕๘
ภาคผนวก	๖๓
ผนวก ก - ๑ แบบสอบถามสำหรับกลุ่มเยาวชน	๖๓
ผนวก ก - ๒ แบบสอบถามสำหรับกลุ่มผู้ปกครอง	๖๗
ผนวก ข แบบบันทึกการสัมภาษณ์	๗๑
ผนวก ค ผลจากแบบสอบถาม	๗๒
ผนวก ง ผลการสัมภาษณ์	๙๒

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๓ - ๑ ข้อมูลทั่วไปของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง	๒๓
ตารางที่ ๓ - ๒ ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง	๒๕
ตารางที่ ๓ - ๓ รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาเยาวชน๒๗	
ตารางที่ ๓ - ๔ สรุปสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต่างๆ	๒๘
ตารางที่ ๔ - ๑ แหล่งข้อมูล ๕ อันดับแรกที่เยาวชนกลุ่มตัวอย่างเชื่อถือ	๓๕
ตารางที่ ๔ - ๒ มุมมองของเยาวชนต่อพฤติกรรมของตนเอง	๓๖
ตารางที่ ๔ - ๓ คุณลักษณะของพลเมืองดีที่เยาวชนกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	๓๘
ตารางที่ ๔ - ๔ บทบาทการเป็นพลเมืองดีที่เยาวชนคาดหวังว่าตนเองจะเป็นในอนาคต	๔๒
ตารางที่ ๔ - ๕ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองที่ดี จำแนกตามระดับการศึกษาของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง	๔๖
ตารางที่ ๔ - ๖ แนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต	๔๗

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ ๑ - ๑ โครงสร้างประชากรตามกลุ่มอายุ ระหว่างปี ๒๕๖๐ - ๒๕๘๐	๑
แผนภาพที่ ๑ - ๒ กรอบการวิเคราะห์ (Analytical Framework)	๓
แผนภาพที่ ๑ - ๓ วิธีการและเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล	๔
แผนภาพที่ ๔ - ๑ พฤติกรรมการสืบค้นข้อมูลของเยาวชน	๓๕
แผนภาพที่ ๔ - ๒ คุณลักษณะของพลเมืองที่ดี ในมุมมองของเยาวชนและผู้ปกครอง	๓๗
แผนภาพที่ ๔ - ๓ มุมมองการเป็น "พลเมืองที่ดี" ของเยาวชนไทยในภาพรวม	๓๙
แผนภาพที่ ๔ - ๔ เหตุผลที่สนับสนุนมุมมองว่าเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็น "พลเมืองที่ดี"	๔๐
แผนภาพที่ ๔ - ๕ ความคาดหวังต่อบทบาทของเยาวชนไทยในการพัฒนาประเทศในอนาคต ในมุมมองของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง	๔๑
แผนภาพที่ ๔ - ๖ ความคาดหวังต่อบทบาทของเยาวชนไทยในการพัฒนาประเทศในอนาคต ในมุมมองของผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง	๔๒
แผนภาพที่ ๔ - ๗ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดี	๔๔
แผนภาพที่ ๔ - ๘ เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ๔ อันดับแรก ที่ส่งผลต่อ การเป็นพลเมืองที่ดี ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม	๔๔
แผนภาพที่ ๔ - ๙ ความต้องการปรับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชนและวิธีการ สั่งสอนบุตรของผู้ปกครอง	๔๙

บทที่ ๑

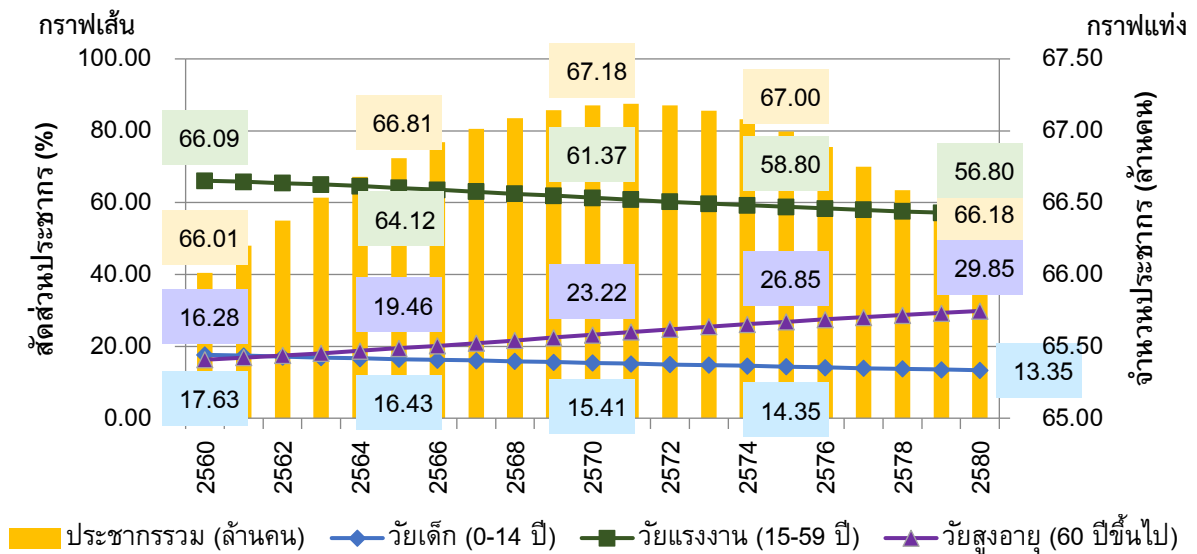
บทนำ

หลักการและเหตุผล

ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ สำหรับประเทศไทย ซึ่งอยู่ในภาวะที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ โดยมีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ในสัดส่วนร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งหมด โดยสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (๒๕๖๒)^๑ ได้คาดการณ์ว่า ประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete-aged Society) ภายในปี ๒๕๖๖ อีกทั้งจะกลายเป็น ๑ ใน ๑๐ ประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมากที่สุดในโลก ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยกลายเป็นประเทศสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์แห่งแรกๆ ในภูมิภาค ต่อจากญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และ สิงคโปร์ และมีการคาดการณ์ว่าภายในปี ๒๕๗๗ ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super-aged Society) โดยจะมีสัดส่วนของประชากรสูงวัย มากถึงร้อยละ ๒๘.๑ ของประชากรทั้งหมด (แผนภาพที่ ๑ - ๑)

ในขณะที่สังคมไทยจะมีสัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้น ประชากรในวัยแรงงานและวัยเด็กและเยาวชนของไทยกลับมีแนวโน้มลดลง โดยสัดส่วนประชากรวัยเด็กจะลดลงจากร้อยละ ๑๖.๔๓ ของจำนวนประชากรทั้งหมดในปี ๒๕๖๕ เป็นร้อยละ ๑๕.๔๑ ในปี ๒๕๗๐ และลดลงเหลือร้อยละ ๑๓.๓๕ ในปี ๒๕๘๐ (แผนภาพที่ ๑ - ๑)

แผนภาพที่ ๑ - ๑ โครงสร้างประชากรตามกลุ่มอายุ ระหว่างปี ๒๕๖๐ - ๒๕๘๐

ที่มา: รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๓ - ๒๕๘๓ (ฉบับปรับปรุง), สศช. (๒๕๖๒)

จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างสังคมไทยดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ในอนาคตอันใกล้ ประชากรที่ปัจจุบันอยู่ในวัยเด็กและเยาวชนจะต้องเติบโตเข้าสู่วัยแรงงาน และจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยประชากรกลุ่มเด็กและเยาวชนนี้ จะต้องเผชิญกับภาระที่สูงขึ้น จากอัตราส่วนการพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานที่เพิ่มขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมทั้งด้านศักยภาพและจิตสำนึกของเยาวชนไทยให้พร้อมรับมือกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะต้องเผชิญในอนาคตอันใกล้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

การคาดหวังต่อบทบาทของเยาวชนในฐานะที่เป็นหัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในอนาคตจะเพิ่มมากขึ้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งปลูกฝังกล่อมเกลาทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชนเพื่อให้รู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนและวางตนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมของเยาวชนทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์และด้านที่ก่อให้เกิดปัญหาต่อประเทศ ซึ่งสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นผลมาจากทัศนคติ มุมมอง และจิตสำนึกในหน้าที่และความเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและบริบททางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการเมือง ทำให้ทัศนคติและความคาดหวังของเยาวชนต่อสังคมและการพัฒนาประเทศมีความแตกต่างจากคนรุ่นบิดามารดาหรือรุ่นที่อาวุโสกว่า ซึ่งถูกเลี้ยงดูกล่อมเกลาและเติบโตในสภาพแวดล้อมหรือบริบททางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างจากในปัจจุบัน ส่งผลให้มุมมองทัศนคติและพฤติกรรมที่เยาวชนแสดงออกมานั้น อาจไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับมุมมองและความคาดหวังของคนในรุ่นบิดามารดาของเยาวชน หรือคนรุ่นที่อาวุโสกว่า ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งทางสังคมระหว่างคนสองรุ่นที่ขยายวงกว้างขึ้นดังที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายที่ควรมีการศึกษาเพื่อเข้าใจมุมมองทัศนคติของเยาวชนต่อบทบาทการเป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของเยาวชนในมิติต่างๆ โดยต้องมีการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างลึกซึ้งบนพื้นฐานของความเข้าใจโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมและระบบกลไกการพัฒนาที่เป็นอยู่ เพื่อที่จะเสนอข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานนโยบายและหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาเยาวชนนำไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว การศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาทำความเข้าใจมุมมองความคิดของเยาวชนไทยที่มีต่อการเป็นพลเมืองที่ดี
๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลสนับสนุนหรือขัดขวางเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดี
๓. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเยาวชนไทยให้มีจิตสำนึกและวางตนเป็นพลเมืองที่ดี

ขอบเขตการศึกษา

เนื่องจากการศึกษานี้มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการศึกษาที่มีเพียง ๑ เดือน คณะผู้ศึกษาจึงได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาที่เป็นไปได้ภายใต้ข้อจำกัดของระยะเวลา ดังนี้

๑. ศึกษาเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๑๕-๒๔ ปี ตามคำนิยาม “เยาวชน” ขององค์การสหประชาชาติ (United Nation)^๑

๒. ศึกษาในกลุ่มเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบการศึกษา ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอาชีวศึกษา (ประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช. และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือ ปวส.) และระดับปริญญาตรี แต่ไม่ครอบคลุมเยาวชนที่กำลังศึกษานอกระบบโรงเรียน

วิธีการศึกษา (Methodology)

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ คณะผู้ศึกษาจึงได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์ (Analytical Framework) และวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

๑. กรอบการวิเคราะห์ (Analytical Framework)

การศึกษานี้มุ่งศึกษามุมมองการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชนเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากปัจจุบันนี้สังคมไทยมีความขัดแย้งในมุมมองแนวคิดของคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ในมิติต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากการที่คนในแต่ละรุ่นได้รับการกล่อมเกลาเลี้ยงดูมาในสภาพแวดล้อมและบริบทที่แตกต่างกัน ตามยุคสมัย ดังนั้น คณะผู้ศึกษาจึงได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์ ดังแสดงในแผนภาพที่ ๑ - ๒

แผนภาพที่ ๑ - ๒ กรอบการวิเคราะห์ (Analytical Framework)

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔)

กรอบการวิเคราะห์ที่กำหนดขึ้นนี้ มุ่งศึกษาทำความเข้าใจมุมมองและความคิดเห็นของคน ๒ กลุ่ม ได้แก่ (๑) “คนรุ่นเก่า” (Older Generation) ซึ่งแบ่งเป็น (๑.๑) กลุ่มบิดามารดา หรือผู้ปกครองของเยาวชน และ (๑.๒) กลุ่มที่เป็นผู้กำหนดนโยบายหรือมีบทบาทการพัฒนาเยาวชน และ

(๒) “คนรุ่นใหม่” (Young Generation) ซึ่งก็คือกลุ่มเยาวชน โดยครอบคลุมเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระบบการศึกษา ซึ่งในที่นี้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาจำนวน ๓ กลุ่ม คือ (๒.๑) นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งอยู่ในช่วงอายุของเยาวชนตามขอบเขตการศึกษาที่กำหนด (๒.๒) นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอาชีวศึกษา ครอบคลุมทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และ (๒.๓) นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาในระดับปริญญาตรี

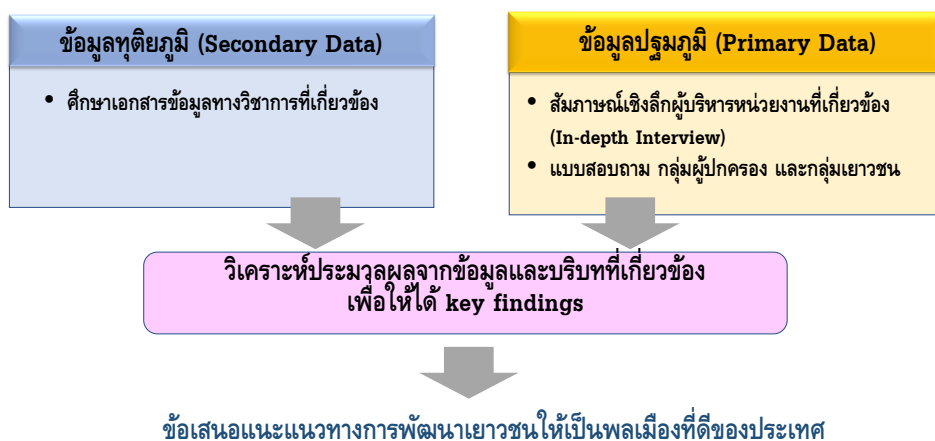
การเก็บข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายทั้ง ๒ กลุ่มในการศึกษานี้ จะนำไปเพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษาทั้ง ๓ ประการ คือ (๑) ศึกษามุมมองความคิดเห็นของเยาวชนไทยที่มีต่อการเป็นพลเมืองที่ดี (๒) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลสนับสนุนหรือขัดขวางเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดี และ (๓) เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเยาวชนไทยให้มีจิตสำนึกและวางตนเป็นพลเมืองที่ดี

ทั้งนี้ คณะผู้ศึกษาจะทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นประเด็นต่างๆ ในการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย และเมื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ทั้งหมดแล้ว จะนำมาวิเคราะห์เพื่อค้นหาปัญหาหลักและเสนอข้อเสนอนแนะแนวทางในการพัฒนาเยาวชนไทยเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป

๒. วิธีการและเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล

เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับการศึกษา คณะผู้ศึกษาจะทำการศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยได้กำหนดขั้นตอนวิธีการเก็บข้อมูลตามแผนภาพที่ ๑ - ๓ ดังนี้

แผนภาพที่ ๑- ๓ วิธีการและเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔)

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) เพื่อให้ทราบถึงทฤษฎีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ

การเป็นพลเมืองที่ดี มุมมองและพฤติกรรมของเยาวชน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชน รวมทั้งนโยบายและแนวทางการพัฒนาเยาวชนและพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยและต่างประเทศ

ขั้นตอนที่ ๒ เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดย

๑. **การใช้แบบสอบถาม**กลุ่มบิดามารดาหรือผู้ปกครอง จำนวน ๑๓๐ ชุด และแบบสอบถามกลุ่มเยาวชน จำนวน ๑๓๐ ชุด โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling)

๒. **การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง** (In-depth Interview) จำนวนอย่างน้อย ๑๒ หน่วยงาน ประกอบด้วย

๒.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาเยาวชนในระดับภาพรวมของประเทศ จำนวนอย่างน้อย ๓ หน่วยงาน เช่น กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรระหว่างประเทศ หรือสถาบัน/องค์กรภาคประชาชน เป็นต้น

๒.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างน้อย ๓ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (หน่วยงานนโยบาย) โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล และโรงเรียนมัธยมศึกษาของเอกชน

๒.๓ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มอาชีวศึกษา (ปวช. และ ปวส) อย่างน้อย ๓ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (หน่วยงานนโยบาย) โรงเรียนอาชีวศึกษาของรัฐบาล และโรงเรียนอาชีวศึกษาของเอกชน

๒.๔ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาเยาวชนกลุ่มอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) อย่างน้อย ๓ หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (หน่วยงานนโยบาย) มหาวิทยาลัยของรัฐบาล และมหาวิทยาลัยของเอกชน

(รายละเอียดแบบสอบถามและประเด็นสัมภาษณ์ปรากฏในภาคผนวก ก และภาคผนวก ข)

ขั้นตอนที่ ๓ ประมวลผลแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมายทั้งกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มเยาวชนจะดำเนินการโดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) และ Crosstab เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่อาจมีอิทธิพลต่อกัน

ขั้นตอนที่ ๔ อภิปรายผลการประมวลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ เพื่อหาประเด็นสำคัญ (Critical Issue) ที่ควรมีการจัดการทั้งในด้านการเสริมสร้าง และด้านการแก้ไข

ขั้นตอนที่ ๕ สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ โดยข้อเสนอแนะจะมีทั้งข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานในระดับนโยบาย และหน่วยงานระดับปฏิบัติ เพื่อที่จะสามารถนำไปต่อยอดดำเนินการหรือผลักดันให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเพื่อประกอบการศึกษาหลักสูตร “พัฒนาสัมพันธระดับผู้บริหาร กองบัญชาการกองทัพไทย” (พสบ.บก.ทท.) รุ่นที่ ๑๓ ซึ่งมีช่วงเวลากการศึกษาในจำกัด ประมาณ ๑ เดือน เท่านั้น ดังนั้น ด้วยข้อจำกัดด้านเวลา การศึกษานี้จึงทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่มาก โดยออกแบบวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (Purposive Sampling) เพื่อให้สามารถบริหารจัดการ ได้เหมาะสมกับระยะเวลาที่มี ผลจากการศึกษานี้ จึงไม่อาจนำไปตีความสรุปหมายรวมว่า เป็นผลของ ประชากรเยาวชนทั้งหมด (Generalize) ในวงกว้างได้ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ ได้ชี้ให้เห็นนัยยะของ ประเด็นสำคัญบางประการที่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รวมทั้งองค์กรและภาคีการพัฒนาด้านเยาวชน สามารถหยิบยกไปขยายผลหรือต่อยอดการศึกษา หรือนำไปออกแบบแนวทางการพัฒนาเยาวชนในเชิงลึก ต่อไปได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานในระดับนโยบายและหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาเยาวชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการต่อไป

๒. ได้ทราบข้อมูลความเหมือนหรือความแตกต่างของมุมมอง ทักษะ ทักษะ และคน ในวัยผู้ใหญ่ (ผู้ปกครอง) รวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมุมมอง ทักษะ และพฤติกรรมของเยาวชน ซึ่งสามารถ สะท้อนถึงประเด็นสำคัญบางประการสำหรับผู้กำหนดนโยบายหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาเยาวชนนำไปขยายผลในการศึกษาในแง่มุมอื่นๆ ได้ต่อไป

๓. จากการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเก็บข้อมูลจากการศึกษานี้ ทำให้คณะผู้วิจัย ได้เครือข่ายการพัฒนาเยาวชนทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาชน ซึ่งในอนาคต อาจสามารถร่วมมือกับสถาบันจิตวิทยาความมั่นคงและเครือข่ายนักศึกษาหลักสูตร พสบ.บก.ทท. รุ่นต่างๆ ในการร่วมกันพัฒนาเยาวชนในมิติต่างๆ ต่อไปได้

บทที่ ๒

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากวัตถุประสงค์การศึกษาที่ได้กำหนดไว้ คณะผู้ศึกษาจึงได้ทบทวนวรรณกรรมเพื่อทำความเข้าใจมุมมองและแนวความคิดในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองที่ดี และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดี โดยสาระที่นำเสนอในบทนี้ ประกอบด้วย ๔ ส่วน ได้แก่ (๑) แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีในโลกจริงและโลกเสมือน (๒) พฤติกรรมของเยาวชน (๓) ปัจจัยที่มีอิทธิพลสนับสนุนหรือขัดขวางเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดี และ (๔) นโยบายและแนวทางการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทยและต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีในโลกจริง (Real World) และโลกเสมือนจริง (Virtual World /Virtual Reality)

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ที่เอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางความคิดและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ที่ไม่จำกัดเฉพาะในขอบเขตทางภูมิศาสตร์ คณะผู้ศึกษาจึงเห็นว่า การทำความเข้าใจเฉพาะแนวคิดการเป็นพลเมืองที่ดีในโลกจริงนั้นไม่เพียงพอที่จะเข้าใจแนวคิดความเป็นพลเมืองที่ดีในบริบทปัจจุบันได้ การนำเสนอในส่วนนี้ จึงประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ แนวคิดของการเป็นพลเมือง ซึ่งจะเป็นการให้มุมมองเกี่ยวกับแนวคิดการเป็นพลเมืองที่ดีในภาพกว้างก่อน จากนั้นจึงนำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดการเป็นพลเมืองที่ดีในโลกจริง และแนวคิดการเป็นพลเมืองที่ดีในโลกเสมือน (Virtual World) ตามลำดับ

๑. แนวคิดของการเป็นพลเมือง

“พลเมือง” คือ หมู่คนที่หนึ่งของประเทศใดประเทศหนึ่งที่เป็นกำลังของประเทศในทางเศรษฐกิจ การทหาร และอำนาจในการต่อรองกับประเทศอื่น หรืออาจกล่าวได้ว่า พลเมือง คือ บุคคลที่สนับสนุนให้เป็นกำลังอำนาจของผู้ปกครอง เป็นคนที่อยู่ในการควบคุมดูแลของผู้ปกครอง อาทิ รัฐบาล มีหน้าที่บริหารประเทศ เพื่อให้พลเมืองมีความอยู่ดีกินดี (ฟ้าดาว, ๒๕๕๕) โดย “การเป็นพลเมือง” มีองค์ประกอบสำคัญ คือ พลเมืองต้องมีสิทธิและหน้าที่ มีส่วนร่วมทางการเมือง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง (Abowitz & Jason, ๒๐๐๖) และมีบทบาทที่ต้องปฏิบัติตามจริยธรรมแบบพลเมือง (Civic Virtue) เพื่อให้บรรลุการรักษาอุดมคติของการเป็นพลเมือง (Civic Ideal) ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ที่ใช้ในการสร้างชาติ โดยสาระของจริยธรรมแบบพลเมืองมักขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม (ถวิลวดี, รัชวดี และเออเจนี, ๒๕๕๕) ความกระตือรือร้น รับผิดชอบต่อกิจการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตน ทั้งการคิด พัฒนา และเข้าไปมีส่วนร่วมในประเด็นที่รัฐจัดทำขึ้น เพื่อให้เกิดความเสมอภาค เป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ (อเนก, ๒๕๕๕) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีของ the United Nations of Educational,

Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (๒๐๐๗) ซึ่งเสนอว่า คุณลักษณะของ “พลเมือง” ประกอบด้วย (๑) มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ประเด็นต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น โรงเรียน และสังคม (๒) มีความพร้อมที่จะสังเกตมิติต่างๆ รอบตัว ของปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ และ (๓) มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ และเข้าร่วมในการลงมือกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอนาคตที่ยั่งยืน

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้มีกล่าวถึงหลักการของการเป็นพลเมืองไว้เช่นกัน โดยนำเสนอในลักษณะของหน้าที่พลเมืองไว้ใน หมวด ๔ มาตรา ๕๐ ซึ่งได้ระบุถึงหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้ ดังนี้ (๑) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๒) ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดินรวม ทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (๓) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด (๔) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ (๕) รับประทานอาหารตามที่กฎหมายบัญญัติ (๖) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม (๗) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ (๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากร ธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม (๙) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ และ (๑๐) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ (ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๖๐)

วิชัย ตันศิริ (๒๕๕๑) ได้เสนอว่า “ความเป็นพลเมือง” สามารถจำแนกได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ (๑) ความเป็นพลเมืองในความหมายเก่า คือ การเป็นผู้รับ หมายถึง การเป็นผู้รับทั้งผลดีและผลเสียจากนโยบายรัฐบาล นั้นหมายความว่า พลเมืองตามความหมายเก่านี้ จึงเป็นเพียงแค่ผู้ตามและผู้ปฏิบัติตามคำสั่งและกฎหมายอย่างเคร่งครัดหรือเป็นผู้ที่อยู่ใต้การปกครองเท่านั้น และ (๒) การเป็นพลเมืองในความหมายใหม่ คือ พลเมืองต้องมีส่วนเป็นผู้กระทำ มีจิตสาธารณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบและพร้อมเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในทุกระดับ อันเป็นความหมายของพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่มองเห็นการเมืองเป็นเรื่องของทุกคนในสังคม พลเมืองจึงต้องเข้าร่วมรับผิดชอบ ไม่ปล่อยให้เป็นเรื่องของนักการเมือง ผู้นำ หรือรัฐบาลเท่านั้น

นอกจากนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (๒๕๖๐) ได้นิยาม “ความเป็นพลเมือง” ว่าหมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่แสดงออกถึงการมีความรู้ ความเข้าใจ ความคิดหรือเจตคติ และการปฏิบัติตนในทางที่พึงงามว่า เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และต่อสังคม รวมทั้งมีความเคารพผู้อื่น ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ซึ่งสอดคล้องกับ บุญส่ง (๒๕๖๐) ที่ได้นำเสนอความเป็นพลเมืองดีตามหลักพุทธธรรม โดยนิยามการเป็นพลเมืองดีของเยาวชน ว่าหมายถึง การปฏิบัติตนของเยาวชนตามหลักธรรม ประกอบด้วย ด้านคารวะธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมส่วนรวม ด้านสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคมและมีการทำงานร่วมกัน มีการประสานประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรร่วมกัน ด้านปัญญาธรรม เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในด้านของผู้ใช้สติปัญญา ใช้เหตุผลและความถูกต้องในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน

ในบทความเรื่อง “ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย (Thai Youth’s Citizenship)” โดย วชิรินทร์ (๒๕๖๑) ได้นิยามความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยว่า ประกอบด้วย ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (๒) ด้านการยึดมั่นในความถูกต้อง (๓) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (๔) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และ (๕) ด้านการมีส่วนร่วม ขณะที่ นริศ (ม.ป.ป.) กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ว่าประกอบด้วย ๓ ประการ ได้แก่ (๑) การเคารพสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (๒) ความสามารถในการปกครองตัวเอง และ (๓) การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ธัญวัช (๒๕๕๖) ที่ให้ความหมายของ ความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย ว่าประกอบด้วย (๑) ความเคารพกติกา (๒) ความเคารพสิทธิผู้อื่น และ (๓) ความรับผิดชอบต่อสังคม

๒. การเป็นพลเมืองที่ดีในโลกความเป็นจริง (Real World)

ที่ผ่านมา “การเป็นพลเมือง” มีความสำคัญมากขึ้นในสังคมไทย ซึ่งเห็นได้จากการมียุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง หรือการมีหน่วยงานภาครัฐ อาทิ สถาบันพระปกเกล้า คณะกรรมการเลือกตั้ง และสภาพัฒนาการเมือง การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนและภาคพลเมือง รวมถึงการทำความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ เพื่อศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ ซึ่งการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่มีความมุ่งหมายเพื่อหารูปแบบการสร้างพลเมืองที่เหมาะสมกับสังคมไทย

จากการศึกษาโดย ถวิลวดี รัชวดี และเออเจนี (๒๕๕๕) ได้เสนอว่า คุณสมบัติของพลเมืองที่ประชาชนไทยให้ความสำคัญ (เรียงตามลำดับความสำคัญ) ได้แก่ การมีความภูมิใจในการเป็นคนไทย การเต็มใจที่จะเสียภาษี การทำงานแบบสุจริต การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การปฏิบัติตามกฎหมาย และการปฏิบัติตามหลักศาสนา โดยการมีอยู่จริงของความเป็นพลเมืองไทย สามารถจำแนกได้ ๓ กลุ่ม ได้แก่ (๑) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับวิถีวัฒนธรรม (๒) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับชุมชนของตนเอง และ (๓) ความเป็นพลเมืองที่ให้ความสำคัญกับความมีอิสรภาพและความก้าวหน้าทันสมัย

นอกจากนี้ ปลินธร (๒๕๕๐) ได้กำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีที่ควรพัฒนาไว้ ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านพื้นฐาน คือ การเป็นผู้หาความรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีเหตุผล สนใจข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ (๒) ด้านจิตใจ คือ การเป็นผู้มีวิจรรย์ญาณในการแยกแยะความผิดชอบชั่วดี คุณและโทษ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (๓) ด้านสังคมและวัฒนธรรม คือ เป็นผู้รู้คุณค่า อารมณ์รักชาติ ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของไทย ช่วยเหลือเกื้อกูลโดยไม่เห็นแก่ตัว (๔) ด้านการเมืองและประชาธิปไตย คือ การเป็นผู้ที่สนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองรู้และเข้าใจสิทธิทั้งต่อตนเองและผู้อื่น และ (๕) ด้านเศรษฐกิจ คือ เป็นผู้ที่มีความสำคัญกับเศรษฐกิจของประเทศ รู้และเข้าใจพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ

ขณะที่ลักษณะของพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ (๑) ต้องเป็นอิสระชนที่รับผิดชอบต่อตนเองและพึ่งพาตนเองได้ ไม่ยอมตกอยู่ภายใต้อิทธิพลอำนาจหรือภายใต้ระบอบอุปถัมภ์ของผู้ใด (๒) ต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นและต้องไม่ใช้สิทธิเสรีภาพของตนไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น (๓) ต้องยอมรับและเคารพความแตกต่างของกันและกัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้และต้องไม่ใช้ความรุนแรง ถึงจะไม่เห็นด้วยก็ต้องยอมรับสิทธิของผู้อื่น (๔) ต้องเคารพความเสมอภาพและต้องเห็นคนเท่าเทียมกัน ทุกคนมีศักดิ์ศรีของความเป็นเจ้าของประเทศไม่ว่าจะยากดีมีจนก็ตาม (๕) ต้องเคารพกติกาและยอมรับผลของการละเมิดกติกา และ (๖) ต้องตระหนักว่า ตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

(ปริญญา, ๒๕๕๕) ซึ่งแนวทางการปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยตามทัศนะของ ฌ็องฌัก กูแซง (๒๕๕๕) ประกอบด้วย (๑) ด้านสังคม ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล การรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น การยอมรับเมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่า การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การเคารพระเบียบของสังคม การมีจิตสาธารณะ คือ เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมและรักษาสาธารณสมบัติ (๒) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การประหยัดและอดออมในครอบครัว การซื้อสัตย์สุจริตต่ออาชีพที่ทำการพัฒนางานอาชีพให้ก้าวหน้า การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การสร้างงานและสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทยและสังคมโลก การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดีมีความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ดีต่อชาติเป็นสำคัญ และ (๓) ด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ การเคารพกฎหมาย การรับฟังข้อคิดเห็นของทุกคนโดยอดทนต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น การยอมรับในเหตุผลที่ดีกว่า การซื้อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การกล้าเสนอความคิดเห็นต่อส่วนรวม กล้าเสนอตนเองในการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา การทำงานอย่างเต็มความสามารถ และเต็มเวลา

สำหรับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีในระดับนานาชาติที่เหมาะสมกับสังคมในศตวรรษที่ ๒๑ ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญของ The Hong Kong Institute of Education (HKIED) ได้เสนอว่าควรมีลักษณะดังนี้ (๑) มีความสามารถในการมองปัญหาและแก้ไขปัญหาได้ในฐานะของคนในสังคมโลกาภิวัตน์ (๒) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และบทบาทของตนเอง (๓) มีความสามารถในการทำความเข้าใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม (๔) สามารถคิดในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Way) อย่างเป็นระบบ (๕) มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี มีเจตนารมณ์ที่จะปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต อุปนิสัยการบริโภคที่เอื้อต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (๖) สามารถที่จะรับรู้ ปกป้องสิทธิมนุษยชาติ สิทธิสตรี และสิทธิของชนกลุ่มน้อย และ (๗) มีเจตนารมณ์และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองทั้งในระดับชุมชน ระดับชาติ และระดับนานาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๔๘)

๓. การเป็นพลเมืองที่ดีในโลกเสมือนจริง (Virtual World)

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ที่พลิกโฉมโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมของประเทศอย่างฉับพลัน (Technology Disruption) ส่งผลให้เกิดการพัฒนาระบบเครือข่ายและการสื่อสารไร้พรมแดน ทำให้คนที่อยู่ในสถานที่ห่างไกลกันสามารถติดต่อกันอย่างรวดเร็วและในเวลาเดียวกัน (Real Time) รวมทั้งเทคโนโลยี Internet of Things (IoT) และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) ยังทำให้เกิดการพัฒนาโลกเสมือนจริง (Virtual Reality) ซึ่งมีอิทธิพลต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมของโลก และขณะนี้โลกกำลังเข้าสู่ “Metaverse” ซึ่งเป็นการหลอมรวมโลกจริงและโลกเสมือนจริงเข้าด้วยกัน และแนวโน้มนี้จะทวีบทบาทสำคัญและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคมมากขึ้นอย่างมหาศาล ซึ่งทำให้ประชากรโลกต้องเข้าสู่สังคมโลกเสมือนจริงและการเป็นพลเมืองในโลกเสมือนจริงไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งการเป็นพลเมืองในโลก Metaverse ดังกล่าวจะมีระดับความซับซ้อนมากกว่าการเป็นพลเมืองในโลกดิจิทัลอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอีกมาก

อย่างไรก็ตาม ในเบื้องต้นควรทำความเข้าใจในเรื่อง “การเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizen)” ซึ่งเป็นระยะเริ่มต้นของการเป็นพลเมืองในโลกเสมือนในปัจจุบันก่อน โดย Karen Mossberger ได้ให้คำจำกัดความว่า หมายถึง ผู้ที่ใช้ดิจิทัลออนไลน์ ทำกิจกรรมบนโลกไซเบอร์ เป็นประจำและมีความรู้ความสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้มีความรับผิดชอบที่เหมาะสม อยู่ในสังคม มีชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกันและมีความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยี ซึ่งคุณลักษณะของตัวตนในฐานะพลเมืองดิจิทัลโดยทั่วไป

มีความหมายอย่างกว้าง ตั้งแต่การสร้างข้อมูล ข่าวสาร เขียนข้อความ ใช้เครือข่ายสังคม รวมกลุ่มสื่อสาร การมีส่วนร่วมในการเขียนข่าวออนไลน์ การใช้บริการออนไลน์กับรัฐ ความเป็นพลเมืองดิจิทัลสามารถเริ่มต้นได้ ตั้งแต่เด็กวัยรุ่น (ยีน, ๒๕๖๔) อย่างไรก็ตาม การปฏิวัติเทคโนโลยีการสื่อสารยังมีความท้าทายกับความเสี่ยงใหม่ อาทิ การสอดแนมความเป็นส่วนตัว อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ดังนั้น “พลเมืองดิจิทัล” จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นในโลกใหม่และเข้าใจถึงสิทธิและความรับผิดชอบในโลกออนไลน์ด้วย (ยีน, ๒๕๖๔)

นอกจากนี้ ความเป็นพลเมืองดิจิทัลยังสามารถนิยามได้เป็น ๓ มิติ คือ (๑) มิติด้านความรู้เกี่ยวกับสื่อและสารสนเทศ พลเมืองดิจิทัลต้องมีความรู้ความสามารถในการเข้าถึง ใช้ สร้างสรรค์ ประเมิน สังเคราะห์ และสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านเครื่องมือดิจิทัล (๒) มิติด้านจริยธรรม โดยพลเมืองที่ดีจะต้องรู้จักคุณค่าและจริยธรรมจากการใช้เทคโนโลยี รวมถึงรู้จักสิทธิและความรับผิดชอบออนไลน์ อาทิ เสรีภาพในการพูด การเคารพทรัพย์สินทางปัญญาของผู้อื่น และ (๓) มิติด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม พลเมืองดิจิทัลต้องรู้จักใช้ศักยภาพของอินเทอร์เน็ตในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เช่น การลงคะแนนเสียงอิเล็กทรอนิกส์ (e-Voting) หรือการยื่นคำร้องออนไลน์ (online petition) เป็นต้น (Moonsun, ๒๐๑๖ อ้างถึงใน สุภิญญา และณภัทร, ๒๕๖๔)

ในการศึกษาของ อัจฉรา (๒๕๖๔) ได้ศึกษาการเป็นพลเมืองในโลกเสมือนในมิติทางการเมือง พบว่า พื้นที่ไซเบอร์กลายเป็นพื้นที่ปฏิบัติการของพลเมืองที่สำคัญ ทำให้รัฐไทยไม่สามารถผูกขาดการใช้อำนาจภายในพรมแดน เนื่องจากความคลุมเครือของเส้นแบ่งระหว่างโลกเสมือนกับโลกความเป็นจริง ทำให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ในการต่อรองความเป็นพลเมืองและการช่วงชิงทางการเมือง ขณะเดียวกัน ความเป็นพลเมืองในลักษณะนี้ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเป็นสมาชิกหรือการมีส่วนร่วมในรัฐชาติทางกายภาพเท่านั้น และเอื้อให้ประชาชนสามารถสร้างปฏิบัติการความเป็นพลเมือง (Practice of Citizenship) ได้ แม้จะอยู่นอกอาณาเขตดินแดนของรัฐ โดยการแสดงออกถึงความเป็นพลเมืองตามแนวทางนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นทางการ สามารถมีลักษณะตัวตนเสมือนที่โลกออนไลน์สร้างขึ้นได้

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการเป็นพลเมืองที่ดีในโลกเสมือนจริง คือ การต่อสู้เรียกร้องประชาธิปไตยในประเทศต่างๆ หรือที่เรียกกันว่า “กระแสคลื่นประชาธิปไตย” (Democratic Wave) ในช่วงต้นของศตวรรษที่ ๒๑ (พ.ศ. ๒๕๕๔) ซึ่งเป็นการเรียกร้องที่มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และเกิดผลโดยตรงกับปัญหาความมั่นคงของรัฐ มีรูปแบบการเรียกร้องที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมเป็นการเรียกร้องผ่านการจัดกิจกรรมชุมนุมทางการเมือง เป็นการแสดงออกทางการเมืองผ่านสื่อสังคม (Social Media) เพิ่มมากขึ้น อาทิ “การปฏิวัติผ่านทวิตเตอร์” (The Twitter Revolution) หรือ “การปฏิวัติผ่านเฟซบุ๊ก” (The Facebook Revolution) ที่สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั่วโลก

พฤติกรรมของเยาวชน

พฤติกรรมของเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยที่มีบริบทเชิงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองที่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจทัศนคติมุมมองของเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดีในเบื้องต้น จำเป็นที่จะต้องศึกษาทำความเข้าใจการกระทำหรือพฤติกรรมของเยาวชนที่แสดงออกมาด้วย โดยการศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของเยาวชน โดยแบ่งเป็น พฤติกรรมของเยาวชนโดยทั่วไป และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม

๑. พฤติกรรมของเยาวชนโดยทั่วไป

พฤติกรรมของเยาวชน เกิดจากกระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมจากหลายส่วนด้วยกัน ได้แก่ (๑) การกล่อมเกลาระดับครัวเรือน ผ่านกระบวนการอบรมสั่งสอนจากสถาบันครอบครัวโดยตรง ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของครอบครัวแบบองค์รวม (๒) การกล่อมเกลาระดับชุมชน ผ่านการสร้างชุมชนต้นแบบเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนประพฤติกรรม (๓) การกล่อมเกลาระดับสถาบันการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่แนะนำให้เยาวชนมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อพฤติกรรมของตน ไม่ก่อการกระทำที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่น และจะต้องไม่กระทำอันเป็นสิ่งที่ผิดต่อกฎหมาย (๔) การกล่อมเกลาของสถาบันศาสนา เนื่องจากทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี หากสถาบันศาสนาสามารถเข้าถึงเยาวชนได้ย่อมเป็นสถาบันหนึ่งที่สามารถกล่อมเกลาพฤติกรรมของเยาวชนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาพุทธที่เป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยนับถือมากที่สุด (๕) การกล่อมเกลาโดยรัฐ อาทิ บทบัญญัติกฎหมายเพื่อให้เยาวชนได้ตระหนักถึงโทษของการกระทำความผิดได้ และ (๖) การกล่อมเกลาอื่น กล่าวคือ การกล่อมเกลาโดยองค์กรเอกชนที่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการพัฒนาเยาวชนในรูปแบบต่างๆ อาทิ การจัดกิจกรรมในการพัฒนาเยาวชนในช่วงปิดภาคเรียน (ลาววัลย์, ๒๕๖๑)

นอกจากนี้ จากการศึกษาของ บุรฉัตร, เสาวลักษณ์ และสัญญา (๒๕๖๒) เสนอว่า พฤติกรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ระดับ ได้แก่ (๑) พฤติกรรมระดับอุปนิสัย เป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และสามารถถูกสะท้อนออกมาจากความคิดและอารมณ์ที่มีลักษณะเฉพาะแต่ละบุคคล (๒) พฤติกรรมระดับบุคลิกภาพ เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากแบบแผนของความคิด ความรู้สึก รวมไปถึงการแสดงออกของแต่ละคน ซึ่งอาจมีการปรับเปลี่ยนตามเวลาและสถานการณ์ และ (๓) พฤติกรรมการเกิดพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นผลมาจากการผสมผสานองค์ประกอบต่างๆ อาทิ การรับรู้ สติปัญญา การคิด เจตคติ และอารมณ์ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ประกอบด้วย ด้านจิตวิทยา (การรับรู้ เจตคติ และสติปัญญา) ด้านสังคม (ครอบครัว ชุมชน และเพื่อน) และด้านปัจจัยสถานการณ์ (สถานที่การปฏิบัติตนของบุคคลรอบข้างและอิทธิพลจากบุคคลและสื่อต่าง)

ในปัจจุบันเยาวชนและคนรุ่นใหม่ หรือเยาวชน Gen Z ในประเทศไทย ซึ่งเป็นผู้ที่เกิดหลัง พ.ศ. ๒๕๓๘ เป็นต้นมา และเป็นประชากรกลุ่มที่อยู่ในช่วงอายุน้อยที่สุด (อายุไม่เกิน ๑๕ ปี) มีประมาณ ๑๓ ล้านคน แบ่งเป็นเพศหญิงร้อยละ ๔๘ และเพศชายร้อยละ ๕๒ และเป็นกลุ่มประชากรที่กำลังเข้าสู่วัยแรงงาน (First Jobber) และจะเป็นกำลังหลักในตลาดแรงงานของประเทศมีมากกว่าร้อยละ ๒๐ ดังนั้นทัศนคติและพฤติกรรมของประชากรกลุ่มนี้ จะมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต จากการศึกษาของสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (๒๕๖๓ก) พบว่า พฤติกรรมของเยาวชนกลุ่ม Gen Z ได้แก่ (๑) ติดโลกออนไลน์ จึงรับข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ด้วยการคุ้นเคยกับความรวดเร็ว จึงชอบตัดสินใจทำอะไรอย่างรวดเร็ว (๒) ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บนเว็บไซต์ สื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก (๓) ลักษณะเปิดกว้างทางความคิดและยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างมากขึ้น (๔) มีความกล้า ชอบแสดงออก และมีความมั่นใจสูง (๕) การตัดสินใจรวดเร็ว ไม่ชอบการรอ มีความอดทนต่ำ (๖) ความต้องการคำอธิบายที่เป็นเหตุเป็นผล แต่เป็นลักษณะสั้นๆ (๗) มีการเปลี่ยนงานบ่อยและมีความสนใจในการเลือกประกอบอาชีพ โดยพิจารณาจากผลตอบแทนเป็นหลัก (๘) มีความสามารถในการหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็ว และ (๙) ชอบอิสระ และมีโลกส่วนตัวสูง

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (๒๕๖๓ข) ได้วิเคราะห์อุปนิสัยกับพฤติกรรมของเยาวชนที่น่าสนใจในปัจจุบัน โดยพบว่า เยาวชนในระดับมัธยมศึกษาเป็นช่วงวัยที่ถูกกดดันมากที่สุด จากการไม่มีอิสระและจากการคาดหวังในอนาคตจากครอบครัว การไม่มีอิสรภาพในโรงเรียนเหมือนเยาวชนในมหาวิทยาลัย ขณะเดียวกัน เยาวชนในกลุ่มมัธยมศึกษา มีความรู้สึกว่าการพูดคุยกับผู้ใหญ่ให้รู้ถึงปัญหาและการร่วมกันแก้ไขปัญหาเป็นเรื่องยาก ซึ่งโดยพื้นฐานแล้ว เยาวชนในวัยนี้ “ชอบหลักของเหตุผล” และ “การถกเถียง” มากกว่าการบังคับให้ปฏิบัติตาม เนื่องจากการถูกบังคับให้ปฏิบัติตาม ไม่สามารถตอบคำถามชุดข้อมูลที่เยาวชนกลุ่มนี้ได้รับรู้มา เนื่องจากเยาวชนกลุ่มนี้ เห็นว่า สารหรือรูปแบบที่เคยประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งในช่วงที่ผ่านมา ไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นในปัจจุบันได้

สำหรับการปลูกฝังกล่อมเกลาเยาวชนให้มีพฤติกรรมอันพึงปรารถนา เพื่อป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่อสังคม จำเป็นที่จะต้องเริ่มตั้งแต่การส่งเสริมสุขภาพจิตตั้งแต่เด็ก เนื่องจากเด็กที่มีพัฒนาการของบุคลิกภาพดี จะมีภูมิคุ้มกันโรคทางจิตเวชต่างๆ และช่วยป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในวัยรุ่นได้อย่างมาก เช่นเดียวกับ สังคมและสิ่งแวดล้อม ที่จะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและวัยรุ่นเช่นเดียวกัน (พนม, ๒๕๕๐)

๒. พฤติกรรมที่เป็นปัญหาสังคม

พฤติกรรมของเยาวชนที่เป็นปัญหาสังคม หมายถึง สภาพหรือสถานการณ์ หรือภาวะใดๆ ที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีจำนวนมากพอที่จะมีความเห็นว่าเป็นสิ่งที่ผิดปกติที่ไม่พึงปรารถนา และไม่อาจทนอยู่ในสภาพเช่นนั้นต่อไปได้ จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขสภาพสังคมดังกล่าวร่วมกัน ยกตัวอย่าง กรณีการข่มขืน การฆ่าปล้นหรือจี้ชิงทรัพย์ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาทุจริตในวงราชการ ซึ่งผู้คนในสังคมเห็นว่า ไม่สามารถทนอยู่ในสภาพนี้ได้ จึงต้องมีการแก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นอีก หรือให้ปัญหาดังกล่าวมีการบรรเทาเบาบางลงหรือให้ดีขึ้น (จำนงค์, ๒๕๔๐, ทศนีย์, ๒๕๓๗ และสุพัตรา, ๒๕๔๙) ทั้งนี้ ยังมีความหมายครอบคลุมถึงพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากพฤติกรรมปกติธรรมดา ซึ่งบุคคลที่มีพฤติกรรมที่มีปัญหา อาจจะแสดงออกในรูปลักษณะที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และบุคลิกภาพทั่วไป ที่ทำให้บุคคลไม่สามารถปรับตัวในสังคมได้เป็นอย่างดี (นิภา, ๒๕๔๕)

จากการศึกษาของ พนม (๒๕๕๐) พบว่า เยาวชน ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น เป็นช่วงวัยที่มีปัญหาสุขภาพจิตมากที่สุด ซึ่งปัญหานี้นำไปสู่การแสดงออกของพฤติกรรมในหลายรูปแบบ เช่น การดื้อรั้น ไม่เชื่อฟัง ละเมิดกฎเกณฑ์กติกาต่างๆ การมีแฟนและมีเพศสัมพันธ์ การใช้ยาเสพติด การทำผิดกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ จำเป็นที่จะต้องมีการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา มากกว่ามุ่งเน้นเพียงการแก้ไขปัญหา

นอกจากนี้ จากผลการสำรวจข้อมูลสถิติสภาวะการทางวัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนไทย ในช่วงที่ผ่านมา พบว่า พฤติกรรมและปัญหาของเด็กและเยาวชนที่สำคัญมี ๖ ด้าน ได้แก่ (๑) ปัญหาเยาวชนเสพยาเสพติด มีจำนวนมากถึง ๒.๗ ล้านคน โดยเยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๑๕-๑๙ ปี จำนวน ๓ แสนคน ต้องเข้ารับการบำบัด ส่วนเยาวชนอายุ ๑๑ ปี เริ่มเสพยาเสพติด และเยาวชนตั้งแต่อายุ ๗ ปี มีการส่งยาเสพติด (๒) ปัญหาวัยรุ่นตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร โดยพบว่า เยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๙ ปีลงมา มีการตั้งครรภ์ ปีละ ๑.๕ แสนคน (๓) เด็กถูกละเมิดและถูกกลั่นแกล้ง และถูกกระทำความรุนแรงโดยสื่อ (๔) การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ยุคใหม่ที่รักลูกแบบไม่ถูกทาง (๕) การเสพสื่ออนาจารผ่านสื่อออนไลน์ และ (๖) การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพิ่มขึ้น ๒.๕ ล้านคน โดยเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี สามารถซื้อหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เองถึง

ร้อยละ ๙๘.๗ นอกจากนี้ ยังพบว่า สื่อดิจิทัลและโซเชียลยังมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของเยาวชนเป็นอย่างมาก และมีส่วนทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม มีการถูกล่อลวง ใช้เวลากับสื่อมากเกินไป เกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล มีการเล่นการพนันผ่านออนไลน์มากขึ้น โดยจากข้อมูลสถิติ พบว่า เด็กและเยาวชนร้อยละ ๖๓.๗ ชอบดูสื่อลามก ร้อยละ ๑๕.๗ เคยดาวน์โหลดภาพโป๊เปลือย การถูกล่อลวงกระทำชำเรา มีแนวโน้มสูงขึ้น ขณะที่ ยังมีเด็กและเยาวชนที่มีอายุน้อยกว่า ๑๙ ปี มีการทำคลอดสูงกว่า ๑๐๘,๔๒๗ คน โดยมากกว่าครึ่งหนึ่งของเด็กและเยาวชนในระดับอุดมศึกษายอมรับการอยู่ก่อนแต่ง อีกทั้งปัญหาการใช้ความรุนแรงยังเพิ่มสูงขึ้น (ฉวีรัตน์, ๒๕๖๒)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลสนับสนุนและปัจจัยที่ขัดขวางต่อการเป็นพลเมืองที่ดี

การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติมุมมองและพฤติกรรมของเยาวชน เพื่อให้สามารถวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาเป็นเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีได้ โดยจากการทบทวนเอกสารวิชาการต่างๆ พบว่า มีปัจจัยที่มีอิทธิพลในการสนับสนุนและปัจจัยที่ขัดขวางการเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญ ได้แก่

๑. บุคคลที่อยู่ร่วมกันในครอบครัว

เนื่องจากการสร้างพื้นฐานในการใช้ชีวิตและนิสัยของเยาวชน ได้เริ่มต้นจากวัยเด็กตั้งแต่อายุ ๓ ขวบขึ้นไป ที่สามารถจดจำเรื่องราวต่างๆ และมีกระบวนการในการซึมซับเรื่องราวที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรักและความเมตตา หรือพฤติกรรมรุนแรงต่างๆ และนำไปสู่พฤติกรรมของเด็กที่จะเป็นเยาวชนต่อไป (มนัท, ๒๕๖๐) ดังนั้น พฤติกรรมและการแสดงออกของบุคคลในครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการแสดงออกของการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน

๒. เพื่อนที่รู้จักกัน

เพื่อน มีอิทธิพลกับทัศนคติและการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมของเยาวชนเป็นอย่างมาก โดยเยาวชนมักจะเลือกเพื่อนที่อยู่ในวัยใกล้เคียงกัน มีทัศนคติและรสนิยมที่มีความคล้ายคลึงกัน มีความสนใจในเรื่องต่างๆ ที่เหมือนกัน รวมถึงการมีขนาดของร่างกายที่เท่ากัน (สุชา และ สุรางค์, ๒๕๒๑ ใน พิรธรรและคณะ, ๒๕๕๕ และ ชีโรชิต, ม.ป.ป.) ซึ่งในการคบเพื่อนของเยาวชน มักจะมีการให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และมีการทำกิจกรรมร่วมกัน (โรงเรียนครุณานุกุลหัวถนน, ๒๕๕๒ และ ชีโรชิต, ม.ป.ป.) และสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนทั้งในทางบวกและลบ กล่าวคือ หากมีการร่วมกันทำกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์ เช่น การให้ความใส่ใจในการเรียน การช่วยเหลือผู้อื่น การดำเนินชีวิตที่อยู่ในกรอบระเบียบที่ดีในสังคม การประพฤติตนให้มีความเหมาะสม เป็นต้น ก็จะนำไปสู่การมีวิถีชีวิตที่ดีในอนาคต แต่ในทางกลับกัน หากเยาวชนเลือกคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม อาทิ การหนีเรียน การเที่ยวกลางคืน การดำเนินชีวิตที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ก็จะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเอง ครอบครัว และสังคม รวมถึงการมีวิถีชีวิตที่ไม่ดีในอนาคต (ชีโรชิต, ม.ป.ป.)

นอกจากนี้ เยาวชนยังมีการปรับพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มสังคมและกลุ่มเพื่อน ไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรมร่วมกัน การแต่งกายแบบเดียวกัน การพูดจาและการใช้ภาษาในระดับเดียวกัน เนื่องจากการถูกยอมรับให้เข้ากลุ่ม จะช่วยให้เยาวชนมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีสังคมที่กว้างมากขึ้น และมีความเข้าใจในชีวิตมากขึ้นจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม เยาวชนที่มีครอบครัวที่

ไม่อบอุ่น การได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จะเป็นสิ่งที่ใช้ในการยึดเหนี่ยวจิตใจจากการได้รับความอบอุ่น และได้รับความเข้าใจจากเพื่อน มาทำทดแทนความรักจากครอบครัวด้วย (พีรธร และคณะ, ๒๕๕๕)

๓. การศึกษา

การสร้างเยาวชนหรือนักเรียนในโรงเรียนให้มีลักษณะของความเป็นพลเมืองดีได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรเริ่มต้นจากบทบาทครู บรรยากาศของห้องเรียน และรูปแบบและวิธีการให้การศึกษโดยครูที่มีต่อเยาวชนในหลายรูปแบบ ซึ่งมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมของการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน

โรงเรียนเปรียบเสมือนสถานที่จำลองของสังคมขนาดเล็กให้แก่เด็ก ในการเรียนรู้และปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมภายนอกบริเวณบ้านหรือครอบครัวตนเอง เนื่องจากเป็นพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้หน้าที่ บทบาทในสังคมของตนเอง และสามารถปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมเนียมของสังคมที่อาศัยอยู่ นอกจากนี้ การสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ยังมีอิทธิพลพื้นฐานของความเคารพซึ่งกันและกันในห้องเรียน ยังเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติในการเปิดกว้างต่อความแตกต่างและความหลากหลายในห้องเรียน ทั้งในด้านความคิดหรือทัศนคติ และด้านกายภาพของบุคคลอื่นที่อยู่ร่วมกันในห้องเรียน

การนำแนวทางประชาธิปไตยมาประยุกต์ใช้กับรูปแบบการอบรมนั้นก็เพื่อปรับเปลี่ยนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง เปิดโอกาสให้นักเรียนและครูได้เรียนรู้ที่จะรับฟัง ซึ่งเหตุผลและความคิดเห็นที่หลากหลายในประเด็นต่างๆ ที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้อง อีกทั้งตระหนักถึงบทบาทและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เขาได้พบเจอมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ครูผู้สอนและบรรยากาศห้องเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้เยาวชนมีพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเคารพซึ่งกันและกัน และนำไปสู่การเป็นพลเมืองที่ดีต่อไป (สมฤดี, ๒๕๖๑)

๔. เศรษฐกิจ

การให้ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจแก่นักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาเห็นคุณค่าของเศรษฐกิจและการเมืองการปกครองที่ส่งผลต่อตนเองและสังคม อันจะนำไปสู่คุณลักษณะที่ดีทางด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี มีการพัฒนาตนเองในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และรู้จักการใช้จ่ายอย่างประหยัดและอดออม (ดวงใจ และคณะ, ๒๕๕๖)

๕. สังคมและวัฒนธรรม

การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวของมนุษย์บุคคลที่สามารถปรับตัวได้ ทำใจให้ยอมรับกับสภาพสังคมที่ตนเองเป็นอยู่จะเกิดความสุขกายสบายใจปราศจากปัญหาใดๆ ในทางกลับกัน หากบุคคล (หรือเยาวชน) ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม หรือไม่สามารถปรับตัวหรือรับมือกับสภาพสังคมที่มีความขัดแย้ง มีการเอารัดเอาเปรียบ และขาดคุณธรรมก็จะทำให้บุคคล (หรือเยาวชน) ไม่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมนั้นๆ ได้ และอาจนำไปสู่การหลบหนีออกจากสังคม หรือมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม รวมถึงปัญหาสังคมอื่นๆ ได้ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า “สังคม” เป็นสาเหตุที่สำคัญที่เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนด้วย (ปัญญาญา, ๒๕๖๓)

อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือ “วัฒนธรรม” ซึ่งหมายถึง แบบแผนความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงการวิถีการดำเนินชีวิตวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งสามารถถ่ายทอดจากสมาชิกรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง วัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดรูปแบบของสังคมที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อช่วยให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมก็สามารถเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่า จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความสะดวกทางการคมนาคม ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมต่างๆ โดยวัฒนธรรมต่างชาติสามารถแทรกเข้ามามีผลต่อพฤติกรรมสังคมของเยาวชนไทยได้ทั้งในทางที่ดีและไม่ดี เช่น วัฒนธรรมการใช้ชีวิตของเยาวชนต่างชาติ ทำให้เยาวชนไทยสนใจศึกษาภาษาต่างประเทศ มีความกล้าแสดงออก สามารถช่วยเหลือตนเอง มีความรับผิดชอบตนเองตามแบบอย่างของเยาวชนต่างชาติ การเลือกรับประทานอาหารจานด่วนและเลือกรับประทานอาหารต่างประเทศ การเลือกซื้อเสื้อผ้าที่มียี่ห้อต่างประเทศหรือแต่งกายตามแฟชั่นจากต่างประเทศ รวมถึงการจับมือหรือโคงค่านับแทนการไหว้ เป็นต้น (รุ่งแสง, ๒๕๕๗)

๖. การเมืองการปกครอง (นโยบายด้านส่งเสริมการปกครองของรัฐ)

รัฐต้องมุ่งส่งเสริมให้เกิดกระบวนการอบรมและกล่อมเกลາทางการเมืองแก่เยาวชนในประเทศ ให้เห็นพ้องหรือยอมรับในระบบการปกครองของตน และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพลเมืองที่ดี ที่รัฐมุ่งให้เกิดขึ้นเพื่อความสงบสุขของสังคมและภายในรัฐ และเป็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทย ดังนั้น การกล่อมเกลาทางการเมืองหรือกระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เยาวชนก้าวเข้าสู่ความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม

ทั้งนี้ พรรคการเมืองควรเปิดโอกาสให้เยาวชนหรือประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เพื่อปลูกฝังค่านิยมในการส่งเสริมประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองที่ดี อาทิ การกำหนดนโยบายการตรวจสอบนโยบายหรือการบริหารงานของรัฐบาล หรือร่วมกิจกรรมทางการเมืองในการเสนอปัญหาข้อเรียกร้อง เดินขบวนหรือชุมนุมโดยสงบปราศจากอาวุธตามที่กฎหมายกำหนด (วัชรินทร์, ๒๕๖๒)

๗. การใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ (Social Media)

การใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนทั้งด้านดีและไม่ดี พฤติกรรมในทางไม่ดี เช่น พฤติกรรมแยกตัวออกจากสังคมในโลกจริง ไม่สนใจร่วมกิจกรรมของครอบครัว มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับผู้ปกครอง ไม่มีความรับผิดชอบในการเรียน และมีการละเลยการดูแลสุขภาพ ส่วนพฤติกรรมในทางที่ดี เช่น การฝึกทักษะทางสมอง พัฒนาทักษะทางความคิด และทักษะทางการศึกษา ดังนั้น การติดตามรูปแบบของการใช้อินเทอร์เน็ตของเยาวชนในครอบครัว และการหาแนวทางการใช้อินเทอร์เน็ตของเยาวชนในครอบครัวให้มีความเหมาะสม จึงเป็นปัจจัยที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพ เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต (หรือพฤติกรรมเลียนแบบ) และเป็นการเสริมทักษะที่สำคัญแก่เด็กและเยาวชนด้วย (ภัทริกา, ๒๕๕๗)

ปัจจุบัน “สื่อออนไลน์” เป็นแหล่งข้อมูลในการสร้างการรับรู้ข่าวสารต่างๆ รวมทั้งข่าวสารทางการเมือง เยาวชนไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่เลือกรับรู้ข่าวสารผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต อาทิ Facebook YouTube เว็บไซต์อื่นๆ หรือข้อความผ่านทาง Line มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ ๗๔.๗ ขณะที่ เยาวชนไทยที่เลือกรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากสื่อสิ่งพิมพ์น้อยที่สุด เพียงร้อยละ ๒.๕ เท่านั้น ซึ่งอาจจะเป็นเพราะ

พฤติกรรมของเยาวชนไทยมีการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้นด้วย (วัชรินทร์, ๒๕๖๒)

๘. ปัจจัยด้านสื่อมวลชน (วงการบันเทิง ดนตรี ซีรีส์ และละคร)

สื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิดีโอ มีอิทธิพลอย่างมาก ต่อการแสดงออกเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ (รวมถึงเยาวชน) ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยพฤติกรรมที่เป็น ปัญหาทางสังคมในปัจจุบันบางส่วน เป็นการเลียนแบบจากการนำเสนอจากสื่อมวลชน อาทิ การแพร่ภาพเสียง ในด้านการใช้ชีวิตที่ฟุ่มเฟือยหรูหรา ลักษณะการยั่วยู่ทางกามารมณ์ การแสดงขาดกรรมโรคของอาชญากร การแพร่ภาพหรือการให้ข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นตัวอย่างซึ่งนำไปให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตาม ดังนั้น การนำเสนอข้อมูลของสื่อมวลชน จึงมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของ เยาวชนในสังคมอย่างมาก

นโยบายและแนวทางการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาเยาวชนในประเทศไทยและ ต่างประเทศ

การศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษาถึงนโยบายและแนวทางการพัฒนาเยาวชน รวมถึงแนวทางการพัฒนา ด้านการศึกษาในภาพรวมของประเทศด้วย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเป็น พลเมืองที่ดีของเยาวชนที่ครอบคลุม โดยในส่วนนี้จะนำเสนอเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ (๑) แนวคิดการศึกษาเพื่อสร้าง พลเมือง (๒) แนวทางการพัฒนาเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดีของต่างประเทศ และ (๓) แนวทาง การพัฒนาเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย

๑. แนวคิดการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (The Sustainable Development Goals: SDGs) ได้ให้ ความสำคัญกับการสร้างพลเมือง หรือการพัฒนาเยาวชน ผ่านการกำหนดเป้าหมายที่สำคัญ ได้แก่ เป้าหมาย ที่ ๔ สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาส ในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยในเป้าหมายนี้ ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูที่มีวุฒิภาวะที่เหมาะสม ในการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละระดับด้วย และเป้าหมายที่ ๘ ส่งเสริมการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่และ มีผลิตภาพ และการมีงานที่มีคุณค่า สำหรับทุกคน ซึ่งประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานของเยาวชน ยังได้มีการถูกกำหนดไว้ในเป้าหมายนี้ด้วย (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔) ซึ่งเป้าหมายการพัฒนาดังกล่าว จะสนับสนุน และพัฒนาให้เยาวชนมีคุณลักษณะที่เหมาะสม ที่จะสามารถเป็นพลเมืองที่ดีให้กับโลกในอนาคตต่อไป

ประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ใช้ระบบการศึกษา เป็นเครื่องมือในการสร้างพลเมืองที่ดี โดย ปลุกฝังทัศนคติและสำนึกพลเมืองของประชาชน ผ่านการวางรากฐานทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทุกประเทศ มีการพัฒนาปรับปรุงแผนการศึกษาแห่งชาติให้มีความสอดคล้องกับความต้องการสร้างพลเมืองในแต่ละยุค สมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองในแต่ละช่วงเวลา โดยหลายประเทศมีการกำหนดนโยบาย และแนวทางในการสร้างพลเมืองหรือที่เรียกว่า “Civic Education” โดยในประเทศไทยและต่างประเทศ มีหน่วยงานและนักวิจัยหลายท่านได้ทำการศึกษาไว้ ซึ่งที่มีสาระน่าสนใจ มีดังนี้

กลุ่มการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองของไทย (Thai Model of Civic Education) ภายใต้ความร่วมมือของมูลนิธิเฟรดเดอริค เอแบร์ท (Friedrich Edert Stiftung) ได้นิยามการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Citizenship Education) คือ การพัฒนาศักยภาพประชาชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความรู้ดี มีความรับผิดชอบ ตระหนักในบทบาทหน้าที่ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ในฐานะเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (มูลนิธิการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไทย, ๒๕๕๗)

ศรัณยู (๒๕๕๑) ได้นิยามความหมายของ “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง” ว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งปลูกฝังให้ประชาชนของรัฐมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่เหมาะสม มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นต่อการปกครอง รู้จักสิทธิ หน้าที่และการปกป้องสิทธิของบุคคลและประโยชน์สาธารณะ มีความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอยู่บนข้อเท็จจริงและเหตุผล รวมถึงการมีทักษะในการเป็นพลเมืองที่ดี

ทิพย์พาพร (๒๕๕๕) กล่าวไว้ในหนังสือ “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง” ว่า พลเมืองมีความแตกต่างจากมนุษย์ธรรมดาที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคม โดยคนจำเป็นต้องเลิกเห็นแก่ตัว ต้องพูดกันให้รู้เรื่อง มีเหตุผล มีวินัยในตนเอง มีความอดทน เคารพสิทธิผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ปริญญา (๒๕๕๕) ที่ได้ให้นิยาม “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง” ว่าหมายถึง การฝึกฝนประชาชนเจ้าของประเทศให้ปกครองกันเอง ให้สามารถอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่าง ไม่ขัดแย้งกันเอง โดยรูปแบบการสร้างการเรียนรู้และการฝึกฝนประชาชนให้มีความสามารถในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ (๑) ให้ความสำคัญที่ตัวบุคคลหรือประชาชน (๒) เน้นการสอน “การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตยที่พลเมืองปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ (๓) การศึกษาเริ่มต้นจากความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและต่อชุมชน นำไปสู่ความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ (๔) การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง และ (๕) ผู้สอนเป็นเหมือน “วิทยากรกระบวนการจัดการกระบวนการการเรียนรู้”

เวอร์เนอร์ บลูเมนเทิล (Werner Blumenthal) หัวหน้าศูนย์ศึกษา (Head of Education Centers) ของมูลนิธิคอนราด อาเดนาว กล่าวในการประชุมเรื่อง “การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education)” ว่า มนุษย์ไม่ได้มีถิ่นประชาธิปไตยมาตั้งแต่เกิด เขาจึงไม่ได้เกิดมาเพราะเป็นนักประชาธิปไตย นักประชาธิปไตยถูกสร้างขึ้นด้วยวิธีการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) (ทิพย์พาพร, ๒๕๕๓) ขณะที่ Hébert and Alan (๒๐๐๗) ได้นิยามการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง คือ การสร้างบุคคลให้มีความรู้เรื่องระบอบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตยและมีทักษะในการมีส่วนร่วมทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของพลเมือง

จากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง เป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นเพื่อปลูกฝังให้ประชาชนของรัฐมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีและเหมาะสม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการปกครองที่มั่นคงและมีเสถียรภาพ ดังนั้น การให้ความสำคัญของการสร้างความเป็นพลเมือง จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก โดยประชาชนต้องมีความตื่นรู้ (Active Citizen) ต้องมีความรับผิดชอบต่อ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่างและเคารพกฎกติกาต่างๆ ของสังคม ตัวอย่างที่เห็นได้จากหลายประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาและเยอรมนี มีการจัดให้มีการศึกษา เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ขึ้น จนประสบความสำเร็จในการสร้างพลเมืองและกลายเป็นแบบอย่างให้กับประเทศอื่นๆ จนกระทั่งปัจจุบันการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง จึงกลายเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปกครองของประเทศต่างๆ (วรารณ, ๒๕๕๗)

๒. แนวทางการพัฒนาเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดีของต่างประเทศ

ประเทศเยอรมนี มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในการเมืองการปกครอง และวิถีประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยกฎหมายด้านการศึกษากองเมืองในระดับประเทศและระดับมลรัฐ ได้ถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาของรัฐ ซึ่งประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม จากแหล่งความรู้ที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงมีการสนับสนุนและความร่วมมือของหลายภาคส่วนของสังคม ทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน (ไรน์ฮาร์ด, ๒๕๕๑) ยกตัวอย่างเช่น การก่อตั้งมูลนิธิหรือสถาบันการศึกษา เพื่อสร้างพลเมืองที่ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากฝ่าย การเมืองต้องมีความเป็นกลาง โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ เยาวชน เพื่อมุ่งส่งเสริมความเป็นหนึ่งเดียวของประชาชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการที่ประชาธิปไตยจะมีความยั่งยืนได้นั้น ประชาชนต้องเห็นพ้องกัน ให้การสนับสนุนและการเอาใจใส่ ท่ามกลางผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลาย โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย สถาบันทางการเมือง รัฐธรรมนูญและกฎหมาย เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ คุณค่าประชาธิปไตย จริยธรรม แนวคิดทางการเมือง สันติสมานฉันท์ และการปกป้องการใช้ ความรุนแรง ความหลากหลายและทางวัฒนธรรม สื่อ สมรรถนะ องค์กรและการสื่อสาร มิติหญิงชาย โลกาภิวัตน์และสิ่งแวดล้อม (ทิพย์พาวร, ๒๕๕๕)

ประเทศแคนาดา มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่มีความเหมาะสมกับบริบทและสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม การพัฒนาหลักสูตรเพื่อสร้างพลเมืองจึงมีความแตกต่างไปตามแต่ละรัฐ มีการเปิดสอนภาษาทางการทั้งสองภาษา คือ ภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส รวมถึงการสนับสนุนโครงการ เพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในระดับประเทศ โดยมุ่งสร้างพลเมืองที่กระตือรือร้น (Active Citizenship) เข้าร่วมทางการเมือง และการจัดการชุมชน (Public Participation) โดยมีความเชื่อมั่นว่า ประชาชนมีศักยภาพ ในการใช้อำนาจในการปกครองตนเอง มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองและมีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย รวมทั้งการช่วยเหลือผู้อื่นในชุมชน การเคารพกฎหมาย ความรับผิดชอบ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การเข้าใจเรื่องสิทธิโดยพื้นฐาน และการร่วมมือของชุมชน (Culture and Collaboration) ที่สัมพันธ์กับชีวิตของตน (ศรีณยุ, ๒๕๕๑)

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีแนวคิดด้านการจัดการเรียนการสอนและการอบรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองเป็นหน้าที่ของแต่ละรัฐ ซึ่งต้องมีการศึกษาวิจัย พัฒนาแบบเรียนและตำราเพื่อเป็นมาตรฐานกลาง สำหรับการเรียนการสอนขั้นพื้นฐาน รวมทั้งมีความเหมาะสมกับทุกระดับชั้นและวัยของผู้เรียน โดยมีจุดประสงค์ของการเรียนการสอน เพื่อมุ่งสร้างให้พลเมืองเกิดความรู้ มีทักษะและทัศนคติต่อการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย โดยขอบเขตการศึกษาประกอบด้วย เรื่องการเป็นพลเมืองในบริบทของสิทธิมนุษยชน ภายใต้สังคมเปิดและการเมืองโลก ระบอบการปกครอง รัฐ สถาบัน และกระบวนการอันเกี่ยวกับประเด็น สาธารณะ ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์การศึกษา เพื่อสร้างพลเมืองที่ทรงอิทธิพลชื่อว่า “Center for Civic Education” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมการเรียนรู้ผ่าน งานบริการ (Service Learning) ด้วยหลักคิดที่ว่า “ความสมดุลของประชาธิปไตยอยู่ที่สิทธิพลเมืองกับ ภาระหน้าที่ต่อสังคม” (ศรีณยุ, ๒๕๕๑)

สหราชอาณาจักร ได้ให้ความสำคัญกับการสอนความเป็นพลเมืองที่เน้น (๑) ความรับผิดชอบของพลเมืองต่อสังคมและจริยธรรม (Social and Moral Responsibility) (๒) ความรู้ด้านการเมือง การปกครอง (Political Literacy) และ (๓) การมีส่วนร่วมในชุมชน (Community Involvement)

เครือข่ายรัฐออสเตรเลีย การสอนความเป็นพลเมืองมีรายละเอียดครอบคลุมความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เช่น ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย พรรคการเมือง รวมถึงขอบเขตของรัฐธรรมนูญ สิทธิและความรับผิดชอบของพลเมือง สิทธิมนุษยชน ภาคประชาสังคม การพัฒนาชุมชน และนานาชาติ เป็นต้น (จินตนา, ๒๕๕๗)

ประเทศสวีเดน เป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีแนวทางการสร้างความเป็นพลเมืองที่น่าสนใจ โดยใช้หลักการสอนแบบการทำงาน (Work Methods) เชื่อมโยงระหว่างชีวิตจริงกับการสอน และเชื่อมโยงสู่การพัฒนาต่าง ๆ เช่น งานสหกรณ์ งานสื่อ หรือแม้แต่ในบริษัท ภายใต้คำปรึกษาของครู ขณะที่ประเทศฝรั่งเศส ได้มีการใช้กิจกรรม (Activity Methods) อาทิ การเรียนจากสิ่งแวดล้อม โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาร่วมด้วย

จากการศึกษาแนวทางการสร้างพลเมืองของต่างประเทศข้างต้น อาจสรุปได้ว่า แนวทางการศึกษาเพื่อการสร้างพลเมืองในต่างประเทศมีสาระที่ค่อนข้างกว้าง ครอบคลุมประเด็นความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาสังคม และพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในประเทศแคนาดาและสหราชอาณาจักร มุ่งเน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ปฏิบัติจริง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ โดยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมและปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน ขณะที่สหรัฐอเมริกาใช้วิธีการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ผ่านงานบริการทางสังคม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในหลายประเทศจะมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างไป แต่กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว จะนำไปสู่การสร้างพลเมืองที่ดีที่มีความรู้เรื่องหลักของประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อระบอบการปกครองประชาธิปไตย และมีทักษะในการมีส่วนร่วมทางสังคม มีความรับผิดชอบในสิทธิหน้าที่ของตน รวมถึงให้ความสำคัญกับความเสมอภาคความเท่าเทียม

จากการศึกษาแนวทางในต่างประเทศ เป็นที่น่าสังเกตว่าแนวทางการสร้างพลเมืองในต่างประเทศให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองในเชิงการเมืองและระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญมิติอื่นๆ ด้วย เช่น สังคมวัฒนธรรม หรือเศรษฐกิจ มากเท่าที่ควร

๓. แนวทางการพัฒนาเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดีของในประเทศไทย

ปัจจุบัน รัฐบาลไทยได้มุ่งเน้นให้คนไทยมีการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดี โดยมีนโยบายการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายต่อเนื่อง ๑๒ ปี และการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษามากขึ้น เป็นต้น (ปริญา, ๒๕๕๕) ซึ่งระบบการศึกษาของไทยมีหลายระดับและมีหลายรูปแบบตามความเหมาะสมของเด็กและเยาวชนในแต่ละกลุ่มและแต่ละช่วงวัย โดยในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) ในหมวดที่ ๓ มาตรา ๑๕ ได้ระบุถึงการศึกษาระบบ (Formal Education) คือ การศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษาการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ ถ่ายทอดหรือปลูกฝัง เนื้อหา ความรู้ ความเข้าใจที่เหมาะสมเพื่อให้วางตัวและสามารถประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจหรือตามโอกาสของแต่ละบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๓)

ในระดับนโยบาย รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชน ผ่านการกำหนดนโยบายระดับประเทศที่สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) โดยมีการกำหนดรายละเอียดไว้ในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ที่มุ่งหวังให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ มีพัฒนาการที่สมวัย สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพ

มากขึ้น และมุ่งหวังให้วัยรุ่น/วัยเรียน มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ครบถ้วน รู้จักคิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีจิตสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึง**แผนแม่บทย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ** **ในประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้** ที่กำหนดเป้าหมายให้คนไทยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะการเรียนรู้ และทักษะที่จำเป็นของโลกศตวรรษที่ ๒๑ ในทุกระดับ และสามารถเข้าถึง การเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๑)

ขณะที่**แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕** มีเป้าหมายที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ กล่าวคือ มุ่งให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มาตรฐานมีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิต และเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบ และมีจิตสาธารณะ (คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา, ๒๕๖๔)

นอกจากนี้ **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)** ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาการศึกษาและเยาวชนไว้ ภายใต้**ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างและพัฒนา ศักยภาพทุนมนุษย์** โดยมีแนวทางสำคัญ คือ (๑) การปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (๒) การพัฒนาศักยภาพคนให้มีทักษะความรู้ และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า และ (๓) การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดช่วงชีวิต ซึ่งจะเห็นได้ว่า นโยบายการพัฒนาการศึกษาระดับประเทศ ได้ให้ความสำคัญกับการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ทักษะของประชากรไทยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในอนาคต และการมีจิตสำนึกพลเมือง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๙)

สำหรับ (ร่าง) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐)** ณ เดือนตุลาคม ๒๕๖๔ มีการกำหนดเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชน เป็น “หมุดหมายที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต” และมีกลยุทธ์หลัก เพื่อบรรลุหมุดหมายที่ ๑๒ ประกอบด้วย (๑) พัฒนาคอนไทยทุกช่วงวัยในทุกมิติ ทั้งการเรียนรู้ของเด็ก สมรรถนะของแรงงาน และคุณค่าของผู้สูงอายุ (๒) พัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง เพิ่มกำลังคนให้มีคุณภาพ สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ และ (๓) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพัฒนาระบบนิเวศและสร้างทางเลือก ในการเข้าถึงการเรียนรู้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ข) ซึ่งจะเห็นได้ว่า (ร่าง) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ นี้ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่เอื้อให้เด็ก เยาวชน แรงงาน และผู้สูงอายุ เป็นผู้ที่มีการพัฒนาเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมที่สามารถสร้างพลเมืองที่ดีได้ตามธรรมชาติ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔ข)

ในระดับปฏิบัติของการพัฒนาการศึกษาและเยาวชน การศึกษาในระบบโรงเรียน ตามหลักสูตรจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการจากส่วนกลาง และขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ชั้นอนุบาล ประถม ศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ทั้งสายสามัญศึกษา อาชีวศึกษา ขณะที่ การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) และโรงเรียนเอกชน ก็ได้ให้ความสำคัญของการศึกษาในระบบเช่นกัน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการที่เยาวชนไทยเกือบทุกคนต้องเข้ารับการศึกษาระบบการศึกษาจึงมีบทบาทโดยตรง และมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาคนในทุกมิติรวมถึงในเรื่องประชาธิปไตย (มูลนิธิการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไทย, ๒๕๕๗)

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยผ่านกระบวนการสอนและการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๒๕๕๘) ได้อธิบายถึงความแตกต่างของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการสอน กล่าวคือ กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และผลของกระบวนการเรียนรู้จะตกแก่ผู้เรียนเท่านั้น ขณะที่ กระบวนการสอน (Instructional Process) เป็นกระบวนการที่บุคคลช่วยให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้ โดยผู้สอนมีหน้าที่สร้างสิ่งแวดล้อม เพื่อเร่งเร้า ชี้แนะ และคอยช่วยเหลือเกื้อกูลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ อัญชลี (๒๕๕๘) ที่เห็นว่า องค์ประกอบของการจัดการสอนในโรงเรียนที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเยาวชน กรณีประเทศไทย ต้องประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ (๑) หนังสือแบบเรียน คือ วิธีการที่รัฐใช้ในการกล่อมเกลากล่อมเมือง ให้มีความคิด ความเชื่อและค่านิยมตามที่รัฐต้องการปลูกฝัง (๒) อาจารย์ ครูผู้สอน คือ ผู้ให้การเรียนรู้ที่มีบทบาทเป็น ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ต้องได้รับการอบรมทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอด เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และสาระวิชาให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูผู้สอนถือได้ว่ามีอิทธิพลอย่างมากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (๓) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นความสำคัญกับตัวผู้เรียน รูปแบบวิธีการเรียนการสอนจึงย่อมแตกต่างไปจากเดิม เนื่องจากมีกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายมากขึ้น (๔) สถานศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม คือ การศึกษาในชั้นเรียนเป็นสิ่งจำเป็นในทางอ้อม และ (๕) ผู้เรียน คือ ผู้ศึกษาถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น จะเห็นได้ว่า นิยามของ “ความเป็นพลเมืองที่ดี” มีความหลากหลาย และสามารถสร้างขึ้นและกล่อมเกลากล่อมเมืองผ่านสภาพแวดล้อมของเยาวชนที่พึงประสงค์ ผ่านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว เพื่อน สถาบันการศึกษา และช่องทางการรับรู้ข่าวสารผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ รวมถึงนโยบายและแนวทางการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งแนวทางการพัฒนาจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ

คณะผู้ศึกษาจึงได้นำแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ อันประกอบด้วย แบบสอบถามกลุ่มเยาวชน แบบสอบถามกลุ่มผู้ปกครอง และแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และในบทต่อไปจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจถึงมุมมองของเยาวชนต่อความเป็นพลเมืองที่ดีและค้นหาประเด็นสำคัญ (Critical Issue) ที่จะต้องมีการจัดการเพื่อพัฒนาเยาวชนให้วางตนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป

บทที่ ๓

การประมวลผลข้อมูลเบื้องต้น

ในการศึกษาเรื่อง “เยาวชนไทยกับการเป็นพลเมืองที่ดี” คณะผู้ศึกษาได้ดำเนินการรวบรวมและประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่ตอบกลับมาจาก ๒ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย (๑) กลุ่มเยาวชน (อายุตั้งแต่ ๑๕ - ๒๔ ปี) จำนวน ๑๒๐ ชุด และ (๒) กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน ๑๒๑ ชุด รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานระดับนโยบาย และสถานศึกษาของภาครัฐและเอกชน จำนวน ๒๐ ราย โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

สรุปผลข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่คณะผู้ศึกษารวบรวมเพื่อทำการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย ๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มเยาวชน และกลุ่มผู้ปกครอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. กลุ่มเยาวชน (จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๑๒๐ ราย)

จากการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มเยาวชนโดยการส่งแบบสอบถาม จำนวน ๑๓๐ ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน ๑๒๒ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๘๕ จากจำนวนแบบสอบถามที่ส่งออกไปทั้งหมด โดยมีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์จำนวน ๒ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๔ คงเหลือจำนวนแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์จำนวน ๑๒๐ ชุด มีผลจากการประมวลผลข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ ๓ - ๑ ข้อมูลทั่วไปของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด
๑. เพศ		
๑.๑ ชาย	๖๖	๕๕.๐๐
๑.๒ หญิง	๕๐	๔๑.๖๗
๑.๓ เพศทางเลือก LGBT/ อื่นๆ	๔	๓.๓๓
๒. อายุ		
๒.๑ อายุ ๑๕-๑๘ ปี	๖๙	๕๗.๕๐
๒.๒ อายุ ๑๙-๒๒ ปี	๔๔	๓๖.๖๗
๒.๓ อายุ ๒๓-๒๔ ปี	๔	๓.๓๓
๒.๔ ไม่ระบุ	๓	๒.๕๐
๓. ระดับการศึกษาในปัจจุบัน		
๓.๑ มัธยมศึกษา	๓๘	๓๑.๖๗

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด
๓.๒ ปวช.	๒๑	๑๗.๕๐
๓.๓ ปวส.	๒๐	๑๖.๖๗
๓.๔ ปริญญาตรี	๔๐	๓๓.๓๓
๓.๕ ไม่ระบุ	๑	๐.๘๓
๔. ผู้ปกครอง		
๔.๑ บิดา/มารดา	๑๐๓	๘๕.๘๓
๔.๒ อื่นๆ เช่น ญาติ	๑๔	๑๑.๖๗
๔.๓ ไม่ระบุ	๓	๒.๕๐
๕. อาชีพบิดา		
๕.๑ ข้าราชการ	๓๔	๒๘.๓๓
๕.๒ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๑๑	๙.๑๗
๕.๓ เกษตรกร/ทำการเกษตร	๙	๗.๕๐
๕.๔ พนักงานในภาคธุรกิจเอกชน	๘	๖.๖๗
๕.๕ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	๒๐	๑๖.๖๗
๕.๖ อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป	๒๘	๒๓.๓๓
๕.๗ อื่นๆ อาทิ เกษียณ พนักงานองค์กรมหาชน เสียชีวิต และไม่ระบุอาชีพ	๑๐	๘.๓๓
๖. อาชีพมารดา		
๖.๑ ข้าราชการ	๒๖	๒๑.๖๗
๖.๒ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๘	๖.๖๗
๖.๓ เกษตรกร/ทำการเกษตร	๑๐	๘.๓๓
๖.๔ พนักงานในภาคธุรกิจเอกชน	๑๖	๑๓.๓๓
๖.๕ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	๑๘	๑๕.๐๐
๖.๖ อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป	๒๔	๒๐.๐๐
๖.๗ อื่นๆ อาทิ เกษียณ แม่บ้าน ลูกจ้างของรัฐ และไม่ระบุอาชีพ	๑๘	๑๕.๐๐
๗. อาชีพของผู้ปกครอง (เฉพาะ ๑๔ รายที่ผู้ปกครองไม่ใช่บิดามารดา)		
๗.๑ ข้าราชการ	๒	๑๔.๒๙
๗.๒ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๑	๗.๑๔
๗.๓ พนักงานในภาคธุรกิจเอกชน	๒	๑๔.๒๙
๗.๔ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	๑	๗.๑๔
๗.๕ อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป	๘	๕๗.๑๔

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

จากการประมวลผลข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน ๑๒๐ ราย ในภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ ๙๔.๑๗ เป็นเยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๑๕ - ๒๒ ปี และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าเป็นผู้กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาและ ปวช. คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๑๗ ระดับ ปวส. ร้อยละ ๑๖.๖๗ และระดับปริญญาตรี ร้อยละ ๓๓.๓๓

เมื่อพิจารณาในด้านภูมิหลังของครอบครัว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๕.๘๓ ระบุว่าบิดามารดาเป็นผู้ปกครอง ส่วนที่เหลือร้อยละ ๑๑.๖๗ เป็นเยาวชนที่มีผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดา โดยบิดาและมารดาของกลุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ ๔๐ ประกอบอาชีพที่มีรายได้ประจำ ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานในภาคธุรกิจเอกชน และอีกประมาณร้อยละ ๓๐ ประกอบอาชีพที่รายได้ไม่แน่นอน ได้แก่ อาชีพทำการเกษตรและอาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป

๒. กลุ่มผู้ปกครอง (จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๑๒๑ ราย)

จากการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มผู้ปกครองโดยการส่งแบบสอบถาม จำนวน ๑๓๐ ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน ๑๒๒ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๘ จากจำนวนแบบสอบถามที่ส่งออกไปทั้งหมด โดยมีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์จำนวน ๑ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๐.๗๗ คงเหลือจำนวนแบบสอบถามที่นำมาวิเคราะห์จำนวน ๑๒๑ ชุด มีผลจากการประมวลผลข้อมูลดังนี้

ตารางที่ ๓ - ๒ ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด
๑. เพศ		
๑.๑ ชาย	๔๘	๓๙.๖๗
๑.๒ หญิง	๗๓	๖๐.๓๓
๒. อายุ		
๒.๑ น้อยกว่า ๓๐ ปี	๒	๑.๖๕
๒.๒ อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี	๑๕	๑๒.๔๐
๒.๓ อายุ ๔๑ - ๕๐ ปี	๔๗	๓๘.๙๔
๒.๔ อายุ ๕๑ - ๖๐ ปี	๔๗	๓๘.๙๔
๒.๕ อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป	๑๐	๘.๒๖
๓. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง		
๓.๑ ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ ๖	๑๓	๑๐.๗๔
๓.๒ มัธยมศึกษาปีที่ ๖	๑๔	๑๑.๕๗
๓.๓ ปวช.	๑	๐.๘๓
๓.๔ ปวส.	๑๐	๘.๒๖
๓.๕ ปริญญาตรี	๕๓	๔๓.๘๐
๓.๖ ปริญญาโท	๒๓	๑๙.๐๑
๓.๗ ปริญญาเอก	๖	๔.๙๖
๓.๘ ไม่ระบุ	๑	๐.๘๓

ข้อมูลทั่วไป	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด
๔. อาชีพ		
๔.๑ ข้าราชการ	๓๘	๓๑.๕๐
๔.๒ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๙	๗.๕๔
๔.๓ เกษตรกร/ทำการเกษตร	๙	๗.๕๔
๔.๔ พนักงานในภาคธุรกิจเอกชน	๑๘	๑๔.๘๘
๔.๕ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	๑๑	๙.๐๙
๔.๖ อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป	๑๘	๑๔.๘๘
๔.๗ อื่นๆ อาทิ เกษียณ พนักงานของรัฐไม่ได้ประกอบอาชีพ และไม่ระบุอาชีพ	๑๘	๑๔.๘๘
๕. รายได้ต่อเดือนของครอบครัว		
๕.๑ ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท	๓๓	๒๗.๒๗
๕.๒ ๒๐,๐๐๑ - ๔๐,๐๐๐ บาท	๒๐	๑๖.๕๓
๕.๓ ๔๐,๐๐๑ - ๖๐,๐๐๐ บาท	๒๔	๑๙.๘๓
๕.๔ ๖๐,๐๐๑ - ๘๐,๐๐๐ บาท	๑๓	๑๐.๗๔
๕.๕ ๘๐,๐๐๑ - ๑๐๐,๐๐๐ บาท	๑๕	๑๒.๕๐
๕.๖ มากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท	๑๔	๑๑.๕๗
๕.๗ ไม่ระบุ	๒	๑.๖๕
๖. จำนวนบุตร (คน)		
๖.๑ ๐ ^๑	๑	๐.๘๓
๖.๒ ๑	๔๓	๓๕.๕๔
๖.๓ ๒	๕๗	๔๗.๑๑
๖.๔ ๓	๑๔	๑๑.๕๗
๖.๕ ๔ คนขึ้นไป ^๒	๕	๔.๙๖

ที่มา : คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

หมายเหตุ ^๑ เป็นกรณีที่ผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดาเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

^๒ มี ๑ คนที่มีบุตร ๗ คน (ร้อยละ ๐.๘๒)

จากการประมวลผลข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองทั้งหมดจำนวน ๑๒๑ ราย ในภาพรวมพบว่า ร้อยละ ๗๗.๖๘ ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้ที่มียุ่ระหว่าง ๔๑ - ๖๐ ปี และส่วนมาก (ร้อยละ ๖๐.๓๓) เป็นเพศหญิง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาระดับการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ ๖๗.๗๗ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป โดยประกอบอาชีพเป็นข้าราชการมากที่สุด (ร้อยละ ๓๑.๕๐) รองลงมาเป็นพนักงานในภาคธุรกิจเอกชน (ร้อยละ ๑๔.๘๘) และอาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป (ร้อยละ ๑๔.๘๘)

เมื่อพิจารณาในด้านระดับรายได้ของครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยที่อาจช่วยสะท้อนความเป็นอยู่ของเยาวชนได้ส่วนหนึ่ง พบว่า ผู้ปกครองที่มีระดับรายได้ของครอบครัวต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท/เดือน มีจำนวน

ร้อยละ ๒๗.๒๗ ส่วนกลุ่มที่มีรายได้ของครอบครัวในช่วง ๒๐,๐๐๐ - ๖๐,๐๐๐ บาท/เดือน มีประมาณ ร้อยละ ๓๖.๓๖ ซึ่งสอดคล้องกับอาชีพผู้ประกอบการที่ส่วนใหญ่รับราชการ ทั้งนี้ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ ๘๒.๖๕ มีจำนวนบุตร ๑ - ๒ คน

สรุปผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การศึกษานี้คณะผู้ศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาเยาวชน จำนวน ๒๐ หน่วยงาน ดังตารางที่ ๓ - ๓

ตารางที่ ๓ - ๓ รายชื่อผู้ให้การสัมภาษณ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาเยาวชน

	หน่วยงานระดับนโยบาย	หน่วยงานระดับปฏิบัติ
หน่วยงาน กลุ่มประถมศึกษา และมัธยมศึกษา	<ul style="list-style-type: none">• นายอัมพร พิณะสา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ• นายธีร์ ภวังคนันท์ ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและ การมีส่วนร่วม สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน• นายสุชน วิเชียรวรรค์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่- การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๒	<u>รัฐบาล</u> <ul style="list-style-type: none">• นายณฤพ ชันทัฬหไชโย ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษานารีวิทยา <u>เอกชน</u> <ul style="list-style-type: none">• เซอร์ ฟรังซิส จักรพันธ์ ชีรานนท์ อธิการโรงเรียนอัสสัมชัญคอนเวนต์• ดร.ปนัดดา วงศ์จินดา ผู้อำนวยการโรงเรียนเศรษฐเสถียร ในพระราชูปถัมภ์
หน่วยงาน กลุ่มอาชีวศึกษา	<ul style="list-style-type: none">• นายศพล เวณโกเศศ รองเลขาธิการคณะกรรมการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา• ดร.ก้านทิพย์ ชาติวงศ์ ผู้อำนวยการสำนักบริหารอาชีวศึกษา เอกชน สำนักงานคณะกรรมการ อาชีวศึกษา	<u>รัฐบาล</u> <ul style="list-style-type: none">• นายศิริ จันบำรุง ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคกลาง ๓• ดร.จักรภพ เนวะมาตย์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคตาก• คุณบัญชาลักษณ์ ลือสวัสดิ์ ผู้อำนวยการ วิทยาลัยพาณิชยการธนบุรี• คุณยุพิน พิมศร ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอี่ยมลออ• นายวิวรรธน์ วิไลลักษณ์ อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิค นครนายก <u>เอกชน</u> <ul style="list-style-type: none">• คุณอุดมวิทย์ เกตุผ่อง ผู้อำนวยการใหญ่ สถาบันฝึกอบรม

	หน่วยงานระดับนโยบาย	หน่วยงานระดับปฏิบัติ
		บริษัท มิตรชุบิชิ มอเตอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด
หน่วยงาน กลุ่มอุดมศึกษา (ปริญญาตรี)	<ul style="list-style-type: none"> • ศ.นพ.สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล ปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม • กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม 	รัฐบาล <ul style="list-style-type: none"> • ศ.นพ.บรรจง มไหสวริยะ อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล • รศ.มาลินี จุฑาปะมา อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ • ดร.ปริญญา เทวานฤมิตรกุล อาจารย์ประจำภาควิชา กฎหมายมหาชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เอกชน <ul style="list-style-type: none"> • ดร.มานะ ตรีริยาภิวัฒน์ รองอธิการบดี ฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย • ผศ.ดร.วิทยา เบ็ญจาทิกุล รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

จากการสัมภาษณ์พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีทั้งที่สอดคล้องกันและแตกต่างกัน สรุปสาระสำคัญได้ดังตารางที่ ๓ - ๔ ทั้งนี้ รายละเอียดสรุปการสัมภาษณ์ปรากฏในภาคผนวก ง

ตารางที่ ๓ - ๔ สรุปสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต่างๆ

ประเด็นสัมภาษณ์	ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน	ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
1. ลักษณะของ พลเมืองที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ • ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎกติกาของ สังคม • ให้ความเคารพต่อสิทธิของตนเองและ ผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> • ใช้หลักศีลธรรมในการดำรงชีวิต • การพิจารณาความเป็นพลเมืองที่ดี อาจพิจารณาจากเจตนาและความ รุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นมากกว่า การใช้หลักเกณฑ์ที่กำหนดลักษณะ ความเป็นพลเมืองมาพิจารณา
2. ความคิดเห็นต่อ การเป็นพลเมืองที่ดี ของเยาวชนใน ปัจจุบัน	<ul style="list-style-type: none"> • เยาวชนในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็น เยาวชนที่ดี มีเพียงส่วนน้อยที่เป็น เยาวชนที่ไม่ดี • เกณฑ์ที่ใช้ในการวัดความเป็นพลเมืองที่ ดีของเยาวชน ขึ้นอยู่กับการพิจารณา ของปัจเจกบุคคล 	- ไม่มี -

ประเด็นสัมภาษณ์	ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน	ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
3. ปัจจัยที่มีอิทธิพล ทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดี	<ul style="list-style-type: none">• สถาบันครอบครัว เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด โดยมีอิทธิพลเชิงบวก หากพ่อแม่ให้การอบรมสั่งสอนบุตรให้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รวมถึงการสร้างให้เยาวชนรู้จักการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจที่ถูกต้อง ขณะที่เยาวชนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ หรือพ่อแม่มีเวลาน้อย จะได้รับอิทธิพลจากสถาบันการศึกษามากกว่า• เพื่อนที่รู้จักกัน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวก หากมีการดำเนินชีวิตไปในทิศทางที่เหมาะสมและถูกต้อง ขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงลบ หากมีการดำเนินชีวิตในรูปแบบที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากเยาวชนมักจะทำกิจกรรมร่วมกัน• ครู อาจารย์ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน โดยครูอาจารย์จำเป็นต้องปรับตัว โดยนำประสบการณ์และความรู้ใหม่ๆ มาใช้ในการสอน เพื่อให้เยาวชนเข้าใจการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมในสังคมมากขึ้น• สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เยาวชนมีการทำกิจกรรมตามกลุ่มเพื่อนออนไลน์ หรือกลุ่มที่มีแนวคิดเป็นไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น สื่อออนไลน์ทำให้เยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว และรับรู้และเชื่อข้อมูลโดยไม่ผ่านการกลั่นกรองที่ถูกต้อง อีกทั้งสื่อออนไลน์ยังมีอิทธิพลทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมเลียนแบบ	<ul style="list-style-type: none">• ความเป็นตัวตนของเยาวชน จิตใจของเด็ก ช่วงอายุของเยาวชน และพันธุกรรมของเยาวชน• ปัจจุบันเยาวชนมีความใกล้ชิดกับสถาบันครอบครัวน้อยกว่าในอดีต พ่อแม่จึงไม่อาจคาดหวังว่าลูกจะกลับมาเลี้ยงดูตนเองในยามแก่เฒ่า• การให้สิทธิที่เท่าเทียมกันของบุคคลในสังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองที่ดี• กฎหมายที่ทำให้เกิดการเคารพในสิทธิของบุคคลต่างกลุ่ม และทำให้เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน จะช่วยให้ไม่มีการใช้วาจาที่สร้างความเกลียดชัง (Hate Speech) ในสังคม• การเมืองมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำรงชีพของเยาวชน เยาวชนไทยพร้อมเสียภาษี หากภาษีนั้นถูกนำไปใช้อย่างคุ้มค่า• วัฒนธรรม หากสร้างค่านิยมให้เยาวชนได้รับรู้เข้าใจในวัฒนธรรมและความเป็นไทยก็จะเป็นปัจจัยบวก หากเยาวชนไม่ได้ศึกษาวัฒนธรรมไทย แต่ซึมซับวัฒนธรรมตะวันตกมากเกินไป ก็อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางค่านิยมได้• เศรษฐกิจ ปัญหาความยากจนและการแข่งขันที่สูง ทำให้เยาวชนไม่มีน้ำใจ ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่• สื่อออนไลน์ จำเป็นที่จะต้องมีการกำกับดูแลให้เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้สื่อและผู้รับสามารถเปลี่ยนทัศนคติของตนเองได้

ประเด็นสัมภาษณ์	ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน	ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
<p>4. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างหรือปลูกฝังจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ทักษะคิดของเยาวชน หรือวิถีคิดของเยาวชน • การได้รับการเลี้ยงดู อบรม และสั่งสอนโดยสถาบันครอบครัวที่ไม่เพียงพอ จากเงื่อนไขของเวลา หรือการไม่รู้วิธี รวมถึงการสอนเยาวชนที่เหมาะสมกับยุคสมัย • การได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ข้อมูลที่ผ่านการปรุงแต่ง และยังไม่มีความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล • สภาพแวดล้อมปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ทำให้การพัฒนาทัศนคติที่ดีลดลง • การไม่เปิดโอกาสรับฟังความคิดของระหว่างกันอย่างเข้าใจ ของพ่อ แม่ ครู อาจารย์ และเยาวชน 	<ul style="list-style-type: none"> • การทำงานของหน่วยงานต่างๆ ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน • การกำหนดกติกาสังคมแบบ Top- Down อาทิ การบังคับให้เด็กใส่เครื่องแบบเพื่อสร้างวินัย • ครู และอาจารย์ มุ่งเน้นแต่เรื่องวิชาการ มากกว่าการสอนให้เยาวชนเรียนรู้การปรับตัวในสังคม มีความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม เป็นต้น • อาจารย์ ไม่สามารถเป็นผู้ดูแลและนำทางให้แก่นักศึกษาในการเป็นพลเมืองที่ดีได้ • แบบอย่างที่ดีไม่ได้รับการส่งเสริม • การยึดติดค่านิยมที่ชื่นชมคนรวย • การได้รับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ การนำเสนอและส่งต่อข้อมูลของคนทำไม่ดี ๑ คน มีการกระจายข้อมูลได้เร็วกว่า ๑๐ คน
<p>5. ประเด็นที่ควรพัฒนาหรือเสริมสร้างเยาวชนให้มีจิตสำนึกและวางตนเป็นพลเมืองที่ดี และบทบาทของหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนา</p>	<ul style="list-style-type: none"> • การสร้างพื้นที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิด และความรู้ความเข้าใจในบริบทต่างๆ รวมถึงการแสดงศักยภาพของเยาวชน • การสอดแทรกความเป็นพลเมืองที่ดีให้กับเยาวชนในสถาบัน การศึกษา ผ่านกิจกรรมและความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา • การใช้ข้อมูล Big Data ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารนโยบาย และควรให้ความช่วยเหลือเยาวชนตามศักยภาพของเยาวชนและบริบทที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> • การพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต (Life skills) ประกอบด้วย (๑) การจัดการอารมณ์และความเครียด (๒) การสร้างสัมพันธภาพที่ดี (๓) การตระหนักรู้เห็นค่าของตนเองและผู้อื่น และ (๔) การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ • การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน อาทิ กฎหมายสิทธิเด็กและเยาวชน กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค

ประเด็นสัมภาษณ์	ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน	ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
	<p><u>บทบาทของหน่วยงาน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • สถาบันครอบครัว มีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนมากที่สุด • สถาบันการศึกษา ควรดำเนินการสอดแทรกการเป็นพลเมืองที่ดีผ่านกิจกรรมในสถาบันการศึกษา • กระทรวงศึกษาธิการ ต้องให้ความสำคัญกับรูปแบบการศึกษาที่สอดคล้องกับความแตกต่างของเยาวชน มากกว่าการใช้รูปแบบเดียวกันทั้งหมดในการจัดการศึกษา • ภาคเอกชน ควรมีบทบาทสนับสนุนและส่งเสริมให้โอกาสแก่เยาวชนมากขึ้น อาทิ การรับนักเรียนเข้าฝึกงาน/ทำงาน การสอนงาน การสนับสนุนทุนการศึกษา 	<p><u>บทบาทของหน่วยงาน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • สถาบันการศึกษา ควรมีเป้าหมายที่ชัดเจนและมีความเข้มแข็ง เพื่อให้การขอรับการสนับสนุนงบประมาณและการสร้างความร่วมมือต่างๆ มีความชัดเจนและถูกให้ความสำคัญ • กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับกิจกรรมและการเสริมแรงบวกในเชิงการให้รางวัล • กระทรวงวัฒนธรรม ควรมีการปรับบทบาทให้สอดคล้องกับสถานการณ์และกลุ่มเป้าหมายที่มีความชัดเจน • กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ควรตั้งสภาเด็กและเยาวชนในแต่ละชุมชน โดยภาครัฐสนับสนุนเงินทุน • องค์กรพัฒนาเยาวชน ควรมีการวางบทบาทให้ชัดเจนและสอดคล้องกับภาระงาน ในการสนับสนุนให้เยาวชนที่จบการศึกษามีแนวทางในการใช้ชีวิตที่ดีในระยะยาว • สื่อที่นำเสนอข่าวสาร ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสิทธิเด็ก กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค
<p>6. เรื่องที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ให้ทุกคน รวมถึงเยาวชนมีจิตสำนึก รู้หน้าที่ และความรับผิดชอบ • ให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานรัฐในการพัฒนาเยาวชนและสร้างพื้นที่ให้แก่เยาวชนในการแสดงออกทางสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> • ปรับทัศนคติที่ไม่ดี รักษาสิ่งที่ดี ภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นในสถาบันหลัก ปฏิบัติตามแนวทางของในหลวงรัชกาลที่ ๙ • มีมาตรการขั้นเด็ดขาดในการดำเนินการกับผู้กระทำร้ายต่อเด็กและเยาวชน

ประเด็นสัมภาษณ์	ความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน	ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
	<ul style="list-style-type: none">• ให้มีพื้นที่สำหรับเยาวชนในการทำกิจกรรมร่วมกัน• มีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้แก่เยาวชนที่เหมาะสม อาทิ การกำหนดกรอบแนวทางการเสริมสร้างระเบียบวินัยจากกรณีตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ การเรียนรู้จาก project base learning การมีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ การส่งเสริมให้เยาวชนศึกษาในสิ่งที่ตนถนัด• ให้ความสำคัญบุคลากรทางการศึกษา อาทิ การปรับฐานทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ ไปยังกลุ่มเด็กเล็กและอนุบาลมากขึ้น การมีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา มาพัฒนาด้านการศึกษา การให้ผู้เรียนในคณะครู ศาสตราจารย์ สามารถจบได้ในระยะเวลา ๔ ปี	<ul style="list-style-type: none">• การใช้ข้อมูลพื้นฐานของประชาชน จากเลขบัตรประชาชน ๑๓ หลัก ในการจัดทำแนวทางในการบริหารประเทศให้เป็นไปอย่างถูกต้อง• เกิดความรักความสามัคคีของคนในชาติ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความสุข พลเมืองเข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนเอง มีความรักความเข้าใจกัน• ให้พฤติกรรมทางลบหายไป ให้มีพฤติกรรมทางบวก• ให้ความสำคัญกับการศึกษาของพ่อแม่ และการวางแผนและการดูแล บำรุงครรภ์ แลสุขภาพของคนในครอบครัว• มีจิตที่ดี และทุกอย่างจะดี• ให้มีการนำ “การสร้างพลเมือง (Civic Education)” ตามหลัก ๓ ประการ ได้แก่ การเคารพซึ่งกันและกัน การเคารพกฎกติกา และการรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม มาใช้• พลเมืองไทยทุกคน เข้าใจ ความหมายเรื่องประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข• ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ทุกคนในสังคม คิดแต่สิ่งดี เพื่อให้คนอยู่ร่วมกันได้ และให้สังคมมีความสุข• ให้เยาวชนมีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับตนเอง สามารถ ประกอบอาชีพที่ดีได้ ครูและ อาจารย์ สามารถสอนนักเรียนให้ได้ คิด ได้มีสติ ไม่ทำตามคนอื่นในทางที่ไม่ดี และมีความคิดเป็นของตนเอง ในทางที่ถูกต้อง

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากการสัมภาษณ์

จากตารางข้างต้น มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชนไทยในปัจจุบัน คือ

๑. การพิจารณาความเป็นพลเมืองที่ดี ไม่สามารถกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ชัดเจนเป็นเส้นแบ่งที่จะชี้ว่า เยาวชนนั้นๆ เป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด หรือลักษณะของพลเมืองที่ดีตามความเห็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

๒. ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองที่ดีอยู่หลากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็น สถาบันครอบครัว เพื่อน ครู อาจารย์ รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อออนไลน์ ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งปัจจัยเชิงบวกและปัจจัยเชิงลบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดี อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่แฝงอยู่ภายใต้ปัจจัยเหล่านี้คือ ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลของเยาวชนที่มีผลต่อการพฤติกรรมของตนเองและการเป็นพลเมืองที่ดี กล่าวคือ การส่งผ่านข้อมูลในปัจจุบันมีความรวดเร็วผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และมีปริมาณมาก ประกอบกับลักษณะของเยาวชนในปัจจุบัน (Gen Z) ที่ต้องการความรวดเร็วในการแสวงหาคำตอบ ซึ่งหากเยาวชนได้รับการฝึกฝนให้สามารถพิจารณาข้อมูลที่ได้รับได้อย่างเหมาะสมถูกต้องก็จะทำให้เยาวชนสามารถตัดสินใจในการเลือกหรือไม่เลือกกระทำการสิ่งใดที่จะขัดกับความ เป็นพลเมืองที่ดีได้

การประมวลผลข้อมูลทั่วไปที่ได้จากแบบสอบถามเยาวชนและผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง และประเด็นสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่คณะผู้วิจัยจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์เชิงลึกมากขึ้น เพื่อทำความเข้าใจทัศนคติของเยาวชนต่อการเป็นพลเมืองที่ดี รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติมุมมองดังกล่าวในหลายแง่มุมมากขึ้น ซึ่งในบทถัดไปจะนำเสนอการวิเคราะห์และอภิปรายผลที่ได้จากแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากสองกลุ่มตัวอย่างและการสัมภาษณ์ผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาประเด็นสำคัญ (Critical Issues) ซึ่งจะเป็นข้อค้นพบสำคัญ (Key Findings) ที่นำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเยาวชนให้มีจิตสำนึกและวางตนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป

บทที่ ๔

บทวิเคราะห์และอภิปรายผล

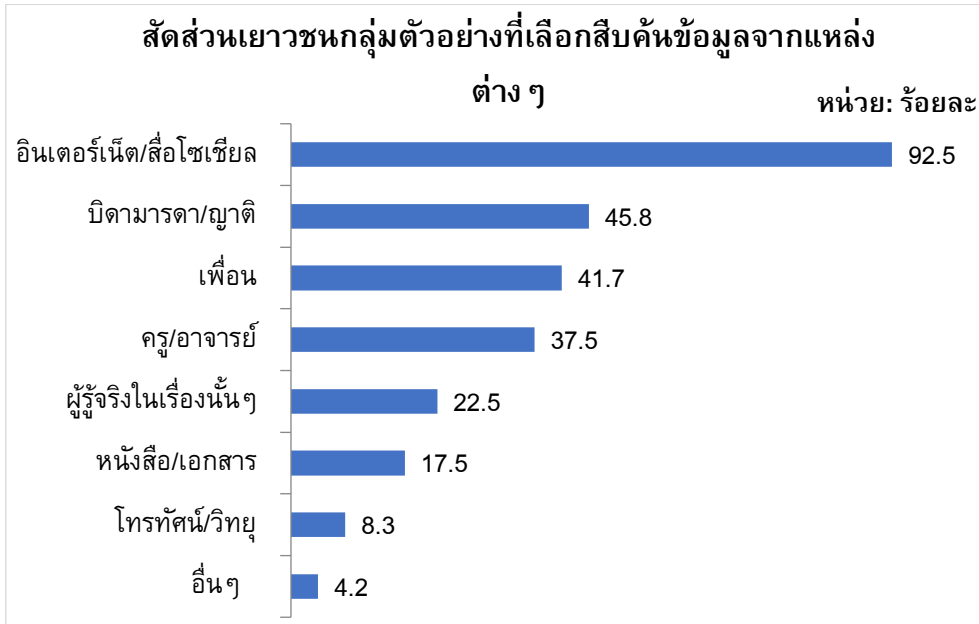
ในบทนี้ คณะผู้ศึกษาจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ เพื่อระบุประเด็นสำคัญหรือข้อค้นพบสำคัญที่จะนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีในระยะต่อไป โดยการนำเสนอจะแบ่งออกเป็น ๖ ส่วน ได้แก่ (๑) พฤติกรรมของเยาวชน (๒) คุณลักษณะของพลเมืองที่ดี (๓) ความคิดเห็นต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชนในปัจจุบัน (๔) ความคาดหวังกับบทบาทของเยาวชนไทยในการพัฒนาประเทศในอนาคต (๕) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน และ (๖) ความเห็นต่อแนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี

พฤติกรรมของเยาวชน

๑. ด้านการสืบค้นข้อมูล

ปัจจุบันเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้ามากขึ้นทำให้พฤติกรรมของเยาวชนรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะวิธีการในการสืบค้น เข้าถึง และสื่อสารข้อมูลต่างๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าปัจจุบันสื่อต่างๆ ทวีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมของเยาวชนมากขึ้น ซึ่งผลจากแบบสอบถามก็พบข้อมูลที่ยืนยันประเด็นนี้ โดยพบว่า เยาวชนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๙๒.๕๐ สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและสื่อโซเชียลต่างๆ รองลงมาคือการสอบถามจากบิดามารดา/ญาติผู้ใหญ่ (ร้อยละ ๔๕.๘๓) (รายละเอียดตามแผนภาพที่ ๔ - ๑) โดยช่องทางอินเทอร์เน็ตที่เยาวชนใช้ในการสืบค้นข้อมูลมากที่สุดคือ Google (ร้อยละ ๙๐.๘๓) รองลงมาได้แก่ Facebook (ร้อยละ ๕๑.๖๗) และ YouTube (ร้อยละ ๕๐.๐) ทั้งนี้แม้ว่าเยาวชนกลุ่มตัวอย่างกว่าร้อยละ ๙๒.๕๐ จะค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและสื่อโซเชียลต่างๆ มากที่สุด ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือความหลากหลายของข้อมูลและเข้าถึงได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว แต่กลับมีเยาวชนเพียงประมาณ ๑ ใน ๔ ของผู้ตอบแบบสอบถาม หรือประมาณร้อยละ ๒๕.๘๓ เท่านั้นที่ระบุว่าไม่ได้เชื่อแหล่งข้อมูลใดเป็นพิเศษ แต่จะคิดวิเคราะห์และประมวลจากข้อมูลหลายแหล่ง นอกจากนี้ เยาวชนถึงร้อยละ ๑๗.๕๐ เชื่อข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต/สื่อโซเชียล โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ ๔ - ๑

แผนภาพที่ ๔ - ๑ พฤติกรรมการสืบค้นข้อมูลของเยาวชน

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้หลายตัวเลือกทำให้จำนวนร้อยละรวมมากกว่า ๑๐๐

ตารางที่ ๔ - ๑ แหล่งข้อมูล ๕ อันดับแรกที่เยาวชนกลุ่มตัวอย่างเชื่อถือ

แหล่งข้อมูล	ร้อยละ
อันดับที่ ๑ ประมวลจากหลายแหล่งข้อมูล	๒๕.๘๓
อันดับที่ ๒ อินเทอร์เน็ต/โซเชียลมีเดีย	๑๗.๕๐
อันดับที่ ๓ บิดามารดา/ญาติ	๑๕.๘๓
อันดับที่ ๔ ผู้รู้จริงในเรื่องนั้นๆ	๑๐.๐๐
อันดับที่ ๕ ครู/อาจารย์	๘.๓๓

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้หลายตัวเลือกทำให้จำนวนร้อยละรวมมากกว่า ๑๐๐

๒. ด้านการประพฤติตนเป็นพลเมืองดี

จากแบบสอบถามเยาวชนเพื่อให้ทราบมุมมองของเยาวชนต่อพฤติกรรมของตนเอง พบว่าเยาวชนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๘๘.๓๓ เห็นว่าพฤติกรรมในการเป็นพลเมืองดีของตนเองคือ “การเคารพเชื่อฟัง บิดามารดา/ผู้ปกครอง” รองลงมาคือพฤติกรรม “การเคารพและไม่ละเมิดกฎหมาย” (ร้อยละ ๘๒.๕) “การเคารพและไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น” (ร้อยละ ๗๙.๑๗) และ “การทำในสิ่งที่ตัวเองต้องการทำ” (ร้อยละ ๗๕) รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ ๔ - ๒

ตารางที่ ๔ - ๒ มุมมองของเยาวชนต่อพฤติกรรมของตนเอง

ลักษณะพฤติกรรม	จำนวนที่เลือก	ร้อยละ
อันดับที่ ๑ เคารพเชื่อฟังบิดามารดา/ ผู้ปกครอง	๑๐๐	๘๓.๓๓
อันดับที่ ๒ เคารพและไม่ละเมิดกฎหมาย	๙๙	๘๒.๕๐
อันดับที่ ๓ เคารพและไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น	๙๕	๗๙.๑๗
อันดับที่ ๔ ทำในสิ่งที่ตัวเองต้องการทำ	๙๐	๗๕.๐๐
อันดับที่ ๕ ตั้งใจเรียน	๘๙	๗๔.๑๗
อันดับที่ ๖ มีจริยธรรมคุณธรรมตามแนวทางของหลักศาสนา	๖๓	๕๒.๕๐
อันดับที่ ๗ ช่วยเหลือผู้อื่น/เป็นจิตอาสา	๕๔	๔๕.๐๐
อันดับที่ ๘ ทำในสิ่งที่กลุ่มเพื่อนส่วนใหญ่เห็นว่าดี	๑๙	๑๕.๘๓
อันดับที่ ๙ ทำในสิ่งที่สื่อต่างๆ สนใจ	๕	๔.๑๗
อื่นๆ	๔	๓.๓๓

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้หลายตัวเลือกทำให้จำนวนร้อยละรวมมากกว่า ๑๐๐

ความสำคัญและคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี

จากการประมวลข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญและคุณลักษณะของพลเมืองที่ดี พบว่า

กลุ่มผู้ปกครองทั้งหมดร้อยละ ๑๐๐ เห็นว่า “การเป็นพลเมืองที่ดี” มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ในขณะที่กลุ่มเยาวชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๙๘.๓๓) มีความเห็นสอดคล้องกับกลุ่มผู้ปกครอง โดยเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีมีความสำคัญ แต่มีเยาวชนจำนวนหนึ่ง (ประมาณร้อยละ ๑.๖๗ ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด) เห็นว่า เรื่องนี้ไม่มีความสำคัญ

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีนั้น กลุ่มตัวอย่างเยาวชนที่ตอบแบบสอบถามในประเด็นนี้มีจำนวน ๑๑๖ ราย จากทั้งหมด ๑๒๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๖๗ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองที่ตอบคำถามดังกล่าว มีจำนวน ๑๑๘ ราย จากทั้งหมด ๑๒๑ ราย คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๕๒

จากความเห็นของผู้ตอบคำถามในเรื่องคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีทั้งหมดของกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มเยาวชน สามารถจัดกลุ่มความเห็นได้เป็น ๒ กลุ่มหลัก ได้แก่

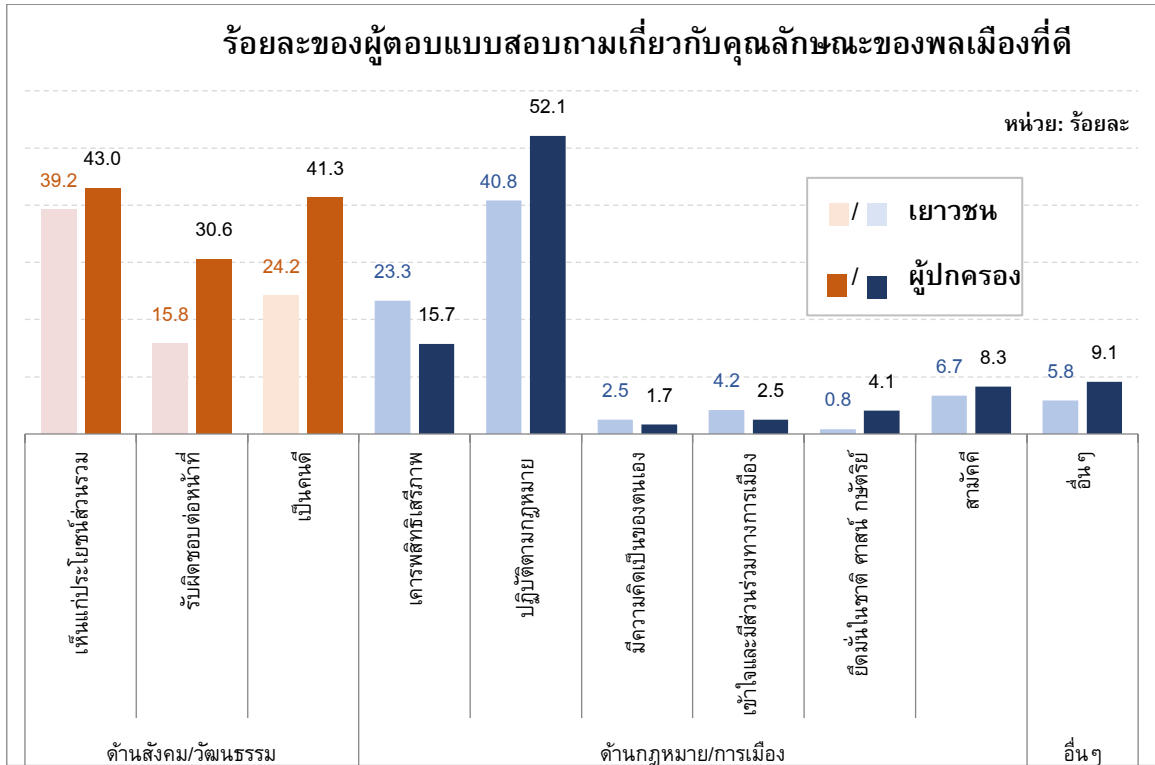
(๑) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (ไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือผู้อื่น) รับผิดชอบหน้าที่ (รู้หน้าที่ ตั้งใจเรียน) เป็นคนดี (ยึดมั่นในศาสนา มีศีลธรรม)

(๒) ด้านกฎหมายและการเมือง ประกอบด้วย เคารพสิทธิเสรีภาพ (เคารพสิทธิเสรีภาพตนเองและผู้อื่น เข้าใจใช้สิทธิเสรีภาพของตน) ปฏิบัติตามกฎหมาย (ไม่ก่อปัญหาสังคม ทำตามระบอบประชาธิปไตย)

มีความคิดเป็นของตัวเอง เข้าใจและมีส่วนร่วมทางการเมือง ยึดมั่นในชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ สามัคคี (อยู่ร่วมกันอย่างสันติ) และอื่นๆ (ถ้าแสดงความคิดเห็น รับฟังผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต)

รายละเอียดความคิดเห็นต่อ “คุณลักษณะของพลเมืองที่ดี” ของกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มเยาวชน ปรากฏตามแผนภาพที่ ๔ - ๒

แผนภาพที่ ๔ - ๒ คุณลักษณะของพลเมืองที่ดี ในมุมมองของเยาวชนและผู้ปกครอง

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

เมื่อพิจารณาความเห็นของกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มเยาวชนที่มีต่อ “คุณลักษณะของพลเมืองที่ดี” พบประเด็นที่น่าสนใจเกิด ดังนี้

คุณลักษณะ “ปฏิบัติตามกฎหมาย” และ “เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม” ได้รับการให้ความสำคัญมากที่สุด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยเยาวชนที่เห็นว่าคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีต้อง “ปฏิบัติตามกฎหมาย” มีจำนวนสูงที่สุด ถึงร้อยละ ๔๐.๘ และกลุ่มผู้ปกครองร้อยละ ๕๒.๑ ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะนี้เช่นกัน ส่วนคุณลักษณะที่ทั้งสองกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นสอดคล้องกันในอันดับรองลงมา คือ “เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม” โดยกลุ่มเยาวชนที่ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะดังกล่าว มีสัดส่วนร้อยละ ๓๙.๒ และกลุ่มผู้ปกครอง ร้อยละ ๔๓.๐ เห็นเช่นเดียวกัน

คุณลักษณะ “เป็นคนดี” และ “รับผิดชอบต่อหน้าที่” ทั้งสองกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญไปในทิศทางเดียวกัน แต่อยู่ในระดับที่แตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยเป็นที่น่าสังเกตว่าในมุมมองของกลุ่มผู้ปกครองร้อยละ ๔๑.๓ ให้ความสำคัญกับ “การเป็นคนดี” ขณะที่กลุ่มเยาวชนเพียงร้อยละ ๒๔.๒ ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ ซึ่งมีสัดส่วนน้อยกว่าความเห็นของกลุ่มผู้ปกครองกว่าครึ่ง เช่นเดียวกับการให้ความสำคัญกับคุณลักษณะ “รับผิดชอบต่อหน้าที่” กลุ่มผู้ปกครองที่ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะนี้

มีจำนวนร้อยละ ๓๐.๖ ในขณะที่กลุ่มเยาวชนที่ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะนี้มีน้อยกว่ากลุ่มผู้ปกครอง ครึ่งหนึ่ง คือประมาณร้อยละ ๑๕.๘

คุณลักษณะที่เยาวชนให้ความสำคัญมากกว่ากลุ่มผู้ปกครอง คือ คุณลักษณะด้าน (๑) เคารพสิทธิเสรีภาพ (๒) เข้าใจและมีส่วนร่วมทางการเมือง และ (๓) มีความคิดเป็นของตนเอง โดยเยาวชนที่ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะทั้ง ๓ ด้านข้างต้น คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๓ ร้อยละ ๔.๒ และ ร้อยละ ๒.๕ ตามลำดับ ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่ากลุ่มผู้ปกครองที่ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะนี้ โดยมีจำนวนร้อยละ ๑๕.๗ ร้อยละ ๒.๕ และร้อยละ ๑.๗ ตามลำดับ

คุณลักษณะที่ทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญน้อยที่สุดเป็นไปในทิศทางที่ตรงกันข้าม โดยมีเยาวชนเพียงร้อยละ ๐.๘ ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้าน “ยึดมั่นในชาติ ศาสน์ กษัตริย์” น้อยที่สุด เมื่อเทียบกับคุณลักษณะในด้านอื่น ขณะที่คุณลักษณะด้าน “มีความคิดเป็นของตนเอง” เป็นคุณลักษณะที่กลุ่มผู้ปกครองเพียงร้อยละ ๑.๗ ให้ความสำคัญ และน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับคุณลักษณะด้านอื่นๆ

เมื่อพิจารณาความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของพลเมืองที่ดีของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ได้แก่ (๑) ระดับมัธยมปลาย (๒) ระดับ ปวช./ปวส. และ (๓) ระดับปริญญาตรี พบว่า เยาวชนทั้ง ๓ กลุ่ม ระบุคุณลักษณะ ๕ อันดับแรกในทิศทางสอดคล้องกันในภาพรวม อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่น่าสังเกต คือ เยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๓๔.๖๒) ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะ “ปฏิบัติตามกฎหมาย” ซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านกฎหมาย/การเมือง มากกว่าคุณลักษณะด้านอื่นๆ หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าเป็นคุณลักษณะในเชิงทฤษฎีและอุดมคติ มากกว่าคุณลักษณะในทางปฏิบัติ ซึ่งอาจเนื่องมาจากการอบรมตามหลักสูตรการเรียนการสอนที่เน้นความรู้เชิงทฤษฎีเป็นหลัก ขณะที่กลุ่ม ปวช./ปวส. ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะ “เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม” มากที่สุด ซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านสังคม/วัฒนธรรม ที่มีลักษณะเป็นการประพฤติปฏิบัติมากกว่า เป็นคุณลักษณะทางทฤษฎี ทั้งนี้ อาจเป็นผลมาจากรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติและการสัมผัสปัญหาจากชีวิตจริงมากกว่า ส่วนกลุ่มปริญญาตรีให้น้ำหนักใกล้เคียงกัน (ประมาณร้อยละ ๒๘) ระหว่างคุณลักษณะ “ปฏิบัติตามกฎหมาย” และ “เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม” ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการเรียนในระดับอุดมศึกษาทำให้โลกทัศน์ของเยาวชนกว้างขึ้นกว่ากลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลาย และ ปวช./ปวส. (รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ ๔ - ๓)

ตารางที่ ๔ - ๓ คุณลักษณะของพลเมืองดีที่เยาวชนกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ
จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

คุณลักษณะของพลเมืองดี/ระดับการศึกษา	ม.ปลาย	ปวช./ปวส	ปริญญาตรี
อันดับที่ ๑ ปฏิบัติตามกฎหมาย	๓๔.๖๒	๒๖.๗๙	๒๗.๑๒
อันดับที่ ๒ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	๑๕.๓๘	๓๙.๒๙	๒๘.๘๑
อันดับที่ ๓ เป็นคนดี	๑๓.๔๖	๒๑.๔๓	๑๓.๕๖
อันดับที่ ๔ เคารพสิทธิเสรีภาพ	๒๕.๐๐	๕.๓๖	๑๖.๙๕
อันดับที่ ๕ รับผิดชอบต่อหน้าที่	๑๑.๕๔	๗.๑๔	๑๓.๕๖
รวม	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐

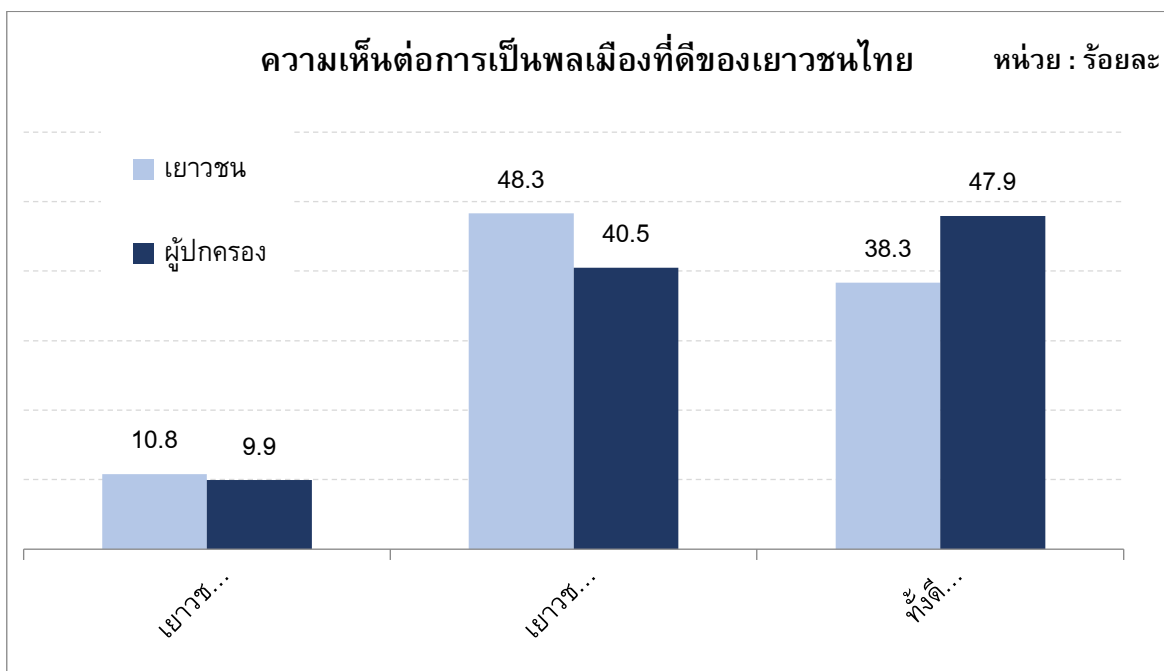
ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

ข้อมูลจากแบบสอบถามสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ชี้ประเด็นความแตกต่างของความคิด มุมมอง หรือการให้ความหมายของ “การเป็นพลเมืองที่ดี” ของกลุ่มเยาวชนและกลุ่มผู้ประกอบการว่าเป็นเรื่อง que เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยที่ประชาชนในสังคมมีรูปแบบการใช้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้การรับข้อมูลข่าวสารจากทั่วโลก สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกและรวดเร็ว และมีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของเยาวชนในยุคปัจจุบันมากขึ้น ดังนั้น การกำหนดเส้นแบ่งของความเป็นพลเมืองที่ดีในยุคปัจจุบัน ควรพิจารณาจากเจตนาและความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้น มากกว่าการใช้หลักเกณฑ์ที่เคร่งครัดในการระบุว่าเยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่ รวมถึงควรเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการออกแบบการให้ความหมายของการเป็นพลเมืองที่ดีด้วย ทั้งนี้ เพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากความคิดที่แตกต่างกันของคนต่างวัย

ความคิดเห็นต่อการเป็นพลเมืองดีของเยาวชนในปัจจุบัน

เมื่อสอบถามความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชนในปัจจุบันจากกลุ่มตัวอย่างเยาวชน (๑๒๐ คน) และกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการ (๑๒๑ คน) พบว่า ในมุมมองของเยาวชน (ร้อยละ ๔๘.๓๓) และผู้ประกอบการ (ร้อยละ ๔๐.๕) เห็นว่า เยาวชนไทยในปัจจุบัน “เป็นพลเมืองที่ดี” ขณะที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มประมาณร้อยละ ๑๐ เห็นว่าเยาวชนไทยในปัจจุบัน “ไม่ใช่พลเมืองที่ดี” ทั้งนี้ กลุ่มผู้ประกอบการจำนวนมากถึงร้อยละ ๔๗.๙ ที่เห็นว่าเยาวชนในปัจจุบันเป็นทั้งพลเมืองที่ดีและไม่ดี ในขณะที่กลุ่มเยาวชนมีความเห็นในลักษณะเดียวกันประมาณร้อยละ ๓๘.๓ (รายละเอียดตามแผนภาพที่ ๔ - ๓)

แผนภาพที่ ๔ - ๓ มุมมองการเป็น "พลเมืองที่ดี" ของเยาวชนไทยในภาพรวม

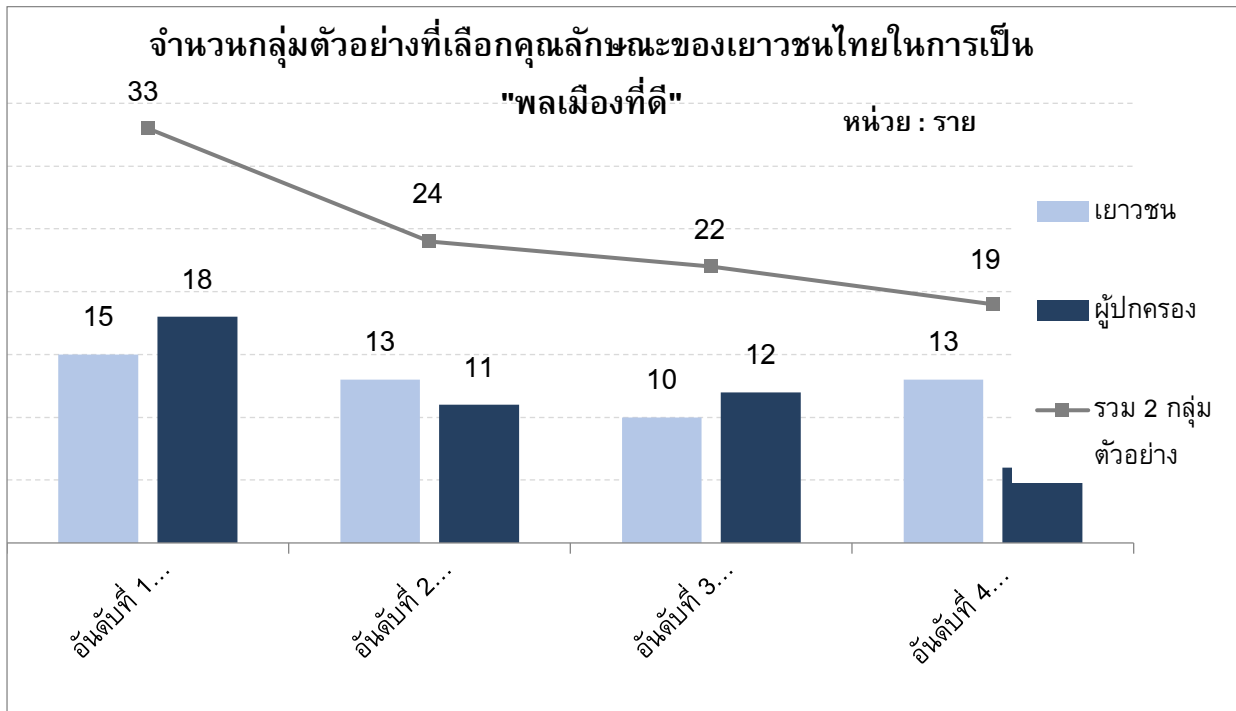
ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มได้ให้เหตุผลที่ทำให้มีมุมมองการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน ทั้งที่มองว่าเยาวชนไทยในปัจจุบัน “เป็นพลเมืองดี” และที่มองว่า “ไม่เป็นพลเมืองที่ดี” ดังนี้

๑. เหตุผลที่สนับสนุนมุมมองว่าเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็น “พลเมืองที่ดี”

ทั้งเยาวชนและผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็น “พลเมืองที่ดี” ด้วยเหตุผล ๔ อันดับแรกที่มีผู้ตอบจำนวนมากที่สุด ได้แก่ **อันดับที่ ๑** “เยาวชนทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม” **อันดับที่ ๒** “เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่” **อันดับที่ ๓** “เยาวชนเคารพกฎหมาย” และ **อันดับที่ ๔** “เยาวชนมีความคิดเป็นของตนเอง” โดยมีรายละเอียดดังแผนภาพที่ ๔ - ๔ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔ - ๔ เหตุผลที่สนับสนุนมุมมองว่าเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็น “พลเมืองที่ดี”

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

๒. เหตุผลที่สนับสนุนมุมมองว่าเยาวชนไทยในปัจจุบัน “ไม่เป็นพลเมืองที่ดี”

เยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ๔ ราย จาก ๑๓ ราย ที่ตอบว่าเยาวชนในปัจจุบันไม่เป็นพลเมืองที่ดี แสดงเหตุผลว่า เยาวชนในปัจจุบัน “ไม่เคารพ/ละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้อื่น”

ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง (๑๐ รายจาก ๑๒ ราย) ที่ตอบว่าเยาวชนในปัจจุบันไม่เป็นพลเมืองที่ดี แสดงเหตุผลว่า เยาวชนในปัจจุบัน “มีความคิดต่อต้านและก้าวร้าว”

เมื่อพิจารณาถึงคุณลักษณะที่คาดหวังของการเป็นพลเมืองที่ดี ที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มให้ความสำคัญมากที่สุด คือ “ปฏิบัติตามกฎหมาย” ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มที่มองตรงกันว่าเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็นพลเมืองที่ดี เนื่องจากเยาวชนมี “การเคารพกฎหมาย” โดยมีจำนวนผู้ที่ระบุเหตุผลข้อนี้สูงเป็นอันดับ ๓ รองจากเหตุผลในเรื่อง “การทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม” ที่ให้เหตุผลข้อนี้สูงที่สุดเป็นอันดับ ๑ และเยาวชน “มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่” เป็นอันดับ ๒

ความคาดหวังกับบทบาทของเยาวชนไทยในการพัฒนาประเทศในอนาคต

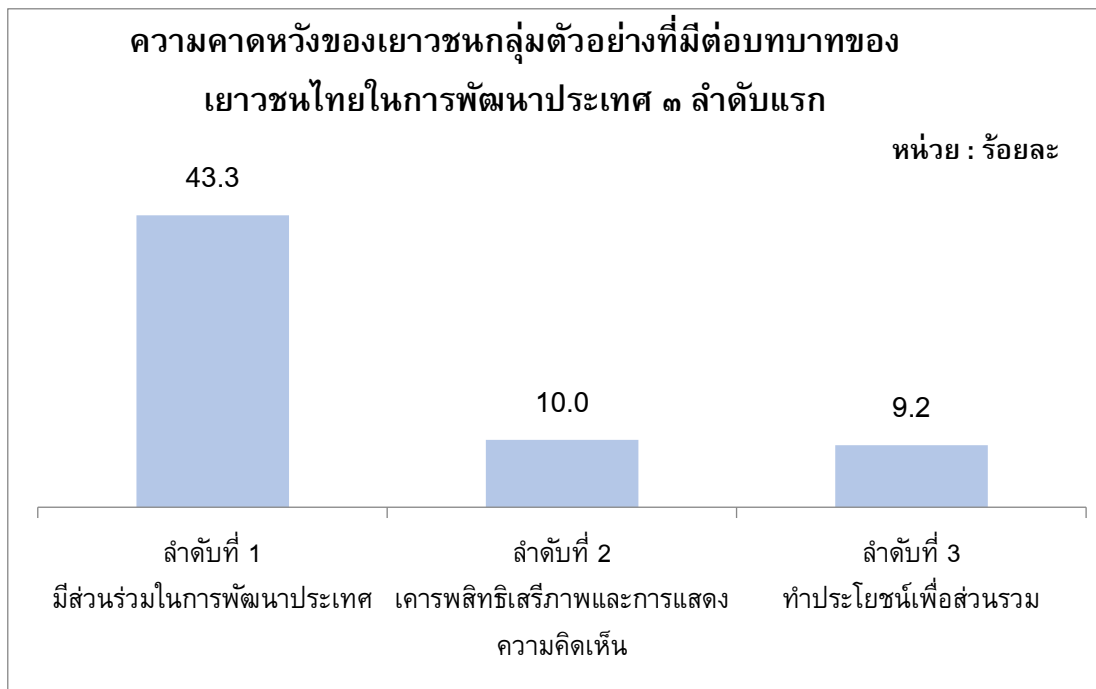
การสอบถามในประเด็นนี้มีความมุ่งหมายที่จะเข้าใจถึงความคาดหวังของกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มเยาวชนที่มีต่อบทบาทของเยาวชนในการพัฒนาประเทศว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือตรงข้ามกัน โดยผลจากแบบสอบถาม พบประเด็นที่ควรให้ความสำคัญดังนี้

๑. กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีความคาดหวังสอดคล้องกันว่า เยาวชนไทยควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

เยาวชนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๔๓.๓๓ และผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๓๙.๖๗ เห็นว่าในอนาคตเยาวชนไทยควรเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ และเป็นบทบาทที่สำคัญเป็นลำดับแรก

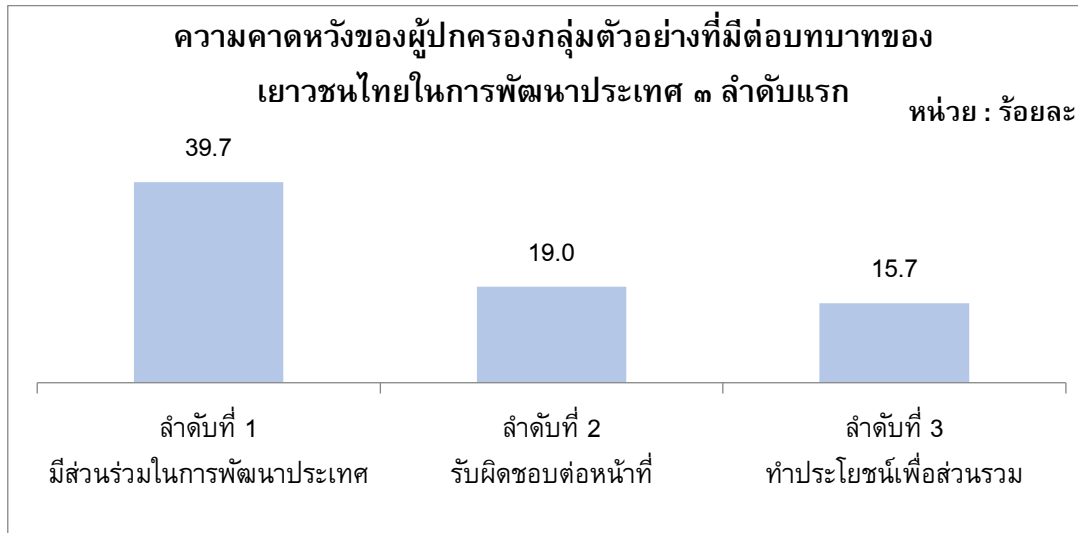
อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาบทบาทของเยาวชนที่ผู้ตอบแบบสอบถามคาดหวังมากเป็นอันดับ ๒ กลับพบที่มีความแตกต่างกัน โดยเยาวชนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๑๐ เห็นว่าบทบาทด้านการเคารพสิทธิเสรีภาพและการแสดงความคิดเห็น เป็นบทบาทสำคัญของเยาวชนในการพัฒนาประเทศ ขณะที่ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างกลับเห็นว่าบทบาทด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นบทบาทที่มีความสำคัญของเยาวชนในการพัฒนาประเทศ รายละเอียดแสดงในแผนภาพที่ ๔ - ๕ และแผนภาพที่ ๔ - ๖ ตามลำดับ

แผนภาพที่ ๔ - ๕ ความคาดหวังต่อบทบาทของเยาวชนไทยในการพัฒนาประเทศในอนาคต
ในมุมมองของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

แผนภาพที่ ๔ - ๖ ความคาดหวังต่อบทบาทของเยาวชนไทยในการพัฒนาประเทศในอนาคต
ในมุมมองของผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

๒. บทบาทในการเป็นพลเมืองดีที่ตัวเยาวชนเองต้องการเป็นในอนาคต

เมื่อสอบถามถึงบทบาทในการเป็นพลเมืองดีที่ตัวเยาวชนเองต้องการเป็นในอนาคตพบว่า บทบาทที่มีเยาวชนเลือกมากที่สุด ๓ อันดับแรก มีดังนี้ (๑) การประกอบอาชีพสุจริตเลี้ยงดูตนเอง (๒) การดูแลครอบครัวและบุพการี และ (๓) การปฏิบัติตามกฎหมาย มีรายละเอียดดังตารางที่ ๔-๔

ตารางที่ ๔ - ๔ บทบาทการเป็นพลเมืองดีที่เยาวชนคาดหวังว่าตนเองจะเป็นในอนาคต

รูปแบบพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดี	จำนวนเยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละของจำนวนเยาวชนที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด
อันดับที่ ๑ ประกอบอาชีพสุจริตเลี้ยงดูตนเอง	๑๐๗	๘๙.๑๗
อันดับที่ ๒ ดูแลครอบครัวและบุพการี	๑๐๐	๘๓.๓๓
อันดับที่ ๓ ปฏิบัติตามกฎหมาย	๘๗	๗๒.๕๐
อันดับที่ ๔ ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้อื่น	๘๓	๖๙.๑๗
อันดับที่ ๕ ทำความดีช่วยเหลือสังคม	๗๙	๖๕.๘๓
อันดับที่ ๖ มีเสรีภาพในการทำสิ่งต่างๆ ที่ต้องการ	๖๐	๕๐
อันดับที่ ๗ เสียภาษีเพื่อเป็นรายได้ของประเทศ	๔๐	๓๓.๓๓
อันดับที่ ๘ สืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทย	๓๘	๓๑.๖๗
อันดับที่ ๙ มีส่วนร่วม/มีบทบาททางการเมือง	๓๓	๒๗.๕๐
อันดับที่ ๑๐ ทำกิจกรรมรณรงค์เพื่อเสริมสร้างเยาวชนในการเป็นพลเมืองดี	๒๖	๒๑.๖๗
อื่นๆ	๕	๔.๑๗

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

เมื่อพิจารณาประเด็นความคาดหวังของกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มเยาวชนที่มีต่อบทบาทในการพัฒนาประเทศของเยาวชนโดยทั่วไป เทียบกับบทบาทที่ตัวเยาวชนเองต้องการที่จะเป็นในอนาคต พบข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ เยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดมองว่าเยาวชนโดยทั่วไปควร “มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ” ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของผู้ปกครองในประเด็นนี้ อย่างไรก็ตาม เมื่อเยาวชนพิจารณาถึงความคาดหวังสำหรับอนาคตของตนเอง กลับพบว่าเยาวชนกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ ๘๙.๑๗ ให้ความสำคัญกับ “การประกอบอาชีพสุจริตเพื่อเลี้ยงดูตนเอง” เป็นอันดับ ๑ รองลงมาคือ “ดูแลครอบครัวและบุพการี” เป็นอันดับ ๒ (ร้อยละ ๘๓.๓๓) และอันดับ ๓ คือ “ปฏิบัติตามกฎหมาย” มีเยาวชนที่เลือกข้อนี้ร้อยละ ๗๒.๕๐ ในขณะที่เยาวชนที่คาดหวังว่าจะมีส่วนร่วมหรือมีบทบาททางการเมืองมีเพียงร้อยละ ๒๗.๕ ซึ่งอยู่ในอันดับที่ ๙ ผลที่เห็นจากข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนผู้ตอบแบบสอบถามมองบทบาทเยาวชนในภาพกว้างว่าต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ แต่เมื่อพิจารณาถึงบทบาทของตัวเองในการพัฒนาประเทศ กลับมองภาพแคบโดยเน้นที่ตัวเองและครอบครัวเป็นหลักมากกว่าจะมองบทบาทในภาพใหญ่ที่ตนเองจะทำประโยชน์ให้กับสังคมโดยรวม อย่างไรก็ตาม มุมมองของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างยังสะท้อนถึงการเป็นพลเมืองที่ดีตามกรอบของกฎหมายและสอดคล้องกับค่านิยมของคนรุ่นอาวุโสกว่าอยู่ค่อนข้างมาก

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน

จากการประมวลข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเยาวชนและผู้ปกครองเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดี พบว่า

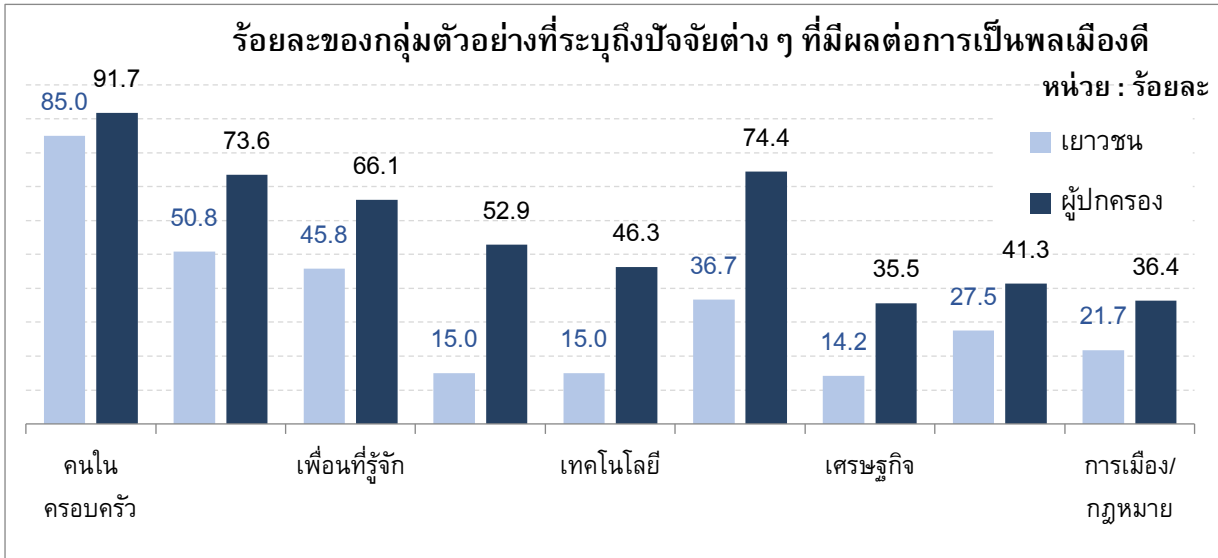
๑. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน

๑.๑ ปัจจัยด้าน “คนในครอบครัว” เป็นปัจจัยที่ได้รับการให้ความสำคัญมากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยเยาวชนที่เห็นว่าปัจจัยด้าน “คนในครอบครัว” ส่งผลต่อพฤติกรรมในการเป็นพลเมืองดี มีจำนวนสูงที่สุดถึงร้อยละ ๘๕.๐ เช่นเดียวกับกลุ่มผู้ปกครองที่ร้อยละ ๙๑.๗ เห็นว่าปัจจัยดังกล่าวมีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลสำรวจพฤติกรรมเยาวชนที่พบว่าเยาวชนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๘๘.๓๓ เห็นว่าพฤติกรรมในการเป็นพลเมืองดีของตนเองคือ “การเคารพเชื่อฟังบิดามารดา/ผู้ปกครอง”

๑.๒ เยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ให้นำหนักกับปัจจัยด้าน “ครู/อาจารย์” (ร้อยละ ๕๐.๘) เป็นอันดับที่ ๒ ใกล้เคียงกับปัจจัยด้าน “เพื่อนที่รู้จัก” (ร้อยละ ๔๕.๘) สอดคล้องกับความเห็นของผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ ๗๓.๖ ที่ให้นำหนักกับปัจจัยด้าน “ครู/อาจารย์” สูงเป็นอันดับที่ ๓ โดยอันดับที่ ๒ คือ ปัจจัยด้าน “สื่อโซเชียล” (ร้อยละ ๗๔.๔) สะท้อนถึงมุมมองที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากการรับรู้และพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต/สื่อโซเชียลที่แตกต่างกัน เนื่องจากผลสำรวจด้านพฤติกรรมเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง พบว่าร้อยละ ๙๒.๕๐ สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและสื่อโซเชียลต่างๆ แต่กลับมีเยาวชนเพียงประมาณ ๑ ใน ๔ ของผู้ตอบแบบสอบถาม หรือประมาณร้อยละ ๒๕.๘๓ เท่านั้น ที่ระบุว่าไม่ได้เชื่อถือแหล่งข้อมูลใดเป็นพิเศษ แต่จะคิดวิเคราะห์และประมวลจากข้อมูลหลายแหล่ง ดังนั้น การให้นำหนักกับปัจจัยด้านสื่อโซเชียลของเยาวชนอาจไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง

ทั้งนี้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองที่ดีตามความเห็นของเยาวชนและผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง แสดงดังแผนภาพที่ ๔-๗

แผนภาพที่ ๔ - ๗ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองดี

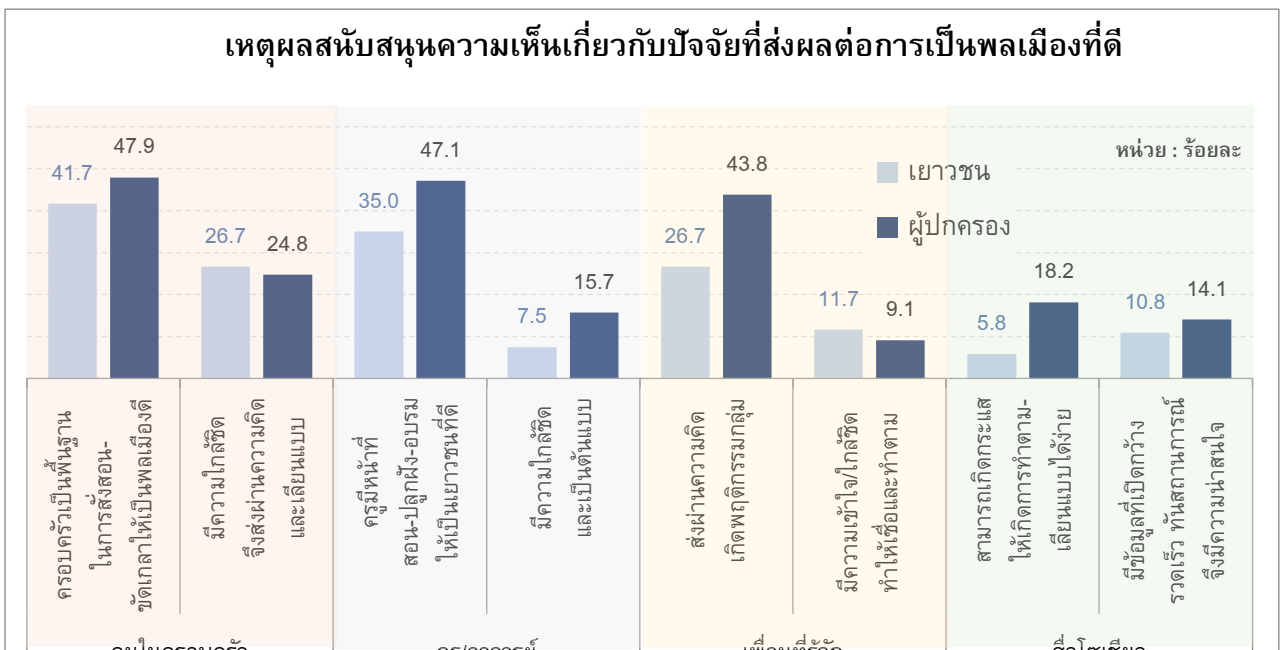

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

๒. เหตุผลของการระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองที่ดี

จากความเห็นของกลุ่มเยาวชนและกลุ่มผู้ปกครองเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองที่ดี พบว่า ปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุมากที่สุด ๔ อันดับแรก ได้แก่ (๑) “คนในครอบครัว” (๒) “ครู/อาจารย์” และ (๓) “เพื่อนที่รู้จัก” และ “สื่อโซเชียล” โดยเหตุผลของการระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้ง ๔ ปัจจัยดังกล่าวของทั้งสองกลุ่มตัวอย่าง (เฉพาะผู้ที่ระบุเหตุผลเท่านั้น) สรุปรายละเอียดได้ ตามแผนภาพที่ ๔-๘

แผนภาพที่ ๔ - ๘ เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ๔ อันดับแรก ที่ส่งผลต่อการเป็นพลเมืองที่ดี ของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

จากแผนภาพที่ ๔ - ๘ ข้างต้น พบประเด็นที่น่าสังเกต แยกตามปัจจัยที่มีอิทธิพล ดังนี้

๒.๑ ปัจจัย “คนในครอบครัว”

กลุ่มตัวอย่างทั้งเยาวชน (ร้อยละ ๔๑.๗) และผู้ปกครอง (ร้อยละ ๔๗.๙) ที่ระบุว่า “คนในครอบครัว” มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองดีของเยาวชน มีความเห็นค่อนข้างสอดคล้องกันว่า ครอบครัวเป็น “สถาบันพื้นฐานในการสั่งสอนขัดเกลาเยาวชน” พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีของเยาวชนจึงขึ้นอยู่กับ การอบรมสั่งสอนจากคนในครอบครัวมากที่สุด รองลงมาคือ “ความใกล้ชิดของคนในครอบครัว” ที่ทำให้เยาวชนมีพฤติกรรมเช่นเดียวกัน หรือลอกเลียนแบบพฤติกรรมจากสมาชิกในครอบครัว ทั้งนี้ ในประเด็นของการลอกเลียนแบบพฤติกรรม เยาวชนกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ ๒๖.๗) ให้น้ำหนักกับเหตุผลดังกล่าวมากกว่า ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง (ร้อยละ ๒๔.๘) ซึ่งอาจสะท้อนได้ว่าผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างอาจจะไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างแก่บุตรเท่ากับเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้น การปลูกฝังความเป็นพลเมืองที่ดีให้กับเยาวชนจึงอาจทำได้ ๒ วิธี คือ การอบรมสั่งสอนและการทำให้เป็นตัวอย่าง

๒.๒ ปัจจัย “ครู/อาจารย์”

กลุ่มตัวอย่างทั้งเยาวชน (ร้อยละ ๓๕.๐) และผู้ปกครอง (ร้อยละ ๔๗.๑) เห็นว่า “ครู/อาจารย์” มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองดีของเยาวชน โดยการให้การอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ อย่่างไรก็ดี มีเยาวชนเพียงร้อยละ ๗.๕ เท่านั้น ที่ให้เหตุผลว่าความใกล้ชิดหรือพฤติกรรมของครู/อาจารย์จะเป็นต้นแบบให้เยาวชนประพฤติตนเป็นพลเมืองที่ดี เหตุผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เยาวชนให้ความสำคัญกับบทบาทของครอบครัวในการเป็นต้นแบบพฤติกรรมมากกว่าบทบาทของครู/อาจารย์

๒.๓ เพื่อนที่รู้จัก

กลุ่มตัวอย่างทั้งเยาวชนและผู้ปกครองเห็นว่า “เพื่อนที่รู้จัก” มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองดีของเยาวชน เนื่องจากเยาวชนจะส่งผ่านความคิดระหว่างกันและนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมกลุ่มมากที่สุด ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากการที่เยาวชนยังเป็นวัยรุ่น ซึ่งยังต้องการได้รับการยอมรับในกลุ่มเพื่อนมาก

๒.๔ สื่อโซเชียล

ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่า “สื่อโซเชียล” มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองดีของเยาวชน ให้เหตุผลในด้าน “พฤติกรรมการเล่นแบบและทำตามกระแส” (ร้อยละ ๑๘.๒) มากกว่าเหตุผลด้าน “ความน่าสนใจของสื่อโซเชียล” (ร้อยละ ๑๔.๑) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความเห็นของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่า “สื่อโซเชียล” มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองดีของเยาวชน พบว่า มีเพียงร้อยละ ๕.๘ และร้อยละ ๑๐.๘ ที่ให้น้ำหนักกับทั้งสองเหตุผลข้างต้น ประกอบกับเมื่อพิจารณาประกอบกับข้อมูลด้านพฤติกรรมการสืบค้นข้อมูลของเยาวชน พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่ถึงร้อยละ ๙๒.๕๐ สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและสื่อโซเชียลต่างๆ จึงเป็นประเด็นที่น่าสังเกตว่าเยาวชนอาจไม่ตระหนักรู้ (aware) ถึงน้ำหนักความสำคัญของสื่อโซเชียลที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อมุมมองความคิดและพฤติกรรมของพวกเขา

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความเห็นของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามระดับการศึกษาของเยาวชนออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ (๑) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (๒) ระดับ ปวช./ปวส. และ (๓) ระดับปริญญาตรี พบว่า เยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในความเห็นในเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองที่ดี และมีความคิดเห็นสอดคล้องกับเยาวชนในภาพรวม โดยเยาวชนกลุ่มตัวอย่างทั้ง ๓ ระดับการศึกษา ให้น้ำหนักกับปัจจัย “คนในครอบครัว” เป็นอันดับแรก “ครู/อาจารย์” “เพื่อนที่รู้จักกัน” และ “สื่อโซเชียล” เป็นอันดับที่ ๒ - ๔ ตามลำดับ โดยกลุ่มมัธยมศึกษาตอนปลายและกลุ่มปริญญาตรีให้น้ำหนักที่ใกล้เคียงกันระหว่างอันดับที่ ๒ และอันดับที่ ๓ รายละเอียดแสดงในตารางที่ ๔ - ๕

ตารางที่ ๔ - ๕ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองที่ดี
จำแนกตามระดับการศึกษาของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองดี	ม.ปลาย	ปวช./ปวส	ปริญญาตรี
๑.คนในครอบครัว	๒๖.๐๕ ^{อันดับ๑}	๓๔.๓๘ ^{อันดับ๑}	๒๔.๑๔ ^{อันดับ๑}
๒.ครู/อาจารย์	๑๓.๔๕ ^{อันดับ๒}	๒๑.๘๘ ^{อันดับ๒}	๑๔.๔๘ ^{อันดับ-๓}
๓.เพื่อนที่รู้จักกัน	๑๓.๔๕ ^{อันดับ๒}	๑๓.๕๔ ^{อันดับ-๓}	๑๕.๘๖ ^{อันดับ๒}
๔.เพื่อนทางสื่อออนไลน์	๕.๐๔	๕.๒๑	๔.๑๔
๕.เทคโนโลยี	๕.๘๘	๔.๑๗	๔.๑๔
๖.สื่อโซเชียล	๑๑.๗๖ ^{อันดับ๔}	๑๐.๔๒ ^{อันดับ๔}	๑๒.๔๑ ^{อันดับ๔}
๗.เศรษฐกิจ	๕.๘๘	๐.๐๐	๖.๙๐
๘.สังคมและวัฒนธรรม	๑๐.๙๒	๘.๓๓	๗.๕๙
๙.การเมืองและกฎหมาย	๗.๕๖	๒.๐๘	๑๐.๓๔
รวม	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลผลจากแบบสอบถาม

ความเห็นต่อแนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี

ในส่วนนี้จะมีการนำเสนอข้อมูลเป็น ๒ ส่วน คือ (๑) แนวทางในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มเยาวชนและกลุ่มผู้ปกครอง และ (๒) ความต้องการปรับปรุงพฤติกรรมของตน โดยกรณีเยาวชนเป็นความต้องการปรับปรุงตนเองให้เป็นพลเมืองที่ดีขึ้น ในขณะที่กรณีผู้ปกครองเป็นความต้องการปรับวิธีการในการอบรมสั่งสอนบุตรเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี

๑. แนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี

แนวทางการพัฒนาที่เยาวชนผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าควรจะทำมากที่สุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ (๑) **สถาบันการศึกษา** ควรอบรม สั่งสอน ชี้แนะ และเป็นต้นแบบที่ดีให้กับเยาวชน (๒) **รัฐบาลและสถาบันการศึกษา** ควรรับฟังความคิดเห็นของเยาวชน และ (๓) **สถาบันการศึกษา** ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้เรียนรู้ตามความถนัดที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป โดยเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งเห็นว่า หน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต ได้แก่ สถาบันการศึกษาและรัฐบาล

ขณะที่ **ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง** ที่เห็นว่า “ครอบครัว” มีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๖๔ ของจำนวนผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ บทบาทของรัฐบาล (ร้อยละ ๗๙.๓๔) สถาบันการศึกษา (ร้อยละ ๗๔.๓๘) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่า รัฐบาลและสถาบันศึกษามีบทบาทในการพัฒนาเยาวชนไทย โดยแนวทางพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีที่ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นมากที่สุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ (๑) **สถาบันครอบครัวปลูกฝังการเป็นเยาวชนที่ดี มีวินัย และมีความรับผิดชอบ** (ร้อยละ ๓๘.๐๒) (๒) **สถาบันการศึกษาให้ความรู้ในการประกอบวิชาชีพ** (ร้อยละ ๓๓.๘๘) และ (๓) **รัฐบาลต้องกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและบริหารงานอย่างโปร่งใส** (ร้อยละ ๓๖.๓๖)

ทั้งนี้ แนวทางที่สำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีในอนาคตตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง แสดงดังตารางที่ ๔ - ๖

ตารางที่ ๔ - ๖ แนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต

แนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญ ตามบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกตอบ	
	เยาวชน	ผู้ปกครอง
บทบาทของสถาบันครอบครัว*		
● เป็นหน่วยพื้นฐานของการปลูกฝังให้เป็นเยาวชนที่ดี รู้จักผิด/ถูก ฝึกวินัย ความรับผิดชอบ	-	๓๘.๐๒
● เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเยาวชนในครอบครัว	-	๑๑.๕๗
● สังเกตและติดตามพฤติกรรมที่ไม่ดี และตักเตือน-สั่งสอน-ดูแลเอาใจใส่บุตร	-	๑๑.๕๗

แนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญ ตามบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกตอบ	
	เยาวชน	ผู้ปกครอง
<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความรักความอบอุ่น ให้คำปรึกษา รับฟังความเห็น และทำให้ครอบครัวเป็นพื้นที่ที่ให้เยาวชนรู้สึกปลอดภัย 	-	๑๐.๗๔
<ul style="list-style-type: none"> ● สนับสนุนให้เยาวชนได้ทำในสิ่งที่ชอบ 	-	๔.๑๓
บทบาทของรัฐบาล		
<ul style="list-style-type: none"> ● รับฟังความคิดเห็นของเยาวชน 	๑๗.๕๐	๑๑.๕๗
<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นผู้นำสังคม และเป็นผู้กำหนดนโยบาย 	๑๕.๐๐	๗.๔๔
<ul style="list-style-type: none"> ● พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน 	๘.๓๓	๑๐.๗๔
<ul style="list-style-type: none"> ● กระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และบริหารงานโปร่งใส 	๖.๖๖	๓๖.๓๖
<ul style="list-style-type: none"> ● จัดกิจกรรมส่งเสริมเยาวชน 	๒.๕๐	๔.๑๓
บทบาทของสถาบันการศึกษา		
<ul style="list-style-type: none"> ● อบรม สั่งสอน ชัดเกลา ชี้นำ ส่งเสริม เป็นต้นแบบที่ดีให้กับเยาวชน 	๒๑.๖๗	๓.๓๑
<ul style="list-style-type: none"> ● เปิดโอกาสให้เยาวชนสามารถเรียนรู้ตามความถนัด/ตามสถานการณ์ 	๑๕.๘๓	๑๔.๐๕
<ul style="list-style-type: none"> ● ให้ความรู้เพื่อประกอบอาชีพ 	๕.๘๓	๓๓.๘๘
<ul style="list-style-type: none"> ● รับฟังความคิดเห็นของเยาวชน 	๗.๕๐	๕.๗๙
<ul style="list-style-type: none"> ● ปลูกฝังวินัย การอยู่ร่วมกันในสังคม ระเบียบของสังคม 	๙.๑๗	๒.๔๘
บทบาทขององค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน		
<ul style="list-style-type: none"> ● ภาคเอกชนสนับสนุนกิจกรรม/มีการทำ CSR/ดำเนินการที่ภาครัฐไม่สามารถทำได้ 	๐.๘๓	๒๐.๖๖
<ul style="list-style-type: none"> ● ทุกภาคส่วนคอยสนับสนุนการเป็นพลเมืองดี 	-	๒.๔๘
<ul style="list-style-type: none"> ● สื่อมวลชน เผยแพร่รณรงค์ค่านิยมที่ดี 	-	๑.๖๕

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลจากแบบสอบถาม

หมายเหตุ: * เนื่องจากแบบสอบถามสำหรับเยาวชน ไม่มีคำถามที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครอบครัวในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี จึงไม่มีเยาวชนกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในข้อนี้

นอกจากนี้ แนวทางการพัฒนาเยาวชนตามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มเยาวชนและกลุ่มผู้ปกครอง ยังมีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเยาวชนตามความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานต่างๆ เสนอแนะให้มีการรับฟังความคิดเห็นของเยาวชนผ่านการสร้างพื้นที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิด การปลูกฝังและอบรมให้เป็นเยาวชนที่ดี และการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของเยาวชน

อย่างไรก็ดี จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้บริหารของหลายหน่วยงานเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาของเยาวชน ซึ่งผลจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามกลับไม่ได้กล่าวถึงในประเด็นนี้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนและผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัวเป็นหลัก โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารงานของหน่วยงานทางด้านการศึกษา

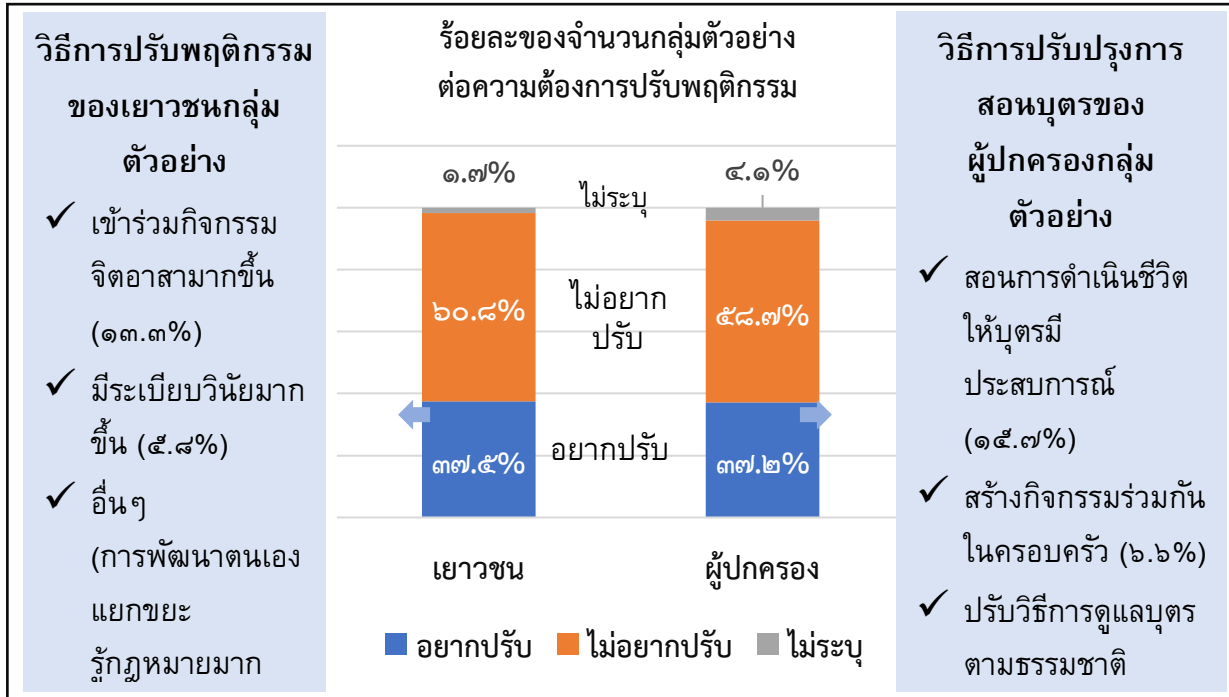
๒. มุมมองต่อการปรับพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างในการเป็นพลเมืองที่ดี

จากแบบสอบถามเยาวชนเพื่อให้ทราบมุมมองเกี่ยวกับการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี พบว่า เยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ๗๓ คน (คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๘๓ ของจำนวนเยาวชนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) ระบุว่า ไม่อยากปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี เนื่องจากเห็นว่าพฤติกรรมของตนเองดีอยู่แล้ว ขณะที่เยาวชนกลุ่มตัวอย่าง ๔๕ คน (ร้อยละ ๓๗.๕๐) ระบุว่า อยากปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง โดยอยากปรับปรุงผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสามากขึ้น และการมีระเบียบวินัยมากขึ้น

ขณะเดียวกัน ความเห็นของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง มีความสอดคล้องกับความต้องการในการปรับปรุงแนวทางการอบรมสั่งสอนบุตรของผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง โดยพบว่า ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๗๑ ตัวอย่าง (คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๖๘ ของจำนวนผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) ไม่อยากปรับแนวทางการสอนและอบรมบุตรให้เป็นพลเมืองที่ดี เนื่องจากเห็นว่าวิธีการที่ตนเองทำอยู่ดีแล้ว ขณะที่ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๓๗.๑๙ ต้องการที่จะปรับปรุงแนวทางการสอนและอบรมบุตรของตนเอง โดยวิธีการ (๑) ให้คำแนะนำและสั่งสอนบุตรด้วยการชี้ให้เห็นถึงผลของการกระทำนั้นๆ อย่างชัดเจน ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการตนเอง และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือสังคม (๒) สร้างกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว (๓) ปรับวิธีการดูแลบุตรให้สอดคล้องกับการเติบโตตามช่วงวัย และ (๔) ส่งเสริมให้บุตรทำในสิ่งที่ต้องการ

ทั้งนี้ ความต้องการปรับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชนและวิธีการสั่งสอนบุตรของผู้ปกครอง แสดงดังแผนภาพที่ ๔- ๙

แผนภาพที่ ๔ - ๙ ความต้องการปรับปรุงพฤติกรรมที่เป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชนและ
วิธีการสั่งสอนบุตรของผู้ปกครอง

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (๒๕๖๔) ประมวลจากแบบสอบถามเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๒๐ ตัวอย่าง และผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๒๑ ตัวอย่าง

นอกจากนี้ ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังให้ความเห็นว่าการปรับปรุงพฤติกรรมของเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับบริบทที่แตกต่างกันของเยาวชนนั้นๆ เพื่อหาวิธีการในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนดังกล่าวในการเป็นพลเมืองที่ดี ขณะเดียวกันทัศนคติของเยาวชนที่ต้องการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองให้เป็นพลเมืองที่ดี และความตั้งใจและความเข้มแข็งของผู้ปกครองในการปรับปรุงวิธีการสั่งสอนบุตรให้เป็นพลเมืองที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมให้เยาวชนทำในสิ่งที่ต้องการ การทำกิจกรรมร่วมกัน จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เยาวชนไทยเป็นพลเมืองที่ดีได้ ซึ่งการปรับปรุงวิธีการในการสอนเยาวชนนี้ยังควรมีการดำเนินการในสถาบันการศึกษาด้วย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติมุมมองของเยาวชนและผู้ปกครองที่มีความหลากหลาย รวมทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมุมมองและพฤติกรรมของเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ซึ่งความเข้าใจในมุมมองของเยาวชนและผู้ปกครอง และประเด็นหลักที่ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติในอนาคต จะช่วยให้การเสนอแนวทางการพัฒนาเยาวชนไทยให้มีจิตสำนึกและวางตนเป็นพลเมืองที่ดีที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทและพื้นฐานของเยาวชนที่มีความแตกต่างกันต่อไป ทั้งนี้ บทสรุปและข้อเสนอแนวทางการพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดีจะนำเสนอในบทถัดไป

บทที่ ๕

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “เยาวชนไทยกับการเป็นพลเมืองที่ดี” นี้ มีวัตถุประสงค์หลัก ๓ ประการ ได้แก่ (๑) เพื่อศึกษาทำความเข้าใจมุมมองความคิดของเยาวชนไทยที่มีต่อการเป็นพลเมืองที่ดี (๒) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลสนับสนุนหรือขัดขวางเยาวชนไทยในการเป็นพลเมืองที่ดี และ (๓) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเยาวชนไทยให้มีจิตสำนึกและวางตนเป็นพลเมืองที่ดี

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง ๓ ประการข้างต้น คณะผู้ศึกษาจึงได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ ๓ เครื่องมือ ได้แก่ (๑) แบบสอบถามกลุ่มเยาวชน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ๑๓๐ คน (ได้แบบสอบถามกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์สำหรับการประมวลผลจำนวน ๑๒๐ ชุด) (๒) แบบสอบถามกลุ่มผู้ประกอบการของเยาวชน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ๑๓๐ คน (ได้แบบสอบถามกลับคืนมาและมีความสมบูรณ์สำหรับการประมวลผลจำนวน ๑๒๑ ชุด) และ (๓) การสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานระดับนโยบายและระดับปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๒๐ หน่วยงาน

บทสรุปข้อค้นพบที่สำคัญ (Key Findings) จากการศึกษา

หลังจากประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว คณะผู้ศึกษาได้ข้อค้นพบที่สำคัญ (Key Findings) ซึ่งจะนำไปพิจารณาในการเสนอข้อเสนอแนะต่อไป ดังนี้

๑. ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเยาวชนและผู้ประกอบการ ยังเห็นว่าการเป็นพลเมืองที่ดีมีความสำคัญ และทั้งสองกลุ่มมีความเห็นต่อ “การเป็นพลเมืองดี” สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยเห็นว่าคุณลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญใน ๔ อันดับต้นๆ คือ “การปฏิบัติตามกฎหมาย” “การรับผิดชอบต่อหน้าที่” ซึ่งเป็นมิติทางกฎหมายและการเมือง และ “การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม” “การเป็นคนดี” ซึ่งเป็นมิติด้านสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งสองกลุ่มตัวอย่างไม่ได้ระบุหรือให้ความสำคัญกับการเป็นพลเมืองดีในมิติเศรษฐกิจเลย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทั้งสองกลุ่มจะเห็นความสำคัญไปในทิศทางเดียวกัน แต่กลุ่มผู้ประกอบการที่ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะในด้านการเป็นคนดี และการรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีสัดส่วนสูงมากกว่ากลุ่มเยาวชนที่เห็นความสำคัญในสองคุณลักษณะนี้เกือบหนึ่งเท่าตัว

๒. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาทั้งกลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มเยาวชนมีความคาดหวังในบทบาทของเยาวชนไทยโดยทั่วไปในการพัฒนาประเทศไปในทิศทางเดียวกัน โดยส่วนใหญ่มองว่าเยาวชนไทยควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ อย่างไรก็ตาม เมื่อสอบถามกลุ่มเยาวชนถึงความคาดหวังในบทบาทของตนเองที่ต้องการเป็นในอนาคต กลับพบว่าบทบาท ๓ อันดับแรกที่เยาวชนกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญ ได้แก่ “การประกอบอาชีพสุจริตเพื่อเลี้ยงดูตนเอง” “ดูแลครอบครัวและบุพการี” และ “ปฏิบัติตามกฎหมาย” ตามลำดับ ผลจากการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเยาวชน

ผู้ตอบแบบสอบถามมองบทบาทเยาวชนไทยโดยทั่วไปว่าต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ แต่เมื่อพิจารณาถึงบทบาทของตัวเองในการพัฒนาประเทศ กลับมองภาพแคบลง โดยมองบทบาทที่ใกล้ชิดตัวมาก กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับตัวเองและครอบครัวเป็นหลัก มากกว่าจะมองบทบาทในภาพใหญ่ที่ตนเองจะทำได้ ให้ความสำคัญกับสังคมโดยรวม อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่ายินดีที่ มุมมองของเยาวชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ยังสะท้อนถึง “การเป็นพลเมืองที่ดี” ตามกรอบของกฎหมายและสอดคล้องกับค่านิยมอันดีของสังคมโดยรวม

๓. กลุ่มเยาวชนและกลุ่มผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดี โดยเห็นว่าปัจจัยด้าน “คนในครอบครัว” มีอิทธิพลต่อการเป็นพลเมืองดีของเยาวชนมากที่สุด รองลงมาคือ “ครู/อาจารย์” “เพื่อนที่รู้จัก” และ “สื่อออนไลน์/โซเชียลมีเดีย” โดยกลุ่มผู้ปกครองให้น้ำหนักกับปัจจัยด้านสื่อออนไลน์/โซเชียลมีเดีย มากกว่าปัจจัยด้านครู/อาจารย์ ในขณะที่กลุ่มเยาวชนมองว่าปัจจัยด้านครู/อาจารย์ และเพื่อนที่รู้จัก มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเยาวชนมากกว่าสื่อออนไลน์/โซเชียลมีเดีย ทั้งๆ ที่กลุ่มเยาวชนผู้ตอบแบบสอบถามถึงร้อยละ ๙๒.๕๐ มีพฤติกรรมในการสืบค้นข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากอินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียต่างๆ สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองและการรับรู้ถึงอิทธิพลของการใช้อินเทอร์เน็ต/โซเชียลมีเดียที่แตกต่างกันระหว่างคนสองรุ่น โดยเยาวชนอาจไม่ตระหนักถึงอิทธิพลของสื่อออนไลน์/โซเชียลมีเดียที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของตนเองมากเท่าที่ควร ตรงกันข้ามกับกลุ่มผู้ปกครองที่รับรู้และตระหนักในปัจจัยนี้มากกว่า

ข้อเสนอแนะ

จากประเด็นสำคัญที่ค้นพบข้างต้น คณะผู้ศึกษาจึงเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเยาวชน ให้เป็นพลเมืองที่ดี โดยอยู่บนหลักการพื้นฐาน ๒ ประการ คือ

ประการแรก การปลูกฝังกล่อมเกลาเยาวชนต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดห่วงโซ่พัฒนาการของชีวิต โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายด้านการพัฒนาการศึกษาและพัฒนาเยาวชน ควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งต้องเริ่มตั้งแต่สถาบันครอบครัว ที่กลุ่มตัวอย่าง ทั้งกลุ่มผู้ปกครองและเยาวชนเห็นตรงกันว่ามีความสำคัญที่สุดต่อการเป็นพลเมืองที่ดี และสร้างความต่อเนื่อง การพัฒนาจนถึงในสถาบันการศึกษา รวมทั้งขยายผลต่อไปยังชุมชนและสังคม เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนตระหนักรู้ถึงบทบาทของตนในการร่วมพัฒนาประเทศในอนาคต

ประการที่สอง ต้องให้ความสำคัญกับการเข้าถึงวิถีคิดของเยาวชนที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมของพวกเขา ซึ่งในปัจจุบันเยาวชนได้รับอิทธิพลทางความคิดจากการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์/โซเชียลมีเดียมากกว่าที่เราตระหนัก ดังนั้นการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี จะต้องสร้างนวัตกรรมเชิงกระบวนการ (Process Innovation) โดยประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์/โซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงเยาวชนเสมือนอยู่ในโลกเดียวกับพวกเขา และให้เยาวชนได้สัมผัสทัศนคติของการเป็นพลเมืองที่ดี อย่างเป็นธรรมชาติ

จากหลักการพื้นฐานข้างต้น คณะผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาจิตสำนึกของเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดี ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานนโยบายด้านการศึกษาและพัฒนาเยาวชน

๑.๑ *กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.))* ควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อให้เติบโตขึ้นเป็นเยาวชนที่ประพฤตินเป็นพลเมืองที่พึงประสงค์ โดย

๑.๑.๑ **พัฒนาครู อาจารย์ และผู้บริหารการศึกษา** ที่สอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยขึ้นไป ทั้ง (๑) **ด้านองค์ความรู้** โดยเฉพาะด้านจิตวิทยาสังคม จิตวิทยาแนะแนว และความรู้ด้านดิจิทัลอย่างเข้มข้น โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อให้ครูสามารถนำองค์ความรู้แนะนำนักเรียนในการป้องกันตนเองจากภัยที่อาจได้รับจากสื่อโซเชียล (๒) **ด้านทักษะที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคดิจิทัล** มีความสามารถในการประยุกต์ใช้สื่อต่างๆ ตามความสนใจของเด็กและเยาวชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงเด็กและเยาวชนที่ปัจจุบันแสวงหาสื่อบันเทิงข้อมูลต่างๆ ทางสื่อออนไลน์มาก โดยต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของเยาวชนกลุ่มต่างๆ ตามความสนใจอย่างชัดเจนเพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล และ (๓) **ด้านความตระหนักถึงความสำคัญของการเป็น “ต้นแบบที่ดี (Role Model)”** ในการเป็นพลเมืองที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ การพัฒนาทัศนคติและทักษะของครู/อาจารย์ให้สามารถปรับวิธีการสอนได้นั้น กระทรวงฯ ควรปรับแนวทางและเงื่อนไขในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอาจารย์ที่ไม่เน้นแค่เพียงผลงานทางวิชาการเป็นหลัก แต่ควรให้น้ำหนักกับพฤติกรรมหรือการปฏิบัติตนของครูอาจารย์ที่เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเยาวชนมากกว่า ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูอาจารย์ให้คุณค่ากับบทบาทการเป็นต้นแบบที่ดี มากกว่าบทบาทในการเขียนผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง

ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรพัฒนาครูตั้งแต่ระดับปฐมวัยให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เหมาะสมตามช่วงวัย โดยมีทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้และสมรรถนะที่จำเป็น รวมทั้งมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมการเป็นพลเมืองดี เน้นให้มีจิตสำนึกในการรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ ทั้งนี้จะต้องสนับสนุนให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้โดยอาศัยหลักการพัฒนาสมอง และการเน้นทักษะพื้นฐาน EF (Executive Functions) รวมทั้งส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ความรับผิดชอบ ในฐานะผู้มีส่วนสำคัญและเป็นแบบอย่างในการสร้างค่านิยมต่างๆ แก่ผู้เรียน ทั้งนี้ ครูต้องมีทักษะในการสื่อสารกับผู้เรียนทั้งการสื่อสารในโรงเรียน และการสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ในโลกออนไลน์ที่ผู้เรียนใช้งาน

ส่วนการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ควรพัฒนาครู/อาจารย์ให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเป็นพลเมืองดี ซึ่งมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ โดยเน้นให้มีจิตสำนึกรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และปลูกฝังให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยการเรียนการสอนต้องเน้นการสอดแทรกแนวคิดค่านิยมผ่านกิจกรรมต่างๆ มากกว่าการบอกเล่าในห้องเรียน นอกจากนี้ จะต้องเสริมสร้างให้ครู/อาจารย์มีทักษะการช่วยแก้ปัญหาและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนได้ทุกรูปแบบ จัดให้มีศูนย์ให้คำแนะนำหรือระบบครูแนะแนวประจำองค์กรที่ชัดเจน โดยครูแนะแนวจะต้องเป็นผู้มีศักยภาพในเชิงจิตวิทยาและความรู้ความเข้าใจชีวิตการทำงานและสังคมโดยรวม และมีทักษะการปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ อย่างดี

๑.๑.๒ ปรับการจัดการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังทัศนคติการเป็นพลเมืองดี
ที่พึงประสงค์ให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็กยุคใหม่ โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ที่มีลักษณะเฉพาะและเป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีความเชื่อมโยงผูกพันตนเองกับชุมชนที่เป็นสภาพแวดล้อมที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมาก ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่มีลักษณะ Active Learning หรือเป็นการเรียนแบบปฏิบัติหรือการสัมผัสชีวิตในสังคมที่แท้จริงมากกว่าการเรียนตามตำรา เนื่องจากจะทำให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้การปรับตัวในสังคม สามารถสร้างอุปนิสัยความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม และปรับเปลี่ยนวิธีการสนับสนุนเสริมแรงแก่นักเรียนที่ทำความดีเพื่อสังคมให้มากขึ้น โดยไม่มุ่งเน้นเพียงการส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดีเท่านั้น นอกจากนี้ ควรปรับรูปแบบการศึกษาให้สามารถสร้างเสริมพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีที่สอดคล้องกับความแตกต่าง ความถนัด และความสนใจของเยาวชนในแต่ละช่วงวัย มากกว่าการใช้รูปแบบเดียวในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนทุกระดับการศึกษา

๑.๑.๓ สร้างกลไกความร่วมมือในการพัฒนาเด็กและเยาวชนกับครอบครัวและชุมชนให้มากขึ้น เพื่อดูแลและพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่าง ต่อเนื่องกันจากครอบครัว ผู้โรงเรียนและชุมชนสำหรับสถานศึกษาของรัฐที่กระทรวงศึกษาธิการดูแล ควรมีการจัดระบบการพัฒนาเด็กและเยาวชน สอดแทรกเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน โดยไม่ให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นการบังคับหรือยึดเยียด แต่ให้เป็นไปตามธรรมชาติและความสนใจของเด็ก แม้ว่าปัจจุบันมีหลายโรงเรียนทั้งของรัฐและของเอกชน พัฒนากลไกความร่วมมือนี้บ้างแล้ว แต่กระทรวงศึกษาธิการควรขยายผลให้มากขึ้น โดยสร้างความร่วมมือกับสถานศึกษาของภาคเอกชนด้วย ทั้งนี้ไม่ควรมุ่งเน้นเพียงการเร่งเพิ่มจำนวนโรงเรียนที่มีกลไกในลักษณะนี้เท่านั้น แต่ควรให้ความสำคัญกับคุณภาพและความเข้มแข็งของกลไกความร่วมมือนี้ด้วย โดยอาจส่งเสริมให้สถานศึกษาที่มีความเข้มแข็งของกลไกนี้ เป็นแบบอย่างและเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงกันที่กำลังเริ่มสร้างกลไกในลักษณะนี้ ซึ่งจะทำให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษาอีกด้วย

นอกจากนี้ ควรมีการขยายความร่วมมือในลักษณะนี้ไปส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น โดยเฉพาะระดับอำเภอซึ่งเป็นศูนย์กลางที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชน โดยต้องเริ่มจากการวางกลไกระดับกลุ่มโรงเรียนที่เข้มแข็ง แล้วเสริมด้วยกลไกระดับอำเภอ กลุ่มโรงเรียน และเครือข่าย และเนื่องจากอำเภอมีหน้าที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนในพื้นที่ จึงอาจแต่งตั้งนายอำเภอแต่ละอำเภอเป็นประธานการดำเนินงาน โดยมีคณะกรรมการจากภาคีต่างๆ เพื่อร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่ดีสู่การปฏิบัติจริงได้

การดำเนินการพัฒนาเยาวชนในลักษณะดังกล่าวจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กับการปรับระบบการประเมินความเข้มแข็งของกลไกความร่วมมือในรูปแบบนี้ ด้วยการออกแบบการประเมินผลที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (Outcome) เช่น พฤติกรรมในทางลบของนักเรียนลดลง พฤติกรรมในทางที่ดีเพิ่มขึ้น เสียงสะท้อนของชุมชนโดยรอบที่มีต่อนักเรียน เป็นต้น มากกว่าการเน้นประเมินจากปัจจัยนำเข้า (Input) หรือกระบวนการ (Process) เช่น งบประมาณที่ใช้ ความถี่ของการจัดกิจกรรมต่างๆ จำนวนนักเรียน และผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น และหากสถานศึกษาใดสามารถยกระดับความเข้มแข็งของกลไกความร่วมมือในการพัฒนาเด็กและเยาวชนนี้ได้ก็ควรจัดให้มีการเผยแพร่ทางสื่อหรือรูปแบบที่เยาวชนส่วนใหญ่สนใจเพื่อให้สามารถสร้างการรับรู้ให้กับเยาวชนและผู้ปกครองได้อย่างกว้างขวาง

๑.๒ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ควรมีแนวทางในการพัฒนาเยาวชนในระดับอุดมศึกษาเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ดังนี้

๑.๒.๑ ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนที่เพิ่มจุดเน้นการพัฒนาเยาวชนในระดับอุดมศึกษาเพื่อเสริมสร้างทัศนคติในการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ นอกเหนือจากการมุ่งเน้นเพียงการพัฒนาด้านความรู้และทักษะ เนื่องจากเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาเป็นผู้ที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงาน และจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะอันใกล้ ปัจจุบันสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนานักศึกษา โดยเร่งเสริมสร้างศักยภาพด้านความรู้ความสามารถและทักษะด้านต่างๆ เพื่อผลิตกำลังคนรองรับภาคการผลิตและบริการของประเทศเป็นหลัก ส่งผลให้การพัฒนาด้านทัศนคติที่ดีของเยาวชนในการพัฒนาประเทศย่อหย่อนลงไป ดังนั้น สถาบันการศึกษาจึงควรปรับแนวทางการเรียนการสอนโดยเน้นสอดแทรกการพัฒนาทัศนคติของเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดี โดยไม่ใช่เป็นสอนโดยการบอกให้ทำหรือเรียนจากตำรา แต่ควรฝึกฝนผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ (Learning Capability) ของเยาวชน กล่าวคือ ฝึกให้เยาวชนรู้จักค้นหาข้อมูลจากข้อเท็จจริงอย่างเป็นระบบ และนำมาคิดวิเคราะห์ให้ไตร่ตรอง เพื่อทำความเข้าใจเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะ “ความเข้าใจ” ในบริบท โครงสร้าง และกลไกทางสังคมต่างๆ ที่สลับซับซ้อนได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล

ขณะเดียวกัน ควรจัดให้มีกิจกรรมหรือสร้างเวที/พื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางความคิดและทางสังคม ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนสามารถแสดงศักยภาพของตน และเรียนรู้การใช้กระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ในประเด็นการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ซึ่งจะเป็นการวางรากฐานให้เยาวชนมีมุมมองความคิดที่ลึกซึ้งในการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศในอนาคตด้วย อย่างไรก็ตาม การออกแบบหลักสูตรในลักษณะนี้ค่อนข้างยากและท้าทาย จำเป็นต้องมีการออกแบบโดยผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ อย่างแยบยล หากกระทรวงการอุดมศึกษาฯ สามารถพัฒนากระบวนการนี้ได้สำเร็จก็จะทำให้เกิดการปฏิวัติแนวทางการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ อันจะนำไปสู่การสร้างเยาวชนที่ “เก่งและดี” ได้อย่างแท้จริง

๑.๒.๒ สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ภาคเอกชนที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสังคม และภาคประชาสังคมต่างๆ เพื่อร่วมกันจัดหลักสูตร “สหกิจศึกษาการเป็นพลเมืองที่ดี” โดยไม่ใช่ สหกิจศึกษาในรูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่เน้นการฝึกปฏิบัติงานในเชิงทักษะอาชีพ แต่เป็นสหกิจศึกษาในลักษณะที่ให้นักศึกษาได้ร่วมทำงานอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ เช่น การสอนหนังสือเด็กกำพร้า การช่วยเหลือผู้พิการ การดูแลคนชราที่ไร้คนดูแล การสร้างผลิตภัณฑ์เพื่อช่วยเหลือสังคม เป็นต้น โดยให้นับการฝึกปฏิบัติงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอน ทั้งนี้ ประเด็นที่สถาบันการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในรูปแบบนี้คือ การออกแบบหลักสูตรร่วมกันอย่างจริงจังระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่ร่วมจัดการศึกษา และมีการออกแบบระบบการประเมินผลที่ชัดเจน โดยมุ่งเน้นการประเมินกระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) หรือผลลัพธ์ (Outcome) เช่น กิจกรรมที่นักศึกษาเริ่มดำเนินการ ความพึงพอใจของผู้รับความช่วยเหลือ มากกว่ามุ่งประเมินปัจจัยนำเข้า (Input) เช่น จำนวนครั้ง/จำนวนชั่วโมงของการปฏิบัติงาน เป็นต้น

๑.๒.๓ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและทัศนคติการเป็นพลเมืองที่ดีของอาจารย์ผู้สอนให้มากขึ้น โดยในด้านแรกอาจต้องเน้นการคัดกรองบุคคลผู้ที่จะเข้ามาเป็นอาจารย์ ไม่เพียงแต่ด้านความรู้ความสามารถ แต่ต้องเน้นด้านทัศนคติการเป็นพลเมืองที่ดีอย่างเข้มข้นด้วย เพื่อให้ได้อาจารย์ที่เป็นต้นแบบในทางที่ดีแก่เยาวชน ปัจจุบันการมีอิสระทางวิชาการอาจทำให้อาจารย์ผู้สอนสอดแทรกปลูกฝังแนวความคิดทัศนคติส่วนบุคคลให้กับนักศึกษา ซึ่งทัศนคติบางอย่างก็อาจก่อให้เกิดปัญหาอุดมการณ์ที่แตกต่างและสร้างความแตกแยกในสังคมที่กว้างขวางมากขึ้นได้ หากอาจารย์มีจิตสำนึก มีความตระหนักในการเป็นพลเมืองที่ดี และคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการอบรมสั่งสอนนิสิตนักศึกษา ก็จะมีความระมัดระวังไม่บ่มเพาะอคติที่ไม่ดีต่อประเทศให้กับนิสิตนักศึกษาที่เป็นเยาวชนของชาติ

๑.๒.๔ ปรับหลักสูตรการศึกษาในสาขาครุศาสตร์ โดยเพิ่มความรู้ความเข้าใจด้านพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนให้เข้มข้นมากขึ้น เช่น จิตวิทยาการให้คำปรึกษา เพื่อให้ นักศึกษาสามารถออกแบบกระบวนการ กิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนที่สามารถเข้าถึงเยาวชนและปลูกฝังค่านิยมอันดีงามให้กับเยาวชนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาคีการพัฒนาเยาวชน

๒.๑ ภาคเอกชน สามารถร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีได้ โดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนในการดำเนินการเป็นพลเมืองที่ดี เช่น ร่วมพัฒนาและจัดหลักสูตรสหกิจศึกษาการเป็นพลเมืองที่ดี ส่งเสริมกิจกรรมที่เปิดโลกทัศน์ของเยาวชนด้านการเรียนรู้ด้วยการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลมีผลในทุกด้าน เป็นต้น ซึ่งสามารถนำไปสู่การสร้างอาชีพในอนาคต โดยอยู่บนพื้นฐานหลักคิดการพลเมืองที่ดีร่วมพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการอาจเป็นแกนกลางประสานความร่วมมือระหว่างบริษัทเอกชนต่างๆ ที่มีแนวทางคล้ายคลึงกัน เพื่อพัฒนาหลักสูตรร่วมกัน ซึ่งจะทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากบุคลากรที่มีความสามารถหลากหลายในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี และสร้างเครือข่ายแนวร่วมการพัฒนาเยาวชนไทยในอนาคตด้วย

๒.๒ สื่อมวลชน ควรให้ความสำคัญกับบทบาทในการส่งเสริมทัศนคติการเป็นพลเมืองที่ดีให้กับเยาวชน เพราะสื่อต่างๆ ในปัจจุบันมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชนอย่างมาก การนำเสนอข่าวสารข้อมูลต่างๆ ควรดำเนินการด้วยความตระหนักในบทบาทของสื่อที่ไม่ใช่เพียงมุ่งเสนอข่าวสารที่ดีแผ่ความจริงของสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลสะท้อนในอีกด้านหนึ่งที่อาจทำให้เยาวชนที่ยังขาดความรู้เท่าทันโลก อาจรับสารและตีความหมายไปในทางตรงข้าม และอาจกลับเป็นการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบในทางที่ผิดได้ โดยเฉพาะข่าวอาชญากรรม และละครหรือรายการโทรทัศน์ ที่เผยแพร่ภาพหรือข้อมูลพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเยาวชนที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ เช่น การข่มขืน การเสพยาเสพติด การมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง การมั่วสุมเล่นการพนัน การหารายได้เลี้ยงชีพในทางที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (กสทช.) อาจจำเป็นต้องพิจารณากำหนดกฎเกณฑ์ในการดูแลการเผยแพร่สื่อต่างๆ เหล่านี้อย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป ผลจากการศึกษาในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นประเด็นสำคัญที่เป็นปัญหาหรือเป็นประเด็นที่ควรส่งเสริมเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี ซึ่งการพัฒนาจำเป็นต้องมีการปลูกฝังตั้งแต่ระดับทัศนคติของปัจเจกบุคคล ที่จะก่อให้เกิดเป็นจิตสำนึก และสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมของเยาวชน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่ต้องประสานการทำงานพัฒนาเยาวชนร่วมกันอย่างเป็นระบบและมี

บูรณาการ ตั้งแต่ในระดับสถาบันครอบครัว ต่อเนื่องมาถึงสถาบันการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งต้องเชื่อมโยงไปสู่ การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนที่จะเป็นตลาดแรงงานของเยาวชนเพื่อประกอบสัมมาชีพในอนาคต รวมทั้งองค์กรด้านสื่อสารมวลชนที่ต้องเข้าร่วมสนับสนุนด้วย ซึ่งแน่นอนการพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นพลเมือง ที่ดีของประเทศนับเป็นความท้าทายอย่างยิ่งยวดของประเทศ แต่ก็เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายต้องร่วม แรงร่วมใจกัน โดยมีเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน เพราะเยาวชนคืออนาคตของชาตินั่นเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษานักศึกษา พสว. บก. ทท. รุ่นต่อไป

๑. การศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตร “สหกิจศึกษาการเป็นพลเมืองที่ดี” สำหรับพัฒนา เยาวชนในระดับอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) โดยออกแบบให้เห็นถึงโครงสร้างการจัดการ ขั้นตอนการดำเนินงาน รวมทั้งวางแนวทางในการประเมินผลที่เป็นระบบและชัดเจน โดยอาจดำเนินการในลักษณะ Project-based เพื่อให้สถาบันการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต

๒. การศึกษาเพื่อพัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ครอบครัวยุวมชนในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี โดยอาจพิจารณาหาสถาบันการศึกษาและชุมชนเข้าร่วม ดำเนินการพัฒนา กลไกความร่วมมือนี้ในลักษณะ Sand-box

๓. การศึกษาเพื่อออกแบบระบบการประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนา เยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี ที่สถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างเป็นรูปธรรม โดยอาจพิจารณาออกแบบระบบประเมินผลโครงการ “สหกิจศึกษา การเป็นพลเมืองที่ดี” และการสร้าง “กลไกความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ครอบครัวยุวมชน เพื่อ พัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี” เพื่อเป็นตัวอย่างแนวทางสำหรับสถาบันการศึกษาในการวางระบบการ ประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมในลักษณะคล้ายกันในอนาคต

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ, “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://person.mwit.ac.th/๐๑-Statutes/NationalEducation.pdf>, ๒๕๕๓

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. “แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) ในแผนการปฏิรูปประเทศ ฉบับปรับปรุง (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://nscr.nesdc.go.th/nescd_uat/wp-content/uploads/๒๐๒๑/๐๗/pdf, ๒๕๖๔

จินตนา ศรีนุกุล. “ศูนย์เรียนรู้การเมืองและการเลือกตั้งอาเซียน: แนวทางการให้การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย”. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ ๖ ปี ๒๕๕๗ สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๗

จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า ๑๗๗., ๒๕๔๐

ฉวีรัตน์ เกษตรสุนทร. ปาฐกถาเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมภายในศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/๔๗๐๙๙.html>, ๒๕๖๒

ณัฐนันท์ ศิริเจริญ. “การใช้สื่อบูรณาการเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย” Veridian E-Journal, SU Vol.๕ No. ๑ January – April ๒๐๑๒., ๒๕๕๕

ดวงใจ เขมวีรัตน์, ดำรงฤดี มิตรภักดี, ชวนี สุภรัตน์, ปิยธิดา รุจะศิริ. “การศึกษาลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดีของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร”. เข้าถึงได้จาก https://repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/๑๒๓๔๕๖๗๘๙/๑๘๖๘/SCI_๕๘_๑๓.pdf?sequence=๑, ๒๕๕๖

ถวิลวดี บุรีกุล, รัชชดี แสงมหะหมัดและเออเจนี เมรีโอ. “การวัดความเป็นพลเมือง (Measuring Citizenship)” สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๕

ทิพย์พาวร ต้นตีสุนทร. ไปดู Civic Education ที่เยอรมัน. กรุงเทพฯ: สถาบันนโยบายศึกษา, ๒๕๕๓

ทิพย์พาวร ต้นตีสุนทร. การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เพรส จำกัด. ๒๕๕๕

ทัศนีย์ ทองสว่าง. สังคมไทย [The Thai society]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. หน้า ๒๒๙., ๒๕๓๗

ธัญชัช วิภัติภูมิประเทศ. “ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย Democratic Citizenship of Dhurakij Pundit University Students”. เอกสารอัดสำเนา. หน้า ๓., ๒๕๕๖

ธีรโชติ ม่วงอินทร์. “อิทธิพลที่มีผลต่อวัยรุ่น”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/kruthorpk/xiththipl-thi-mi-phl-tx-way-run>, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์

นิภา มนตรีพงษ์. “พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนกุ่ สวนแดงพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม”. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. หน้า ๕. (๒๕๔๕)

นริศ จันทวรรณ. “ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง Democratic Citizenship: A Case Study of Undergraduates at the Main Campus of Ramkhamhaeng University”. เอกสารอัดสำเนา. หน้า ๑๐๗-๑๐๘., ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.

บุรฉัตร จันทร์แดง, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และสัญญา เคนาภูมิ. “ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม”. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์ ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๖๒), ๒๕๖๒

บุญส่ง นาแสวง. “การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชน ตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรม”. เอกสารอัดสำเนา. หน้า ๖, ๒๕๖๐

ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์. “สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีของครูสังคมศึกษา”. คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย., ๒๕๕๐

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์. ๒๕๕๕

ปัญญาภา วรวัฒน์ชัย. “พฤติกรรมที่เป็นปัญหาสังคม”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <https://soom.tci-thaijo.org/index.php/oarit/article/download/๒๕๓๓๗๙/๑๖๙๖๐๔/>, ๒๕๖๓

ฟ้าดาว คงนคร. พลเมืองในระบบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๕

พนม เกตุมาน. “ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่น”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก https://www.psyclin.co.th/new_page_๕๗.htm, ๒๕๕๐

พีรธร บุญยรัตนพันธุ์ และคณะ. “โครงการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการลดผลกระทบทางสังคมจากสถานการณ์สุราภัยกับเยาวชนไทยในอนาคตกรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก” (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://ihppthaigov.net/DB/publication/attachresearch/๓๐๔/chapter๑๒.pdf>, ๒๕๕๕

ภัทริกา วงศ์อนันต์นนท์. “พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน (Excessive Internet Usage Behavioral in Adolescents)” วารสารพยาบาลทหารบก. ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒ (พ.ค. - ส.ค.) ๒๕๕๗.

มนต์ สูงประสิทธิ์. “อิทธิพลครอบครัวที่ส่งผลต่อตัวเด็กโดยตรง”. ออกอากาศทาง RAMA CHANNEL ขับเคลื่อนสังคมไทยให้มีสุขภาพดี วันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๐. คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. ๒๕๖๐.

มูลนิธิการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไทย. “การศึกษาในระบบ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://www.thaiciviceducation.org/index.php/aboutus/vision>, ๒๕๕๗

เย็น ภู่วรรณ. “ชีวิตวิถีใหม่กับการเป็นพลเมืองดิจิทัล”. บทเรียนออนไลน์. เข้าถึงได้จาก

<https://learningdq-dc.ku.ac.th/course/?c=๓&l=๑.>, ๒๕๖๔.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”, ราชกิจจานุเบกษา. ปี ๒๕๖๐ เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก. เอกสารอัด
สำเนา. หน้า ๑๓-๑๔

รุ่งแสง อรุณไพโรจน์. “อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อพฤติกรรมสังคมของเยาวชนไทยใน
กรุงเทพมหานคร”. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ ๔๒, ๒๕๕๗

โรนฮาร์ด ไวล์ ปาฐกถาในการสัมมนา “บทบาทของการพัฒนาพลเมือง (Civic Education) เพื่อประชาธิปไตย
ที่ยั่งยืน: การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ไทยเยอรมนี” จัดโดย สถาบันพระปกเกล้า ร่วมกับคณะ
รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท, ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษานานาชาติ. “พฤติกรรมทางเพศ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก

[http://www.thaigoodview.com/library/contest๒๕๕๒/type๑/health๐๓/๐๔/
contents/hs๒๖.html](http://www.thaigoodview.com/library/contest๒๕๕๒/type๑/health๐๓/๐๔/contents/hs๒๖.html), ๒๕๕๒

ลาววัลย์ นาคติลภ. “แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมของเยาวชน”. วารสารวิชาการ ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑ มกราคม-
เมษายน ๒๕๖๑ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ Sisaket Rajabhat University Journal.
หน้า ๑๖๘-๑๗๑., ๒๕๖๑

วารสารธรรม สามโกเศศ. (๒๕๕๗). "การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง." มติชน. เข้าถึงได้จาก

[http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=
๒๒๗๒๑&key=news_research](http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=๒๒๗๒๑&key=news_research) , ๒๕๕๗

วัชรินทร์ ชาญศิลป์. “ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย”. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑. หน้า๑๙๐-๑๙๑.,
๒๕๖๑

วัชรินทร์ ชาญศิลป์. ”ปัจจัยที่มีผลต่อการอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง ของเยาวชนไทย”. วารสารรัฐศาสตร์
ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (๒๐๑๙). หน้า ๑ – ๒๖, ๒๕๖๒

วิชัย ต้นศิริ. วัฒนธรรมพลเมือง. กรุงเทพฯ: บริษัท สุขุมและบุตร จำกัด., ๒๕๕๑

ศรัณยู หมั่นทรัพย์. “"การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง : ฐานรากของการเมืองภาคพลเมือง”. วารสารสถาบัน
พระปกเกล้า. ปีที่ ๖, ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๑) หน้า ๑๐๑-๑๑๕. ๒๕๕๑

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. “Policy Brief เยาวชนและคนรุ่นใหม่กับความมั่นคง
ของประเทศ”. เอกสารอัดสำเนา., ๒๕๖๓ก

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. “การประชุมเสวนาอุปนิสัยกับพฤติกรรมของเยาวชน
ที่น่าสนใจในปัจจุบัน”. เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๖๓ข

สมฤดี พลละวูฑิโฒทัย. “การพัฒนาการบริหารระบบการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีวิถี

ประชาธิปไตย”. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๙(๑) ๔ – ๖. ๒๕๖๑.

สุภิญญา กลางณรงค์ และณภัทร เรืองนภากุล. “ความเป็นพลเมืองยุคดิจิทัลกับการรับมือด้านออนไลน์ในวิถี
ปรกติใหม่” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://stul๒.mju.ac.th/articleDetail.aspx?qid=๑๑๙๘., ๒๕๖๔>

สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ ๒๑, กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช. หน้า ๒., ๒๕๔๙

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. “การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ตาม
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔”. วารสารวิชาการ ปีที่ ๖ (ฉบับที่ ๙ กันยายน
๒๕๔๖). ๒๕๔๘

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก
https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=๖๔๒๒, ๒๕๕๙

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐
(ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก
http://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_PlanOct๒๐๑๘.pdf, ๒๕๖๑

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. “ความเป็นพลเมืองของผู้เรียนใน
สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ”. เอกสารอัดสำเนา. หน้า ๒., ๒๕๖๐

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการวิจัยเอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมือง
ดี”. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์., ๒๕๔๘

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย
พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๘๓ (ฉบับปรับปรุง), ๒๕๖๒

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “เกี่ยวกับ SDGs”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก
<https://sdgs.nesdc.go.th/%e๐%b๙%๘๐%e๐%b๘%๘๑%e๐%b๘%b๕%e๐%b๙%๘๘%e๐%b๘%a๒%e๐%b๘%a๗%e๐%b๘%๘๑%e๐%b๘%b๑%e๐%b๘%๙a-sdgs/, ๒๕๖๔ก>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “(ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ พลังโฉมประเทศไทยสู่ สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน”. เอกสารใช้สำหรับการประชุมรับฟังความคิดเห็น ตุลาคม ๒๕๖๔ (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://www.nesdc.go.th/download/document/Yearend/๒๐๒๑/plan๑๓.pdf>, ๒๕๖๔ข

อเนก เหล่าธรรมทัศน์. “การเมืองของพลเมือง: สู่สหประชาชาติใหม่”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://library.nhrc.or.th/ULIB/dublin.php?ID=๑๔๕๕, ๒๕๕๕>

อังฉรา รักษ์ดิตรรม. “ความเป็นพลเมืองทางการเมือง ในโลกยุคดิจิทัล: กรณีศึกษาจำเลยในข้อหาละเมิด ม. ๑๑๒”. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๔): หน้า ๑๑๕ – ๑๔๙. ๒๕๖๔

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล. “การศึกษาในระบบ (Formal Education)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <https://panchalee.wordpress.com/๒๐๐๙/๐๕/๑๗/formal-education> , ๒๕๕๘

Thai Civic Education. “การศึกษาในระบบ”. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaiciviceducation.org/index.php/aboutus/vision>, ๒๕๕๗

ภาษาต่างประเทศ

Kathleen Knight Abowitz and Jason Harnis. “Contemporary Discourses of Citizenship”, in [Review of Educational in Research Review of Educational Research Winter ๒๐๐๖](#), Vol. ๓๖, No. ๔, pp. ๖๕๓-๖๙๐., ๒๐๐๖

United Nation. “Definition of Youth”. (Online). Accessed from <https://social.un.org/youthyear/docs/UNPY-presentation.pdf>, no date.

The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO. "Citizenship Education." Accessed from http://www.unesco.org/education/tlsf/mods/theme_b/mod๐๗.html, ๒๐๐๗

Yvonne Hébert and Alan sears. "Citizenship Education." In [Alan](#) (May, ๒๕.), ๒๐๐๗

ภาคผนวก

ผนวก ก - ๑ แบบสอบถามสำหรับกลุ่มเยาวชน

เลขที่

แบบสอบถามความคิดเห็นเรื่องเยาวชนกับการเป็นพลเมืองที่ดี
หลักสูตรพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหาร กองบัญชาการกองทัพไทย (พสบ.บก.ทท.) รุ่นที่ ๑๓
กลุ่มเยาวชน

คำชี้แจง

ด้วยนักศึกษาหลักสูตร “พัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหาร กองบัญชาการกองทัพไทย” รุ่นที่ ๑๓ อยู่ระหว่างการศึกษเพื่อจัดทำเอกสารวิชาการในหัวข้อ “เยาวชนกับการเป็นพลเมืองที่ดี” เพื่อประกอบการศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ตามความคิดเห็นของท่านโดยอิสระ ทั้งนี้ข้อมูลส่วนบุคคลและความคิดเห็นของท่านจะใช้สำหรับการศึกษานี้เท่านั้นและจะไม่ถูกเปิดเผยต่อหน่วยงานอื่นๆ และสาธารณะ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ

ชาย หญิง LGBT / เพศทางเลือกอื่นๆ

๑. อายุ ปี

๒. ท่านกำลังศึกษาอยู่ในระดับใด

มัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. ปวส. ปริญญาตรี

อื่นๆ (ระบุ)

๓. ปัจจุบันผู้ปกครองของท่านคือใคร

บิดา/มารดา อื่นๆ เช่น ปู่ย่าตายาย ลุงป้า น้าอา (ระบุ).....

๔. อาชีพของบิดา

ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เกษตรกร/ทำการเกษตร

พนักงานในภาคธุรกิจเอกชน ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ

อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป อื่นๆ (ระบุ)

๕. อาชีพของมารดา

ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เกษตรกร/ทำการเกษตร

พนักงานในภาคธุรกิจเอกชน ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ

อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป อื่นๆ (ระบุ)

๖. อาชีพของผู้ปกครองอื่นๆ นอกเหนือจากบิดามารดา (ถ้าไม่มี ไม่ต้องตอบ)

ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เกษตรกร/ทำการเกษตร

พนักงานในภาคธุรกิจเอกชน ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ

อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป อื่นๆ (ระบุ)

๗. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง (ตามที่ระบุไว้ในข้อ ๔ หากผู้ปกครองของท่านคือบิดามารดาให้
เลือกตอบจากผู้ที่ท่านใกล้ชิดมากกว่า)
 ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ปวช. ปวส.
ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก อื่นๆ (ระบุ)
๘. จำนวนพี่น้อง คน (ไม่รวมตัวท่านเอง)
๙. ท่านค้นหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ หรือข้อมูลเรื่องที่สนใจจากช่องทางใดบ้าง
(ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)
 ถามบิดามารดา/ผู้ปกครอง/ญาติ ถามครู/อาจารย์ ถามเพื่อน
 สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต/สื่อโซเชียลต่างๆ เช่น Facebook Twitter IG YouTube เป็นต้น
 สืบค้นจากหนังสือ/เอกสาร โทรทัศน์/วิทยุ สอบถามผู้รู้จริงในเรื่องนั้นๆ
 อื่นๆ (ระบุ)
๑๐. ท่านสืบค้นข้อมูลทางช่องทางออนไลน์ใดเป็นหลัก/เป็นประจำ (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)
 Google Facebook Twitter Instagram YouTube
 Clubhouse อื่นๆ (ระบุ)
๑๑. ท่านเชื่อข้อมูลจากแหล่งใดมากที่สุด (ตอบเพียง ๑ ข้อ)
 บิดามารดา/ผู้ปกครอง/ญาติ ครู/อาจารย์ เพื่อน
 อินเทอร์เน็ต/สื่อโซเชียลต่างๆ เช่น Facebook Twitter IG เป็นต้น
 หนังสือ/เอกสาร โทรทัศน์/วิทยุ ผู้รู้จริงในเรื่องนั้นๆ
 ประมวลจากหลายแหล่งข้อมูล และคิดวิเคราะห์ก่อนที่จะเชื่อ อื่นๆ (ระบุ)

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี

๑๒. ท่านคิดว่า “การเป็นพลเมืองที่ดี” มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศหรือไม่
 ไม่สำคัญ สำคัญ
๑๓. ท่านคิดว่า “พลเมืองที่ดี” หมายถึงอะไร หรือ มีลักษณะเช่นใด
.....
๑๔. ท่านคิดว่าเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่ อย่างไร
.....
๑๕. ในฐานะเยาวชน ท่านคาดหวังอย่างไรกับบทบาทของเยาวชนไทยในการพัฒนาประเทศในอนาคต
.....
๑๖. ท่านประพุดิตตนเป็นพลเมืองที่ดีอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)
 เคารพเชื่อฟังบิดามารดา/ผู้ปกครอง ตั้งใจเรียน เคารพและไม่ละเมิดกฎหมาย
 เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น
 มีจริยธรรมคุณธรรม ตามแนวทางของศาสนา
 ช่วยเหลือผู้อื่น/เป็นจิตอาสา (โปรดระบุกิจกรรมที่ทำ)
.....

ทำในสิ่งที่ตัวเองต้องการทำ (โปรดระบุกิจกรรมที่ทำ)

.....

ทำในสิ่งที่กลุ่มเพื่อนส่วนใหญ่เห็นว่าดี (โปรดระบุกิจกรรมที่ทำ)

.....

ทำในสิ่งที่สื่อต่างๆ สนใจ (โปรดระบุกิจกรรมที่ทำ)

.....

อื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

๑๗. ในอนาคตท่านอยากเป็นพลเมืองของประเทศในแบบใด (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)

ทำความดีช่วยเหลือสังคม

ประกอบอาชีพสุจริตเลี้ยงดูตนเอง

ดูแลครอบครัวและบุพการี

เสียภาษีเพื่อเป็นรายได้ของประเทศ

ปฏิบัติตามกฎหมาย

ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้อื่น

มีส่วนร่วม/มีบทบาททางการเมือง

มีเสรีภาพในการทำสิ่งต่างๆ ตามที่ต้องการ

สืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทย

ทำกิจกรรมรณรงค์เพื่อเสริมสร้างเยาวชนในการเป็นพลเมืองดี

อื่นๆ (ระบุ)

๑๘. ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อตัวท่านในการเป็นพลเมืองที่ดี (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)

คนในครอบครัว (โปรดอธิบายเหตุผล)

ครู/อาจารย์ (โปรดอธิบายเหตุผล)

เพื่อนที่รู้จักกัน (โปรดอธิบายเหตุผล)

เพื่อนทางสื่อออนไลน์ (โปรดอธิบายเหตุผล)

เทคโนโลยี (โปรดอธิบายเหตุผล)

สื่อโซเชียล (โปรดอธิบายเหตุผล)

เศรษฐกิจ (โปรดอธิบายเหตุผล)

สังคมและวัฒนธรรม (โปรดอธิบายเหตุผล)

การเมืองและกฎหมาย (โปรดอธิบายเหตุผล)

อื่นๆ (โปรดระบุและอธิบายเหตุผล)

.....

๑๙. ท่านอยากปรับปรุงพฤติกรรมของตัวเองเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่ อย่างไร

ไม่อยากปรับ ดีอยู่แล้ว

อยากปรับ โดย

.....
.....

๒๐. ท่านเห็นว่าประเทศไทยควรมีการพัฒนาเยาวชนเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีในอนาคตอย่างไร

บทบาทของรัฐบาล.....

บทบาทของสถาบันการศึกษา.....

บทบาทขององค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (โปรดระบุชื่อองค์กร)

บทบาทของสถาบันการศึกษา

.....

ขอบคุณสำหรับความคิดเห็น

ผนวก ก - ๒ แบบสอบถามสำหรับกลุ่มผู้ประกอบการ

เลขที่

แบบสอบถามความคิดเห็นเรื่องเยาวชนกับการเป็นพลเมืองที่ดี
หลักสูตรพัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหาร กองบัญชาการกองทัพไทย (พลบ.บก.ทท.) รุ่นที่ ๑๓
กลุ่มผู้ประกอบการ

คำชี้แจง

ด้วยนักศึกษาหลักสูตร “พัฒนาสัมพันธ์ระดับผู้บริหาร กองบัญชาการกองทัพไทย” รุ่นที่ ๑๓ อยู่ระหว่างการศึกษเพื่อจัดทำเอกสารวิชาการในหัวข้อ “เยาวชนกับการเป็นพลเมืองที่ดี” เพื่อประกอบการศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ตามความคิดเห็นของท่านโดยอิสระ ทั้งนี้ข้อมูลส่วนบุคคลและความคิดเห็นของท่านจะใช้สำหรับการศึกษานี้เท่านั้นและจะไม่ถูกเปิดเผยต่อหน่วยงานอื่นๆ และสาธารณะ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

ชาย หญิง อื่นๆ (ระบุ)

๒. อายุ ปี

๓. การศึกษา

ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ ๖ มัธยมศึกษาปีที่ ๖ ปวช. ปวส.
 ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก อื่นๆ (ระบุ).....

๔. อาชีพ

ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เกษตรกร/ทำการเกษตร
 พนักงานในภาคธุรกิจเอกชน ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ
 อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป อื่นๆ (ระบุ)

๕. รายได้ต่อเดือนของครอบครัว

ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐ บาท ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐ บาท
 ๓๐,๐๐๑-๔๐,๐๐๐ บาท ๔๐,๐๐๑-๕๐,๐๐๐ บาท ๕๐,๐๐๑-๖๐,๐๐๐ บาท
 ๖๐,๐๐๑-๗๐,๐๐๐ บาท ๗๐,๐๐๑-๘๐,๐๐๐ บาท ๘๐,๐๐๑-๙๐,๐๐๐ บาท
 ๙๐,๐๐๑-๑๐๐,๐๐๐ บาท มากกว่า ๑๐๐,๐๐๑ บาท

๖. จำนวนบุตร คน ชาย คน หญิง คน

๗. ระดับการศึกษาของบุตร

ประถมศึกษาคน มัธยมศึกษาตอนต้นคน มัธยมศึกษาตอนปลายคน
ปวช.คน ปวส.คน ปริญญาตรีคน สูงกว่าปริญญาตรี.....คน

ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี

๘. ท่านคิดว่า “การเป็นพลเมืองที่ดี” มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศหรือไม่

- ไม่สำคัญ สำคัญ

๙. ท่านคิดว่า “พลเมืองที่ดี” หมายถึงอะไร หรือ มีลักษณะเช่นใด

.....
.....
.....

๑๐. ท่านเห็นว่าเยาวชนไทย (อายุ ๑๕-๒๕ ปี) ในปัจจุบันเป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่ อย่างไร

.....
.....
.....

๑๑. ท่านคาดหวังอย่างไรกับบทบาทของเยาวชนไทยในการพัฒนาประเทศในอนาคต

.....
.....
.....

๑๒. ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลทั้งในด้านบวกและลบต่อมุมมองและพฤติกรรมเยาวชนในการเป็นพลเมืองดีตามความคิดของท่าน

คนในครอบครัว (โปรดอธิบายเหตุผล)

.....
.....

ครู/อาจารย์ (โปรดอธิบายเหตุผล)

.....
.....

เพื่อนที่รู้จักกัน (โปรดอธิบายเหตุผล)

.....
.....

เพื่อนทางสื่อออนไลน์ (โปรดอธิบายเหตุผล)

.....
.....

เทคโนโลยี (โปรดอธิบายเหตุผล)

.....
.....

สื่อโซเชียล (โปรดอธิบายเหตุผล)

.....
.....

เศรษฐกิจ (โปรดอธิบายเหตุผล)

.....
.....

สังคมและวัฒนธรรม (โปรดอธิบายเหตุผล)

.....
.....

การเมืองและกฎหมาย (โปรดอธิบายเหตุผล)

.....
.....

อื่นๆ (โปรดระบุและอธิบายเหตุผล)

.....
.....

๑๓. ท่านเห็นว่าประเทศไทยควรมีการพัฒนาเยาวชนเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีในอนาคตอย่างไร

บทบาทของรัฐบาล

บทบาทของภาคเอกชน

บทบาทของครอบครัว

บทบาทของสถาบันการศึกษา

บทบาทขององค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (โปรดระบุชื่อองค์กร)

๑๔. ท่านคาดหวังให้บุตรของท่านเป็นอย่างไรในอนาคต

๑๕. ท่านคิดว่าบุตรของท่านมีพฤติกรรมเป็นพลเมืองที่ดีตามที่ท่านคาดหวังหรือไม่

๑๖. ท่านสอน/อบรมบุตรของท่านให้เป็นพลเมืองที่ดีอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

ไม่เคยสอน เป็นหน้าที่ของครูที่ต้องเป็นผู้สอน

สอนโดยการแสดงให้เห็น/เป็นตัวอย่างที่ดี (โปรดอธิบายวิธีการ)

สอนโดยการบอก/สั่ง/อธิบาย (โปรดอธิบายวิธีการ)

สอนโดยวิธีการอื่นๆ (โปรดอธิบายวิธีการ)

.....
.....

๑๗. ท่านอยากปรับปรุงแนวทางการสอน/อบรบบุตรของท่านให้เป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่ อย่างไร

ไม่อยากปรับ ดีอยู่แล้ว

อยากปรับ โดย

.....
.....

ขอบคุณสำหรับความคิดเห็น

ผนวก ข แบบบันทึกการสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน

วันที่และเวลาที่สัมภาษณ์

๑. ท่านเห็นว่าพลเมืองที่ดีหมายถึงอะไรหรือควรมีลักษณะเช่นไร

๒. ท่านเห็นว่าปัจจุบันเยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่ อย่างไร

๓. ท่านคิดว่า ปัจจุบันปัจจัยใดที่มีอิทธิพลทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดี

๔. ท่านคิดว่าในปัจจุบันปัจจัยอะไรที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างหรือปลูกฝังจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน

๕. หน่วยงานของท่านมีบทบาทอย่างไรในการเสริมสร้างการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน

๖. ท่านคิดว่าควรมีการพัฒนาหรือเสริมสร้างเยาวชนให้มีจิตสำนึกและวางตนเป็นพลเมืองที่ดีอย่างไร และควรใครควรจะมีบทบาทหลักในการพัฒนา

๗. หากท่านมีไม้กายสิทธิ์ที่เปลี่ยนแปลงอะไรก็ได้ เรื่องใดที่ท่านอยากทำที่สุดเพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดี

ผนวก ค – ผลจากแบบสอบถาม

ในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอสรุปผลการประมวลข้อมูลจากแบบสอบถามที่ตอบกลับมาจาก ๒ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย (๑) กลุ่มเยาวชน (อายุตั้งแต่ ๑๕ – ๒๔ ปี) จำนวน ๑๒๐ ชุด และ (๒) กลุ่มผู้ประกอบการ จำนวน ๑๒๑ ชุด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. กลุ่มเยาวชน (จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๑๒๐ ราย)

๑.๑ ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑.๑.๑ เพศ (n = ๑๒๐)

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	๖๖	๕๕.๐๐
หญิง	๕๐	๔๑.๖๗
อื่นๆ	๔	๓.๓๓
รวม	๑๒๐	๑๐๐.๐๐

๑.๑.๒ อายุ (ปี) (n = ๑๒๐)

ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
๑๔	๒๕	๑๙.๘๙	๑๑.๑๙

๑.๑.๓ การศึกษา (n = ๑๒๑)

การศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. มัธยมศึกษาตอนต้น	๒	๑.๖๗
๒. มัธยมศึกษาตอนปลาย	๓๖	๓๐.๐๐
๓. ปวช.	๒๑	๑๗.๕๐
๔. ปวส.	๒๐	๑๖.๖๗
๕.ปริญญาตรี	๔๐	๓๓.๓๓
๖. ไม่ระบุ	๑	๐.๘๓
รวม	๑๒๐	๑๐๐.๐๐

๑.๑.๔ ปัจจุบันผู้ประกอบการของท่านคือ (n=๑๒๐)

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. บิดา/มารดา	๑๐๓	๘๕.๘๓
๒. อื่นๆ เช่น ญาติ/พี่ชาย พี่สาว	๑๔	๑๑.๖๗
๓. ไม่ระบุ	๓	๒.๕๐
รวม	๑๒๐	๑๐๐.๐๐

๑.๑.๕ อาชีพบิดา (n = ๑๒๐)

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ข้าราชการ	๓๔	๒๘.๓๓
2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๑๑	๙.๑๗
3. เกษตรกร/ทำการเกษตร	๙	๗.๕๐
4. พนักงานในภาคธุรกิจเอกชน	๘	๖.๖๗
5. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	๒๐	๑๖.๖๗
6. อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป	๒๘	๒๓.๓๓
7. อื่นๆ ได้แก่ แม่บ้าน ข้าราชการบำนาญ ลูกจ้างชั่วคราว (ของรัฐ) วิศวกร อาจารย์ พนักงานองค์การมหาชน พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง	๙	๗.๕๐
8. ไม่ระบุ	๑	๐.๘๓
รวม	๑๒๐	๑๐๐.๐๐

๑.๑.๖ อาชีพมารดา (n = ๑๒๐)

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ข้าราชการ	๒๖	๒๑.๖๗
๒. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๘	๖.๖๗
๓. เกษตรกร/ทำการเกษตร	๑๐	๘.๓๓
๔. พนักงานในภาคธุรกิจเอกชน	๑๖	๑๓.๓๓
๕. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	๑๘	๑๕.๐๐
๖. อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป	๒๔	๒๐.๐๐
๗. อื่นๆ ได้แก่ แม่บ้าน ข้าราชการบำนาญ ลูกจ้างชั่วคราว(ของรัฐ) วิศวกร อาจารย์ พนักงานองค์การมหาชน พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง	๑๗	๑๔.๑๗
๘. ไม่ระบุ	๑	๐.๘๓
รวม	๑๒๐	๑๐๐.๐๐

๑.๑.๗ อาชีพผู้ปกครอง (นอกเหนือจากบิดา/มารดา) (n = ๑๒๐)

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ข้าราชการ	๒	๑.๖๗
๒. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๑	๐.๘๓
๓. พนักงานในภาคธุรกิจเอกชน	๒	๑.๖๗
๔. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	๑	๑.๖๗
๕. อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป	๘	๖.๖๗
๖. ผู้ปกครองเป็นบิดา/มารดา	๑๐๓	๘๕.๘๓
๗. รวม	๑๒๐	๑๐๐.๐๐

๑.๑.๘ การศึกษาผู้ปกครอง (n = ๑๒๐)

การศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ ๖	๑๘	๑๕.๐๐
๒. มัธยมศึกษาปีที่ ๖	๑๑	๙.๑๗
๓. ปวส.	๑๐	๘.๓๓
๔.ปริญญาตรี	๕๒	๔๓.๓๓
๕.ปริญญาโท	๑๕	๑๒.๕๐
๖.ปริญญาเอก	๑๐	๘.๓๓
๗. ไม่ระบุ	๔	๓.๓๓
รวม	๑๒๑	๑๐๐.๐๐

๑.๑.๙ จำนวนพี่น้อง (n = ๑๒๐)

การศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๐	๓๒	๒๖.๖๗
๑	๕๖	๔๖.๖๗
๒	๑๘	๑๕.๐๐
๓	๙	๗.๕๐
๔	๑	๐.๘๓
ไม่ระบุ	๔	๓.๓๓
รวม	๑๒๑	๑๐๐.๐๐

๑.๑.๑๐ ท่านค้นหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ หรือข้อมูลเรื่องที่สนใจจากช่องทางใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)

คำถาม	จำนวนคน	ร้อยละ
๑. ถามบิดามารดา/ผู้ปกครอง/ญาติ	๕๕	๔๕.๘๓
๒. ถามครู/อาจารย์	๔๕	๓๗.๕๐
๓. ถามเพื่อน	๕๐	๔๑.๖๗
๔. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต/สื่อโซเชียลต่างๆ เช่น Facebook IG Twitter Youtube เป็นต้น	๑๑๑	๙๒.๕๐
๕. สืบค้นจากหนังสือ/เอกสาร	๒๑	๑๗.๕๐
๖. โทรทัศน์/วิทยุ	๑๐	๘.๓๓
๗. สอบถามจากผู้รู้จริงในเรื่องนั้นๆ	๒๗	๒๒.๕๐
๘. อื่นๆ google website	๕	๔.๑๗

๑.๑.๑๑ ท่านสืบค้นข้อมูลช่องทางออนไลน์ใดเป็นหลัก/ประจำ (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)
(n = ๑๒๐)

คำถาม	จำนวนคน	ร้อยละ
๑. Google	๑๐๙	๙๐.๘๓
๒. Facebook	๖๒	๕๑.๖๗
๓. Twitter	๒๗	๒๒.๕๐
๔. Instagram	๓๘	๓๑.๖๗
๕. Youtube	๖๐	๕๐.๐๐
๖. Clubhouse	๘	๖.๖๗
๗. อื่นๆ (TikTok, website)	๒	๑.๖๗

๑.๑.๑๒ ท่านเชื่อข้อมูลจากแหล่งใดมากที่สุด (ตอบเพียง ๑ ข้อ)

คำถาม	จำนวนคน	ร้อยละ
๑. ถามบิดามารดา/ผู้ปกครอง/ญาติ	๑๙	๑๕.๘๓
๒. ถามครู/อาจารย์	๑๐	๘.๓๓
๓. ถามเพื่อน	๑	๐.๘๓
๔. สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต/สื่อโซเชียลต่างๆ เช่น Facebook IG Twitter Youtube เป็นต้น	๒๑	๑๗.๕๐
๕. สืบค้นจากหนังสือ/เอกสาร	๕	๔.๑๗
๖. โทรทัศน์/วิทยุ	๓	๒.๕๐
๗. สอบถามจากผู้รู้จริงในเรื่องนั้นๆ	๑๒	๑๐.๐๐
๘. ประมวลจากหลายแหล่งข้อมูล และคิดวิเคราะห์ก่อนจะเชื่อ	๓๑	๒๕.๘๓
๙. ไม่ระบุ	๑๘	๑๕.๐๐
รวม	๑๒๐	๑๐๐

๑.๒ ส่วนที่ ๒ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี

๑.๒.๑ ท่านคิดว่า “การเป็นพลเมืองที่ดี” มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศหรือไม่

ความสำคัญ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่สำคัญ	๒	๑.๖๗
สำคัญ	๑๑๘	๙๘.๓๓
รวม	๑๒๐	๑๐๐.๐๐

๑.๒.๒ ท่านคิดว่า “พลเมืองที่ดี” หมายถึงอะไร หรือมีลักษณะเช่นใด (n=๑๒๐: ตอบ
คำถาม จำนวน ๑๑๖ คน ไม่ตอบคำถาม ๔ คน)

ข้อความ	ใช่		ไม่ได้แสดง ความเห็นด้านนี้		ไม่ได้ตอบ คำถาม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านสังคม/วัฒนธรรม								
- ช่วยเหลือสังคม (ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่น)	๔๗	๓๙.๑๗	๖๙	๕๗.๕๐	๔	๓.๓๓	๑๒๐	๑๐๐
- รับผิดชอบ/รู้หน้าที่ (รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่/ใฝ่เรียนรู้/ตั้งใจเรียน)	๑๙	๑๕.๘๓	๙๗	๘๐.๓๓	๔	๓.๓๓	๑๒๐	๑๐๐
- เป็นคนดี (ยึดมั่นในศาสนา มีศีลธรรม)	๒๙	๒๔.๑๗	๘๗	๗๒.๕๐	๔	๓.๓๓	๑๒๐	๑๐๐
ด้านกฎหมาย/การเมือง								
- เคารพและไม่ละเมิดสิทธิ เสรีภาพตนเองและผู้อื่น /เข้าใจ - มี - ใช้ สิทธิ เสรีภาพของตน)	๒๘	๒๓.๓๓	๘๘	๗๓.๓๓	๔	๓.๓๓	๑๒๐	๑๐๐
- เคารพกฎหมาย (ไม่ก่อปัญหาสังคม / ทำตามระบอบประชาธิปไตย/ทำตามกฎระเบียบ)	๔๙	๔๐.๘๓	๖๗	๕๕.๘๓	๔	๓.๓๓	๑๒๐	๑๐๐
- มีความคิดเป็นของตนเอง	๓	๒.๕๐	๑๑๓	๙๔.๑๗	๔	๓.๓๓	๑๒๐	๑๐๐
- มีความรู้ ความเข้าใจ มีส่วนร่วมทางการเมือง	๕	๔.๑๗	๑๑๑	๙๒.๕๐	๔	๓.๓๓	๑๒๐	๑๐๐
- ยึดหลัก ยึดมั่นในชาติ ศาสน์ กษัตริย์	๑	๐.๘๓	๑๑๕	๙๕.๘๓	๔	๓.๓๓	๑๒๐	๑๐๐
- อยู่ร่วมกันอย่างสันติ	๘	๖.๖๗	๑๐๘	๙๐.๐๐	๔	๓.๓๓	๑๒๐	๑๐๐
- อื่นๆ เช่น กล้าแสดงความคิดเห็น มีเหตุผล รับฟังผู้อื่น ไม่เป็นภาระสังคม เป็นตัวอย่างที่ดี สนใจปัญหาสังคม ชี้อิสต์ยสุจริต	๗	๕.๘๓	๑๐๙	๙๐.๘๓	๔	๓.๓๓	๑๒๐	๑๐๐

๑.๒.๓ ท่านคิดว่าเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่ อย่างไร

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
ดีหรือไม่		
๑. ไม่ดี	๑๓	๑๐.๘๓
๒. ดี	๕๘	๔๘.๓๓
๓. ไม่แน่ใจ หรือ ทั้งดีและไม่ดี	๔๖	๓๘.๓๓
๔. ไม่ระบุ	๓	๒.๕๐

ข้อความ	ใช่		ไม่ได้แสดง ความเห็นด้านนี้		ไม่ได้ตอบ คำถาม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เหตุผลสนับสนุน(ดี)								
๑. ช่วยเหลือสังคม (ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ส่วนรวม)	๑๕	๑๒.๕๐	๑๐๒	๘๕.๐๐	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๒. อื่นๆ ได้แก่ เชื่อฟัง กล้าคิด-กล้าแสดงออก รับผิดชอบต่อชาติ เติบโตในสังคมชาวพุทธ ขึ้นกับการอบรม-การ แสดงออก-เหตุผล-สิ่งแวดล้อมของบุคคล-ยุคสมัย- วัฒนธรรม-เทคโนโลยี เคารพและเชื่อฟังพ่อแม่-ครู สร้างชื่อเสียง	๘	๖.๖๗	๑๐๙	๙๐.๘๓	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๓. มีความคิดเป็นของตนเอง (ตระหนักรู้ถูกผิด)	๖	๕.๐๐	๑๑๑	๙๒.๕๐	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๔. เคารพกฎหมาย (ไม่ก่อปัญหาสังคม / ทำตาม ระบอบประชาธิปไตย/ทำตามกฎ-ระเบียบ)	๑๐	๘.๓๓	๑๐๗	๘๙.๑๗	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๕. รับผิดชอบ/รู้หน้าที่ (รับผิดชอบต่อบทบาท หน้าที่/ใฝ่เรียนรู้/ตั้งใจเรียน)	๑๓	๑๐.๘๓	๑๐๔	๘๖.๖๗	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๖. เคารพและไม่ละเมิดสิทธิ เสรีภาพตนเองและผู้อื่น /เข้าใจ – มี – ใช้ – เรียกร้อง สิทธิ เสรีภาพของตน	๖	๕.๐๐	๑๑๑	๙๒.๕๐	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๗. เป็นคนดี ยึดมั่นในศาสนา มีศีลธรรม ไม่ เบียดเบียนผู้อื่น สร้างคุณความดี	๕	๔.๑๗	๑๑๒	๙๓.๓๓	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๘. พยายามขับเคลื่อนประเทศ	๒	๑.๖๗	๑๑๕	๙๕.๘๓	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๙. มีความรู้ ความเข้าใจ มีส่วนร่วมทางการเมือง	๓	๒.๕๐	๑๑๔	๙๕.๐๐	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๑๐. มีจิตสำนึกของเยาวชน	๒	๑.๖๗	๑๑๕	๙๕.๘๓	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๑๑. การปลูกฝัง/อบรมสั่งสอน (จากโรงเรียน/ ผู้ปกครอง/ครอบครัว)	๕	๔.๑๗	๑๑๒	๙๓.๓๓	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๑๒. ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต/เทคโนโลยี (ทันเทคโนโลยี/ อินเทอร์เน็ต/สื่อออนไลน์)	๖	๕.๐๐	๑๐๙	๙๐.๘๓	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
เหตุผลสนับสนุน(ไม่ดี)								
๑. ไม่เคารพและละเมิดสิทธิ (ไม่เคารพ/ละเมิดสิทธิ เสรีภาพตนเองและผู้อื่น)	๔	๓.๓๓	๑๑๓	๙๔.๑๗	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๒. เห็นแก่ตัว (ไม่เห็นแก่ส่วนรวม ไม่ช่วยเหลือผู้อื่น)	๑	๐.๘๓	๑๑๖	๙๖.๖๘	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๓. ขาดความรับผิดชอบต่อ (ไม่รู้หน้าที่-บทบาทของตน)	๒	๑.๖๗	๑๑๕	๙๕.๘๓	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๔. มีอิสระมากเกินไป	๑	๐.๘๓	๑๑๖	๙๖.๖๘	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐
๕. มีความคิดต่อต้าน/ก้าวร้าว	๒	๑.๖๕	๑๑๙	๙๘.๓๕	๓	๒.๕๐	๑๒๐	๑๐๐

๑.๒.๔ ท่านคาดหวังอย่างไรกับบทบาทของเยาวชนไทยในการพัฒนาประเทศในอนาคต

ข้อความ	ใช่		ไม่ได้แสดง ความเห็นด้านนี้		ไม่ได้ตอบ คำถาม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านสังคม/วัฒนธรรม								
- ช่วยเหลือสังคม ไม่เห็นแก่ตัว/เห็นแก่ส่วนรวม/ มองประโยชน์ส่วนรวม	๑๐	๘.๓๓	๑๐๒	๘๕.๐๐	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐
- รับผิดชอบ/รู้หน้าที่ รับผิดชอบต่อบทบาท หน้าที่/รู้หน้าที่ใฝ่เรียนรู้/ตั้งใจเรียน/ทำหน้าที่ สมวัย/	๑๑	๙.๑๗	๑๐๑	๘๔.๑๗	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐
- เป็นคนดี ยึดมั่นในศาสนา/มีศีลธรรม	๑๐	๘.๓๓	๑๐๒	๘๕.๐๐	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐
- เปลี่ยนแปลงค่านิยมเก่า	๓	๒.๕๐	๑๐๙	๙๐.๘๓	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐
- รู้รักสามัคคี	๒	๑.๖๗	๑๑๐	๙๑.๖๗	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐
- เกรงกลัวในการทำผิด	๑	๐.๘๓	๑๑๑	๙๒.๕๐	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐
- ซื่อสัตย์	๓	๒.๕๐	๑๐๙	๙๐.๘๓	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐
- มีความรู้ด้านเทคโนโลยี มีความรู้ด้านเทคโนโลยี /คิดค้นสิ่งใหม่	๑๐	๘.๓๓	๑๐๒	๘๕.๐๐	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐
- มีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ ใช้ความรู้พัฒนา ประเทศ/พัฒนาการศึกษา/ยกระดับคุณภาพ	๕๒	๔๓.๓๓	๖๐	๕๐.๐๐	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐
ด้านกฎหมาย/การเมือง								
- เคารพและไม่ละเมิดสิทธิ (เคารพ/ไม่ละเมิด สิทธิ เสรีภาพตนเองและผู้อื่น) (เข้าใจ-มี-ใช้ สิทธิ เสรีภาพของตน/ใช้สิทธิออกเสียง) (ไม่โดน กดขี่/มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น/เป็นไปตาม ความต้องการ/มีความคิดอิสระ/แสดงความเห็น ที่ดีต่อระบบการเมือง)	๑๒	๑๐.๐๐	๑๐๐	๘๓.๓๓	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐
- เคารพกฎหมาย เคารพกฎหมาย/ไม่ก่อปัญหา สังคม / ทำตามระบอบประชาธิปไตย	๕	๔.๑๗	๑๐๗	๘๙.๑๗	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐
- มีความคิดเป็นของตนเอง	๔	๓.๓๓	๑๐๘	๙๐.๐๐	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐
- มีส่วนร่วมทางการเมือง มีความรู้-ความเข้าใจ- มีส่วนร่วมทางการเมือง	๘	๖.๖๗	๑๐๔	๘๖.๖๗	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐
ด้านสังคม/วัฒนธรรม (เพิ่มเติม)								
- มีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่จำเป็น ปรับตัวได้ เอาตัวรอดได้	๕	๔.๑๗	๑๐๗	๘๙.๑๗	๘	๖.๖๗	๑๒๐	๑๐๐

๑.๒.๕ ท่านประพัตินเป็นพลเมืองที่ตัวอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)

คำถาม	เลือก	ร้อยละ	ไม่เลือก	ร้อยละ
๑. เคารพเชื่อฟังบิดามารดา/ ผู้ปกครอง	๑๐๐	๘๓.๓๓	๒๐	๑๖.๖๗
๒. ตั้งใจเรียน	๘๙	๗๔.๑๗	๓๑	๒๕.๘๓
๓. คารพและไม่ละเมิดกฎหมาย	๙๙	๘๒.๕๐	๒๑	๑๗.๕๐
๔. เคารพและไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น	๙๕	๗๙.๑๗	๒๕	๒๐.๘๓
๕. มีจริยธรรมคุณธรรมตามแนวทางของหลักศาสนา	๖๓	๕๒.๕๐	๕๗	๔๗.๕๐
๖. ช่วยเหลือผู้อื่น/เป็นจิตอาสา (โปรตรระบุกิจกรรม)	๕๔	๔๕.๐๐	๖๖	๕๕.๐๐
๗. ทำในสิ่งที่ตัวเองต้องการทำ (โปรตรระบุกิจกรรม)	๙๐	๗๕.๐๐	๓๐	๒๕.๐๐
๘. ทำในสิ่งที่กลุ่มเพื่อนส่วนใหญ่เห็นว่าดี (โปรตรระบุกิจกรรม)	๑๙	๑๕.๘๓	๑๐๑	๘๔.๑๗
๙. ทำในสิ่งที่สื่อต่างๆ สนใจ (โปรตรระบุกิจกรรม)	๕	๔.๑๗	๑๑๕	๙๕.๘๓
๑๐. อื่นๆ (โปรตรระบุ)	๔	๓.๓๓	๑๑๖	๙๖.๖๗

๑.๒.๖ ในอนาคตท่านอยากเป็นพลเมืองของประเทศในแบบใด (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)

คำถาม	เลือก	ร้อยละ	ไม่เลือก	ร้อยละ
๑. ทำความดีช่วยเหลือสังคม	๗๙	๖๕.๘๓	๔๑	๓๔.๑๗
๒. ประกอบอาชีพสุจริตเลี้ยงดูตนเอง	๑๐๗	๘๓.๓๓	๑๓	๑๐.๘๓
๓. ดูแลครอบครัวและบุพการี	๑๐๐	๘๓.๓๓	๒๐	๑๖.๖๗
๔. ปฏิบัติตามกฎหมาย	๘๗	๗๒.๕๐	๓๓	๒๗.๕๐
๕. เสียภาษีเพื่อเป็นรายได้ของประเทศ	๔๐	๓๓.๓๓	๘๐	๖๖.๖๗
๖. มีส่วนร่วม/มีบทบาททางการเมือง	๓๓	๒๗.๕๐	๘๗	๗๒.๕๐
๗. มีเสรีภาพในการทำสิ่งต่างๆ ที่ต้องการ	๖๐	๕๐.๐๐	๖๐	๕๐.๐๐
๘. ไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้อื่น	๘๓	๖๙.๑๗	๓๗	๓๐.๘๓
๙. สืบสานประเพณีวัฒนธรรมไทย	๓๘	๓๑.๖๗	๘๒	๖๘.๓๓
๑๐. ทำกิจกรรมรณรงค์เพื่อเสริมสร้างเยาวชนในการเป็นพลเมืองดี	๒๖	๒๑.๖๗	๙๔	๗๘.๓๓
๑๑. อื่นๆ (โปรตรระบุ)	๕	๔.๑๗	๑๑๕	๙๕.๘๓

๑.๒.๗ ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อตัวท่านในการเป็นพลเมืองดี (ตอบได้มากกว่า ๑ คำตอบ)

ปัจจัยที่มีอิทธิพล	เลือก	ร้อยละ	ไม่เลือก	ร้อยละ	ไม่ตอบ	ร้อยละ
๑. คนในครอบครัว	๑๐๒	๘๕.๐๐	๑๗	๑๔.๑๗	๑	๐.๘๓
๒. ครู/อาจารย์	๖๑	๕๐.๘๓	๕๘	๔๘.๓๓	๑	๐.๘๓
๓. เพื่อนที่รู้จักกัน	๕๕	๔๕.๘๓	๖๔	๕๓.๓๓	๑	๐.๘๓
๔. เพื่อนทางสื่อออนไลน์	๑๘	๑๕.๐๐	๑๐๑	๘๔.๑๗	๑	๐.๘๓
๕. เทคโนโลยี	๑๘	๑๕.๐๐	๑๐๑	๘๔.๑๗	๑	๐.๘๓
๖. สื่อโซเชียล	๔๔	๓๖.๖๗	๗๕	๖๒.๕๐	๑	๐.๘๓
๗. เศรษฐกิจ	๑๗	๑๔.๑๗	๑๐๒	๘๕.๐๐	๑	๐.๘๓
๘. สังคมและวัฒนธรรม	๓๓	๒๗.๕๐	๘๖	๗๑.๖๗	๑	๐.๘๓
๙. การเมืองและกฎหมาย	๒๖	๒๑.๖๗	๙๓	๗๗.๕๐	๑	๐.๘๓

๑.๒.๘ ท่านเห็นว่าประเทศไทยควรมีการพัฒนาเยาวชนเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต
อย่างไร

ปัจจัยที่มีอิทธิพล	เลือก		ไม่เลือก		ไม่ตอบ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ภาพรวม	๒๗	๒๒.๕๐	๘๖	๗๑.๖๗	๗	๕.๘๓
- ส่งเสริมให้เยาวชนได้ทำในสิ่งที่ชอบ	๔	๓.๓๓				
- การเป็นพลเมืองดีเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ควรปลูกฝังที่ตัวบุคคล มากกว่าการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อรณรงค์	๕	๔.๑๗				
- ควรพัฒนาประเทศก่อน	๕	๔.๑๗				
- รับฟังความคิดเห็นของเยาวชน	๓	๒.๕๐				
- สร้างความปรองดอง/สามัคคีในหมู่คณะ	๑	๐.๘๓				
- อื่นๆ	๙	๗.๕๐				
บทบาทของรัฐบาล	๘๒	๖๘.๓๓	๓๑	๒๕.๘๓	๗	๕.๘๓
- รับฟังความคิดเห็นเยาวชน	๒๑	๑๗.๕๐				
- พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้ดี	๑๐	๘.๓๓				
- กระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม	๔	๓.๓๓				
- เป็นผู้นำสังคม เป็นผู้กำหนดนโยบาย	๑๘	๑๕.๐๐				
- จัดกิจกรรมส่งเสริม	๓	๒.๕๐				
- บริหารงานอย่างโปร่งใส	๔	๓.๓๓				
- อื่นๆ	๑๙	๑๕.๘๓				
บทบาทของสถาบันการศึกษา	๙๐	๗๕	๒๓	๑๙.๑๗	๗	๕.๘๓
- รับฟังความคิดเห็นเยาวชน	๙	๗.๕๐				
- เปิดโอกาสให้เยาวชนเรียนรู้ตามความถนัด/ตามสถานการณ์	๑๙	๑๕.๘๓				
- อบรม สั่งสอน ชัดเเกลา ชี้แนะ ส่งเสริม เป็นต้นแบบ ให้เป็นเยาวชนที่ดี	๒๖	๒๑.๖๗				
- ให้วิชาความรู้ประกอบการชีพ	๗	๕.๘๓				
- ปลูกฝังวินัย การอยู่ร่วมกันในสังคม ระเบียบของสังคม	๑๑	๙.๑๗				
- อื่นๆ	๑๓	๑๐.๘๓				
บทบาทขององค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	๙	๗.๕๐	๑๐๔	๘๖.๖๗	๗	๕.๘๓
- ทุกภาคส่วนคอยสนับสนุนการเป็นพลเมืองดี	๒	๑.๖๗				
- อื่นๆ เช่น(ครอบครัว,ตำรวจ)	๕	๔.๑๕				

๒. กลุ่มผู้ปกครอง (จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๑๒๑ ราย)

๒.๑ ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๒.๑.๑ เพศ (n = ๑๒๑)

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	๔๘	๓๙.๖๗
หญิง	๗๓	๖๐.๓๓
รวม	๑๒๑	๑๐๐.๐๐

๒.๑.๒ อายุ (ปี) (n = ๑๑๙)

ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
๒๔	๘๓	๔๙.๖๐	๘.๔๙

๒.๑.๓ การศึกษา (n = ๑๒๑)

การศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ ๖	๑๓	๑๐.๗๔
๒. มัธยมศึกษาปีที่ ๖	๑๔	๑๑.๕๗
๓. ปวช.	๑	๐.๘๓
๔. ปวส.	๑๐	๘.๒๖
๕.ปริญญาตรี	๕๓	๔๓.๘๐
๖.ปริญญาโท	๒๓	๑๙.๐๑
๗.ปริญญาเอก	๖	๔.๙๖
๘. ไม่ระบุ	๑	๐.๘๓
รวม	๑๒๑	๑๐๐.๐๐

๒.๑.๔ อาชีพ (n = ๑๒๑)

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ข้าราชการ	๓๘	๓๑.๔๐
๒. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๙	๗.๔๔
๓. เกษตรกร/ทำการเกษตร	๙	๗.๔๔
๔. พนักงานในภาคธุรกิจเอกชน	๑๘	๑๔.๘๘
๕. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	๑๑	๙.๐๙
๖. อาชีพอิสระ/รับจ้างทั่วไป	๑๘	๑๔.๘๘
๗. อื่นๆ ได้แก่ แม่บ้าน ข้าราชการบำนาญ ลูกจ้างชั่วคราว(ของรัฐ) วิศวกร อาจารย์ พนักงานองค์การมหาชน พนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง	๑๗	๑๔.๐๕
๘. ไม่ระบุ	๑	๐.๘๓
รวม	๑๒๑	๑๐๐.๐๐

๒.๑.๕ รายได้ต่อเดือนของครอบครัว (บาท)

รายได้ต่อเดือนของครอบครัว (บาท)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐	๑๖	๑๓.๒๒
๒. ๑๐,๐๐๐-๒๐,๐๐๐	๑๗	๑๔.๐๕
๓. ๒๐,๐๐๑-๓๐,๐๐๐	๑๐	๘.๒๖
๔. ๓๐,๐๐๑-๔๐,๐๐๐	๑๐	๘.๒๖
๕. ๔๐,๐๐๑-๕๐,๐๐๐	๑๔	๑๑.๕๗
๖. ๕๐,๐๐๑-๖๐,๐๐๐	๑๐	๘.๒๖
๗. ๖๐,๐๐๑-๗๐,๐๐๐	๕	๔.๑๓
๘. ๗๐,๐๐๑-๘๐,๐๐๐	๘	๖.๖๑
๙. ๘๐,๐๐๑-๙๐,๐๐๐	๓	๒.๔๘
๑๐. ๙๐,๐๐๑-๑๐๐,๐๐๐	๑๒	๙.๙๒
๑๑. มากกว่า ๑๐๐,๐๐๑	๑๔	๑๑.๕๗
๑๒. ไม่ระบุ	๒	๑.๖๕
รวม	๑๒๑	๑๐๐.๐๐

๒.๑.๖ จำนวนบุตร

๒.๑.๖.๑ จำนวนบุตรรวม

จำนวนบุตรรวม (คน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ๐	๑	๐.๘๓
๒. ๑	๔๓	๓๕.๕๔
๓. ๒	๕๗	๔๗.๑๑
๔. ๓	๑๔	๑๑.๕๗
๕. ๔	๕	๔.๑๓
๖. ๗	๑	.๘๓
รวม	๑๒๑	๑๐๐.๐๐

จำนวนบุตรรวม ๒๒๖ คน ค่าเฉลี่ย = ๑.๘๗ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๙๓

๒.๑.๖.๒ จำนวนบุตรชาย

จำนวนบุตรชาย (คน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ๐	๓๐	๒๔.๗๙
๒. ๑	๕๙	๔๘.๗๖
๓. ๒	๒๗	๒๒.๓๑
๔. ๓	๑	๐.๘๓
๕. ๔	๒	๑.๖๕
๖. ไม่ระบุ	๒	๑.๖๕
รวม	๑๒๑	๑๐๐.๐๐

จำนวนบุตรชายรวม ๑๒๔ คน ค่าเฉลี่ย = ๑.๐๔ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๘๒

**มีบางคนไม่ตอบเพศของบุตร จึงทำให้ผลรวมบุตรชาย+หญิง ไม่เท่ากับ จำนวนบุตรรวม (๒๒๖)

๒.๑.๖.๓ จำนวนบุตรสาว

จำนวนบุตรสาว (คน)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ๐	๔๗	๓๘.๘๔
๒. ๑	๕๔	๔๔.๖๓
๓. ๒	๑๗	๑๔.๐๕
๔. ๓	๑	.๘๓
๕. ไม่ระบุ	๒	๑.๖๕
รวม	๑๒๑	๑๐๐.๐๐

จำนวนบุตรสาวรวม ๙๑ คน ค่าเฉลี่ย = ๐.๗๖ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = ๐.๗๒

**มีบางคนไม่ตอบเพศของบุตร จึงทำให้ผลรวมบุตรชาย+หญิง ไม่เท่ากับ จำนวนบุตรรวม (๒๒๖)

๒.๑.๗ ระดับการศึกษาของบุตร (จำนวนรวมในที่นี้ คือ จำนวนรวมของบุตร)

การศึกษาของบุตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ประถมศึกษา	๒๑	๙.๓๘
๒. มัธยมศึกษาตอนต้น	๓๒	๑๔.๒๙
๓. มัธยมศึกษาตอนปลาย	๕๐	๒๒.๓๒
๔. ปวช.	๑๙	๘.๔๘
๕. ปวส.	๒๕	๑๑.๑๖
๖. ปริญญาตรี	๗๑	๓๑.๗๐
๗. สูงกว่าปริญญาตรี	๖	๒.๖๘
รวม	๒๒๔	๑๐๐.๐๐

**มีบางคนไม่ตอบการศึกษาของบุตร จึงทำให้ผลรวมในข้อนี้ ไม่เท่ากับ จำนวนบุตรรวม (๒๒๖)

๒.๒ ส่วนที่ ๒ ความเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี

๒.๒.๑ ท่านคิดว่า “การเป็นพลเมืองที่ดี” มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศหรือไม่

สำคัญหรือไม่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ไม่สำคัญ	๐	๐.๐๐
๒. สำคัญ	๑๒๑	๑๐๐.๐๐
รวม	๑๒๑	๑๐๐.๐๐

๒.๒.๒ ท่านคิดว่า “พลเมืองที่ดี” หมายถึงอะไร หรือมีลักษณะเช่นใด (n=๑๒๑ : ตอบ
คำถามจำนวน ๑๑๘ คน ไม่ตอบคำถาม ๓ คน)

ข้อความ	ใช่		ไม่ได้แสดง ความเห็นด้านนี้		ไม่ได้ตอบ คำถาม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านสังคม/วัฒนธรรม								
- ช่วยเหลือสังคม (ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ส่วนรวม ช่วยเหลือผู้อื่น)	๕๒	๔๒.๙๘	๖๖	๕๔.๕๕	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
- รับผิดชอบ/รู้หน้าที่ (รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่/ใฝ่ เรียนรู้/ตั้งใจเรียน)	๓๗	๓๐.๕๘	๘๑	๖๖.๙๔	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
- เป็นคนดี (ยึดมั่นในศาสนา มีศีลธรรม)	๕๐	๔๑.๓๒	๖๘	๕๖.๒๐	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
ด้านกฎหมาย/การเมือง								
- เคารพและไม่ละเมิดสิทธิ เสรีภาพตนเองและผู้อื่น / เข้าใจ - มี - ใช้ สิทธิ เสรีภาพของตน)	๑๙	๑๕.๗๐	๙๙	๘๑.๘๒	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
- เคารพกฎหมาย (ไม่ก่อปัญหาสังคม / ทำตามระบอบ ประชาธิปไตย/ทำตามกฎ-ระเบียบ)	๖๓	๕๒.๐๗	๕๕	๔๕.๔๕	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
- มีความคิดเป็นของตนเอง	๒	๑.๖๕	๑๑๖	๙๕.๘๗	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
- มีความรู้ ความเข้าใจ มีส่วนร่วมทางการเมือง	๓	๒.๔๘	๑๑๘	๙๗.๕๒	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
- ยึดหลัก ยึดมั่นในชาติ ศาสน์ กษัตริย์	๕	๔.๑๓	๑๑๓	๙๓.๓๙	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
- อยู่ร่วมกันอย่างสันติ	๑๐	๘.๒๖	๑๐๘	๘๙.๒๖	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
- อื่นๆ เช่น ประกอบอาชีพสุจริต ร่วมพัฒนาประเทศ รู้ ภาพรวมการอยู่ในสังคม เลี้ยงตัวเองได้ ไม่ดูถูก ชนบทรวมนิยม ปฏิบัติตามวัฒนธรรม ธรรมเนียม เสียภาษี เคารพจารีต ประเพณีไทย เป็นตัวอย่างที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต	๑๑	๙.๐๙	๑๐๗	๘๘.๔๓	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐

๒.๒.๓ ท่านคิดว่าเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่ อย่างไร

ดีหรือไม่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ไม่ดี	๑๒	๙.๙๒
๒. ดี	๔๙	๔๐.๕๐
๓. มีทั้งดีและไม่ดี / ไม่แน่ใจ	๕๘	๔๗.๙๓
๔. ไม่ได้ตอบคำถาม	๒	๑.๖๕
รวม	๑๒๑	๑๐๐.๐๐

๒.๒.๓.๑ เหตุผลสนับสนุน (เรียงตามความเห็นมาก -> น้อย)

ข้อความ	ใช่		ไม่ได้แสดง ความเห็นด้านนี้		ไม่ได้ตอบ คำถาม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เหตุผลสนับสนุน(ดี)								
๑. ช่วยเหลือสังคม (ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ส่วนรวม)	๑๘	๑๔.๘๘	๑๐๑	๘๓.๔๗	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๒. อื่นๆ ได้แก่ เชื่อฟัง กล้าคิด-กล้าแสดงออก รับผิดชอบต่อสังคมชาวพุทธ ขึ้นกับการอบรม-การแสดงออก-เหตุผล-สิ่งแวดล้อมของบุคคล-ยุคสมัย-วัฒนธรรม-เทคโนโลยี เคารพและเชื่อฟังพ่อแม่-ครู สร้างชื่อเสียง	๑๘	๑๔.๘๘	๑๐๑	๘๓.๔๗	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๓. มีความคิดเป็นของตนเอง (ตระหนักรู้ถูกผิด)	๑๓	๑๐.๗๔	๑๐๖	๘๗.๖๐	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๔. เคารพกฎหมาย (ไม่ก่อปัญหาสังคม / ทำตามระบอบประชาธิปไตย/ทำตามกฎ-ระเบียบ)	๑๒	๙.๙๒	๑๐๗	๘๘.๔๓	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๕. รับผิดชอบ/รู้หน้าที่ (รับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่/ใฝ่เรียนรู้/ตั้งใจเรียน)	๑๑	๙.๐๙	๑๐๘	๘๙.๒๖	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๖. เคารพและไม่ละเมิดสิทธิ เสรีภาพตนเองและผู้อื่น / เข้าใจ - มี - ใจ - ใช้ - เรียกร้อง สิทธิ เสรีภาพของตน	๗	๕.๗๙	๑๑๒	๙๒.๕๖	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๗. เป็นคนดี ยึดมั่นในศาสนา มีศีลธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สร้างคุณความดี	๖	๔.๙๖	๑๑๓	๙๓.๓๙	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๘. พยายามขับเคลื่อนประเทศ	๕	๔.๑๓	๑๑๔	๙๔.๒๑	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๙. มีความรู้ ความเข้าใจ มีส่วนร่วมทางการเมือง	๒	๑.๖๕	๑๑๗	๙๖.๖๙	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๑๐. มีจิตสำนึกของเยาวชน	๒	๑.๖๕	๑๑๗	๙๖.๖๙	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๑๑. การปลูกฝัง/อบรมสั่งสอน (จากโรงเรียน/ผู้ปกครอง/ครอบครัว)	๑	๐.๘๓	๑๑๘	๙๗.๕๒	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๑๒. ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต/เทคโนโลยี (ทันเทคโนโลยี/อินเทอร์เน็ต/สื่อออนไลน์)	๑	๐.๘๓	๑๑๘	๙๗.๕๒	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๓.๓ เหตุผลสนับสนุน(ไม่ดี)								
๑. อื่นๆ ได้แก่ ขึ้นกับสิ่งแวดล้อม-ยุคสมัย-วัฒนธรรม ไม่รอบคอบ ขาดการใช้เหตุผล ระบบการศึกษาล้มเหลว ติดโทรศัพท์ ไม่เข้าสังคม ไม่เชื่อฟัง ยกพวกตีกัน การปลูกฝังน้อยลง อยากรู้อยากลอง ถูกปลูกฝังความเชื่อผิด ไม่สามารถแยกแยะข้อเท็จจริง ตามกระแสโลกออนไลน์ ปัญหาเสพติด	๑๘	๑๔.๘๘	๑๐๑	๘๓.๔๗	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๒. มีความคิดต่อต้าน/ก้าวร้าว	๑๐	๘.๒๖	๑๐๙	๙๐.๐๘	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๓. ไม่เคารพและละเมิดสิทธิ-เสรีภาพตนเองและผู้อื่น)	๕	๔.๑๓	๑๑๔	๙๔.๒๑	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๔. ขาดความรับผิดชอบต่อ (ไม่รู้หน้าที่-บทบาทของตน)	๔	๓.๓๑	๑๑๕	๙๕.๐๔	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๕. เห็นแก่ตัว (ไม่เห็นแก่ส่วนรวม ไม่ช่วยเหลือผู้อื่น)	๒	๑.๖๕	๑๑๙	๙๘.๓๕	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐
๖. มีอิสระมากเกินไป	๑	๐.๘๓	๑๑๘	๙๗.๕๒	๒	๑.๖๕	๑๒๑	๑๐๐

๒.๒.๔ ท่านคาดหวังอย่างไรกับบทบาทของเยาวชนไทยในการพัฒนาประเทศในอนาคต
(เรียงตามความเห็นมาก -> น้อย)

ข้อความ	ใช่		ไม่ได้แสดง ความเห็นด้านนี้		ไม่ได้ตอบ คำถาม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
๑. มีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ ใช้ความรู้พัฒนาประเทศ/ พัฒนาการศึกษา/ยกระดับคุณภาพ	๔๘	๓๙.๖๗	๗๐	๕๗.๘๕	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๒. รับผิดชอบ/รู้หน้าที่/ใฝ่เรียนรู้/ตั้งใจเรียน/ทำหน้าที่สมวัย	๒๓	๑๙.๐๑	๙๕	๗๘.๕๑	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๓. ช่วยเหลือสังคม ไม่เห็นแก่ตัว/เห็นแก่ส่วนรวม/มอง ประโยชน์ส่วนรวม	๑๙	๑๕.๗๐	๙๙	๘๑.๘๒	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๔. อื่นๆ ได้แก่ ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ มีงานมั่นคง เป็น แกนนำประเทศ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กล้าคิด- กล้าแสดงออก ทุกด้าน พัฒนาเศรษฐกิจให้มั่นคง มองโลก ในแง่ดี เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างชื่อเสียง ภูมิใจในความเป็น ไทย สำนึกบุญคุณประเทศชาติ	๑๙	๑๕.๗๐	๙๙	๘๑.๘๒	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๕. เคารพกฎหมาย /ไม่ก่อปัญหาสังคม / ทำตามระบอบ ประชาธิปไตย	๑๖	๑๓.๒๒	๑๐๒	๘๔.๓๐	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๖. เป็นคนดี ยึดมั่นในศาสนา/มีศีลธรรม	๑๕	๑๒.๔๐	๑๐๓	๘๕.๑๒	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๗. มีความรู้ความสามารถ มีทักษะที่จำเป็น ปรับตัวได้ เอา ตัวรอดได้	๑๕	๑๒.๔๐	๑๐๓	๘๕.๑๒	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๘. มีความคิดเป็นของตนเอง	๑๐	๘.๒๖	๑๐๘	๘๙.๒๖	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๙. มีความรู้ด้านเทคโนโลยี มีความรู้ด้านเทคโนโลยี / คิดค้นสิ่งใหม่	๙	๗.๔๔	๑๐๙	๙๐.๐๘	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๑๐. เคารพและไม่ละเมิดสิทธิ-เสรีภาพตนเองและผู้อื่น เข้าใจ - มี - ใช้ สิทธิ เสรีภาพของตน/ใช้สิทธิออกเสียง-ไม่ โดนกดขี่/มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น/เป็นไปตามความ ต้องการ/มีความคิดอิสระ/แสดงความคิดเห็นที่ดีต่อระบบ การเมือง	๙	๗.๔๔	๑๐๙	๙๐.๐๘	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๑๑. ซื่อสัตย์	๗	๕.๗๙	๑๑๐	๙๐.๙๑	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๑๒. รู้รักสามัคคี	๖	๔.๙๖	๑๑๒	๙๒.๕๖	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๑๓. ไม่ได้คาดหวัง	๕	๔.๑๓	๑๑๓	๙๓.๓๙	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๑๓. เปลี่ยนแปลงค่านิยมเก่า	๓	๒.๔๘	๑๑๘	๙๗.๕๒	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๑๔. มีความรู้-ความเข้าใจ-มีส่วนร่วมทางการเมือง	๓	๒.๔๘	๑๑๕	๙๕.๐๔	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐
๑๕. เกรงกลัวการทำผิด	๒	๑.๖๕	๑๑๖	๙๕.๘๗	๓	๒.๔๘	๑๒๑	๑๐๐

๒.๒.๕ ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลทั้งในด้านบวกและลบต่อมุมมองและพฤติกรรมเยาวชน
ในการเป็นพลเมืองดีตามความคิดของท่าน (เรียงตามความเห็นมาก -> น้อย)

ปัจจัย	มีอิทธิพล		ไม่มีอิทธิพล		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
๑. คนในครอบครัว	๑๑๑	๙๑.๗๔	๑๐	๘.๒๖	๑๒๑	๑๐๐
๒. สื่อโซเชียล	๙๐	๗๔.๓๘	๓๑	๒๕.๖๒	๑๒๑	๑๐๐
๓. ครู/อาจารย์	๘๙	๗๓.๕๕	๓๒	๒๖.๔๕	๑๒๑	๑๐๐
๔. เพื่อนที่รู้จักกัน	๘๐	๖๖.๑๒	๔๑	๓๓.๘๘	๑๒๑	๑๐๐
๕. เพื่อนทางสื่อออนไลน์	๖๔	๕๒.๘๙	๕๗	๔๗.๑๑	๑๒๑	๑๐๐
๖. เทคโนโลยี	๕๖	๔๖.๒๘	๖๕	๕๓.๗๒	๑๒๑	๑๐๐
๗. สังคมและวัฒนธรรม	๕๐	๔๑.๓๒	๗๑	๕๘.๖๘	๑๒๑	๑๐๐
๘. การเมืองและกฎหมาย	๔๔	๓๖.๓๖	๗๗	๖๓.๖๔	๑๒๑	๑๐๐
๙. เศรษฐกิจ	๔๓	๓๕.๕๔	๗๘	๖๔.๔๖	๑๒๑	๑๐๐
๑๐. อื่นๆ	๒	๑.๖๕	๑๑๙	๙๘.๓๕	๑๒๑	๑๐๐

๒.๒.๖ ท่านเห็นว่าประเทศไทยควรมีการพัฒนาเยาวชนเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต
อย่างไร

๒.๒.๖.๑ ภาพรวม

ข้อความ	จำนวน	ร้อยละ
๑. อื่นๆ ได้แก่ ควรเกิดจากความร่วมมือทุกภาคส่วน /ทำกิจกรรมรณรงค์ /ควรให้ครอบครัวบ่มเพาะกันเอง/เป็นคนดี/ต้องให้ความสำคัญกับการศึกษา/อบรมอย่างต่อเนื่อง/คนในสังคมรู้บทบาทหน้าที่ของตัวเอง /สอนความรับผิดชอบต่อสังคม/ควรสอนวิชาหน้าที่และศีลธรรม/ไม่ควรอิงต่างชาติมากเกินไป/ให้รู้สิ่งที่ต้องเจอในอนาคต/ ให้ความสำคัญที่สถาบันครอบครัว/เปิดโอกาสการเรียนรู้/ สร้างค่านิยม/เน้นการเมือง	๑๙	๑๕.๗
๒. รับฟังความคิดเห็นของเยาวชน	๕	๔.๑๓
๓. การเป็นพลเมืองดีเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ควรปลูกฝังที่ตัวบุคคล มากกว่าการจัดกิจกรรมเพื่อรณรงค์	๔	๓.๓๑
๔. ส่งเสริมให้เยาวชนได้ทำในสิ่งที่ชอบ	๓	๒.๔๘
๕. ควรพัฒนาประเทศก่อน	๑	๐.๘๓
๖. สร้างความปรองดอง/สามัคคีในหมู่คณะ	๑	๐.๘๓
ไม่ได้ระบุ	๘๘	๗๒.๗๓
รวม	๑๒๑	๑๐๐

๒.๒.๖.๒ บทบาทขององค์กร (เรียงตามความเห็นมาก -> น้อย)

ข้อความ	มีบทบาท		ไม่มีบทบาท		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
๑. บทบาทของครอบครัว	๑๐๐	๘๒.๖๔	๒๑	๑๗.๓๖	๑๒๑	๑๐๐
๒. บทบาทของรัฐบาล	๙๖	๗๙.๓๔	๒๕	๒๐.๖๖	๑๒๑	๑๐๐
๓. บทบาทของสถาบันการศึกษา	๙๐	๗๔.๓๘	๓๑	๒๕.๖๒	๑๒๑	๑๐๐
๔. บทบาทของภาคเอกชน	๕๕	๔๕.๔๕	๖๖	๕๔.๕๕	๑๒๑	๑๐๐
๕. บทบาทขององค์กรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง	๑๓	๑๐.๗๔	๑๐๘	๘๙.๒๖	๑๒๑	๑๐๐

๒.๒.๖.๓ เหตุผลแยกตามองค์กร

๑) บทบาทของรัฐบาล

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
๑. กระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม	๒๔	๑๙.๘๓
๒. บริหารงานอย่างโปร่งใส	๒๐	๑๖.๕๓
๓. รับฟังความคิดเห็นเยาวชน	๑๔	๑๑.๕๗
๔. อื่นๆ ได้แก่ ส่งเสริมการศึกษา-การเรียนรู้-ให้ทุนการศึกษา เรียนฟรีถึงป.ตรี (๗)/ เจ้าหน้าที่รัฐเป็นแบบอย่างที่ดี (๔)/ให้ความช่วยเหลือยามยากลำบาก/ควรมีวิสัยทัศน์ที่ ชัดเจน/บูรณาการการทำงาน/ ดูแลประชาชน/สนับสนุนทุน สถานที่ บุคลากร/ เพิ่มความรู้ ด้านศาสนา/ ส่งเสริมให้รักชาติ ศาสนา กษัตริย์/ ให้ความสนใจด้านสิทธิมนุษยชน	๑๔	๑๑.๕๗
๕. พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้ดี	๑๓	๑๐.๗๔
๖. เป็นผู้นำสังคม เป็นผู้กำหนดนโยบาย	๙	๗.๔๔
๗. จัดกิจกรรมส่งเสริม	๕	๔.๑๓
ไม่ได้ระบุ	๓๖	๒๙.๗๕
รวม	๑๒๑	๑๐๐

๒) บทบาทของภาคเอกชน

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
๑. ทำ CSR เพื่อสนับสนุนให้เกิดเยาวชนที่ดี	๑๔	๑๑.๕๗
๒. สนับสนุนกิจกรรม/การดำเนินการที่ภาครัฐทำไม่ได้	๑๑	๙.๐๙
๓. อื่นๆ ได้แก่ สร้างโอกาสให้เยาวชน-ให้ฝึกงาน (๕)/ ฝึกวินัยเยาวชนผ่านการฝึกงาน/สร้าง งาน/สนับสนุนทุนการศึกษา/จัดทำสื่อ/วางรากฐาน	๑๐	๘.๒๖
๔. สนับสนุนด้านวิชาการ การวิจัย	๘	๖.๖๑
๕. ทำธุรกิจที่มีคุณธรรม จริยธรรม รับผิดชอบต่อสังคม	๕	๔.๑๓
ไม่ได้ระบุ	๗๓	๖๐.๓๓
รวม	๑๒๑	๑๐๐

๓) บทบาทของครอบครัว

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
๑. เป็นหน่วยพื้นฐานของการปลูกฝังให้เป็นเยาวชนที่ดี รู้จักถูกผิด ฝึกวินัย ความรับผิดชอบ	๕๖	๓๘.๐๒
๒. เป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเยาวชนในครอบครัว	๑๔	๑๑.๕๗
๓. สังเกต ติดตามพฤติกรรมที่ไม่ดี และตักเตือน-สั่งสอน-ดูแลเอาใจใส่	๑๔	๑๑.๕๗
๔. ให้ความรักความอบอุ่น ให้คำปรึกษา รับฟังความเห็น และทำให้ครอบครัวเป็นที่ที่เยาวชนรู้สึกปลอดภัย	๑๓	๑๐.๗๔
๕. สนับสนุนให้เยาวชนได้ทำในสิ่งที่ชอบ	๕	๔.๑๓
ไม่ได้ระบุ	๒๙	๒๓.๙๗
รวม	๑๒๑	๑๐๐

๔) บทบาทของสถาบันการศึกษา

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
๑. ให้ความความรู้ประกอบการชีพ	๔๑	๓๓.๘๘
๒. เปิดหลักสูตรให้เยาวชนสามารถเรียนรู้ตามความถนัด/ตามสถานการณ์	๑๗	๑๔.๐๕
๓. อื่นๆ ได้แก่ จัดกิจกรรมพัฒนาเยาวชน-หลักสูตรพลเมืองที่ดี (๕)/ควรปลูกฝังมากกว่าบังคับให้ทำ/สอนวิชาทางธรรม (โลกุตรปัญญา)/ปฏิรูปการศึกษา	๘	๖.๖๑
๔. รับฟังความคิดเห็นเยาวชน	๗	๕.๗๙
๕. อบรม สั่งสอน ชัดเกล้า ชี้นำ ส่งเสริม เป็นต้นแบบ ให้เป็นเยาวชนที่ดี	๔	๓.๓๑
๖. ปลูกฝังวินัย การอยู่ร่วมกันในสังคม ระเบียบของสังคม	๓	๒.๔๘
ไม่ได้ระบุ	๔๑	๓๓.๘๘
รวม	๑๒๑	๑๐๐

๕) บทบาทขององค์กรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

เหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
๑. อื่นๆ ได้แก่ กองทัพบกควรจัดฝึกอบรม/หน่วยงานด้าน ICT - พัฒนาด้านเทคโนโลยี/ยูนิเซฟ/ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม/สนับสนุนโอกาส และงบประมาณ	๕	๔.๑๓
๒. ทุกภาคส่วนคอยสนับสนุนการเป็นพลเมืองดี	๓	๒.๔๘
๓. สื่อมวลชน เผยแพร่รณรงค์ค่านิยมที่ดี	๒	๑.๖๕
ไม่ได้ระบุ	๑๑๑	๙๑.๗๔
รวม	๑๒๑	๑๐๐

๒.๒.๗ ท่านสอน/อบรมบุตรของท่านให้เป็นพลเมืองที่ดีอย่างไรบ้าง

๒.๒.๗.๑ พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง(เรียงตามความเห็นมาก -> น้อย)

พฤติกรรม	ใช่		ไม่ได้แสดง ความเห็นด้านนี้		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
๑. เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือ มีน้ำใจ	๒๖	๒๑.๔๙	๙๕	๗๘.๕๑	๑๒๑	๑๐๐
๒. รับผิดชอบ รู้หน้าที่ ทำหน้าที่ตนให้ดี	๒๒	๑๘.๑๘	๙๙	๘๑.๘๒	๑๒๑	๑๐๐
๓. อื่นๆ ได้แก่ รู้จักธรรมเนียม-ประเพณี/มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี/ทุกอย่างที่คิดว่าดี/ประหยัด-อดออม/ไม่ละเมิดสิทธิ/ตั้งใจทำงาน/คิดดีทำดี/เห็นใจเพื่อนมนุษย์/เข้าวัด ไหว้พระ ทำบุญ รักษาศีล/ช่วยกันแก้ปัญหา/ใช้ชีวิตพอเพียง ให้คุณค่าคุณลักษณะมากกว่า brand	๑๗	๑๔.๐๕	๑๐๔	๘๕.๙๕	๑๒๑	๑๐๐
๔. เคารพกฎ รู้จักสิทธิ เคารพกฎ ระเบียบ รู้จักสิทธิตนเอง	๑๕	๑๒.๔๐	๑๐๖	๘๗.๖๐	๑๒๑	๑๐๐
๕. เคารพผู้ใหญ่ อ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพ	๘	๖.๖๑	๑๑๓	๙๓.๓๙	๑๒๑	๑๐๐
๖. รักษาคำพูด ซื่อสัตย์	๘	๖.๖๑	๑๑๓	๙๓.๓๙	๑๒๑	๑๐๐
๗. กตัญญู	๖	๔.๙๖	๑๑๕	๙๕.๐๔	๑๒๑	๑๐๐
๘. มีวินัย ต่อแถวซื้อของ	๔	๓.๓๑	๑๑๗	๙๖.๖๙	๑๒๑	๑๐๐

๒.๒.๗.๒ บอก/สั่ง (เรียงตามความเห็นมาก -> น้อย)

วิธีการ	ใช้วิธีการนี้		ไม่ได้แสดง ความเห็นด้านนี้		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
๑. อธิบาย/พูดคุย	๓๔	๒๘.๑๐	๘๗	๗๑.๙๐	๑๒๑	๑๐๐
๒. สอนด้วยเหตุผล	๑๕	๑๒.๔๐	๑๐๖	๘๗.๖๐	๑๒๑	๑๐๐
๓. ยกตัวอย่าง	๘	๖.๖๑	๑๑๓	๙๓.๓๙	๑๒๑	๑๐๐
๔. อื่นๆ ได้แก่ สั่ง-บังคับ/ เตะให้ฟัง-สอนเรื่องหลักศาสนา/ เล่าประสบการณ์/ สอนแบบไม่ใช้อารมณ์-ความรุนแรง	๖	๔.๙๖	๑๑๕	๙๕.๐๔	๑๒๑	๑๐๐
๕. กลุ่มเกมทางสังคม (Socialization)	๓	๒.๔๘	๑๑๘	๙๗.๕๒	๑๒๑	๑๐๐

๒.๒.๗.๓ วิธีการอื่นๆ

สอนหรือไม่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ไม่ได้แสดงความเห็นด้านนี้	๙๕	๗๘.๕๑
๒. สอนด้วยวิธีการอื่นๆ ได้แก่ ส่งเสริมให้ใช้ชีวิตอย่างอิสระ เรียนรู้จากชีวิตจริง/ให้อิสระในการคิด เรียนรู้ด้วยตนเองได้/ให้ลูกเล่าเรื่องดีๆ/เล่าประสบการณ์ตนเองให้ลูกฟัง/ให้ความใกล้ชิด/ส่งเสริมให้ทำกิจกรรม/ให้ลองปฏิบัติจริง-ลองผิดลองถูก/ใช้ละคร-นิทาน-สื่อเทคโนโลยีช่วย/ให้คนอื่นสอนอ้อมๆ/ ยก case study - พาไปดูตัวอย่าง/สอนให้เป็นคนมีจิตอาสา	๒๖	๒๑.๔๙
รวม	๑๒๑	๑๐๐.๐๐

๒.๒.๘ ท่านอยากปรับปรุงแนวทางการสอน/อบรมบุตรของท่านให้เป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่
อย่างไร

๒.๒.๘.๑ อยากปรับหรือไม่

อยากปรับหรือไม่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
๑. ไม่อยากปรับ ดีแล้ว	๗๑	๕๘.๖๘
๒. อยากปรับ	๔๕	๓๗.๑๙
๓. ไม่ระบุ	๕	๔.๑๓
รวม	๑๒๑	๑๐๐.๐๐

๒.๒.๘.๒ วิธีการ (เรียงตามความเห็นมาก -> น้อย)

วิธีการ	ใช้วิธีการนี้		ไม่ได้แสดง ความเห็นด้านนี้		ไม่ได้ตอบ คำถาม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
๑. แนะนำ/สั่งสอนมากขึ้น (สั่งสอนให้เห็นผลเร็วขึ้น/ รอบด้าน)	๑๐	๘.๒๖	๑๐๖	๘๗.๖๐	๕	๔.๑๓	๑๒๑	๑๐๐
๒. อื่นๆ ได้แก่ พัฒนาทักษะชีวิต เริ่มจากตัวผู้ปกครอง ก่อน/พาไปทำกิจกรรมช่วยเหลือสังคม/ปรับอารมณ์ ตนเองให้ใจเย็น/ควบคุมสื่อที่ลูกรับ/สอนลูกตาม สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง/อยากให้ลูกมีประสบการณ์ มากขึ้น/อยากให้เรียนรู้เพิ่มเติมจากสถานศึกษา	๙	๗.๔๔	๑๐๗	๘๘.๔๓	๕	๔.๑๓	๑๒๑	๑๐๐
๓. สร้างความใกล้ชิดกับครอบครัว (มีส่วนร่วม/มีเวลา ทำกิจกรรมแบบครอบครัว)	๘	๖.๖๑	๑๐๘	๘๙.๒๖	๕	๔.๑๓	๑๒๑	๑๐๐
๔. ปรับแนวทางตามธรรมชาติของเด็ก(พยายามเข้าใจ การเติบโต/ธรรมชาติ/ทัศนคติของเด็ก)	๘	๖.๖๑	๑๐๘	๘๙.๒๖	๕	๔.๑๓	๑๒๑	๑๐๐
๕. ส่งเสริมให้ลูกทำสิ่งที่ต้องการ (สนับสนุน/ส่งเสริม/ ผลักดันให้ลูกทำสิ่งที่ต้องการ)	๓	๒.๔๘	๑๑๓	๙๓.๓๙	๕	๔.๑๓	๑๒๑	๑๐๐

ผนวก ง ผลการสัมภาษณ์

ในส่วนนี้ เป็นการนำเสนอสาระที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี จำนวน ๒๐ ราย สรุปได้ดังนี้

ข้อ ๑ ท่านเห็นว่าพลเมืองที่ดีหมายถึงอะไรหรือควรมีลักษณะเช่นไร

ในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนที่อยู่ในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา มีความเห็นโดยสรุปว่า พลเมืองที่ดี คือ ผู้ที่รู้จักหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัว สังคม และประเทศ ในการปฏิบัติตามกฎหมายและบทบาทหน้าที่ของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการเปิดกว้างและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีจิตสาธารณะต่อส่วนรวม การแสดงออกที่ไม่ล่วงเกินสิทธิมนุษยชน และการมีส่วนร่วมทางการเมือง รวมทั้งเป็นผู้มีวินัย มีความอดทน และมีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต และเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความรู้และทักษะ อย่างไรก็ตาม พลเมืองที่ดี ยังควรเป็นผู้ที่มีการใช้หลักศีลธรรม ในการดำรงชีวิตด้วย อาทิ หลักสัจปุริสธรรม ๗ คือ รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน รู้บุคคล ต้องรู้ว่าอยู่ในสถานะไหน เวลาควรทำอะไร

ขณะที่ความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในระดับอุดมศึกษาในประเด็นนี้ มีหลักสำคัญคือ พลเมืองที่ดี คือผู้ที่ให้ความเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น ให้ความเคารพกับความเห็นต่างของผู้คนในสังคม เคารพกฎและกติกาสังคม และมีความรับผิดชอบต่อบทบาทของตนเองและสังคมส่วนรวม

อย่างไรก็ดี การให้ความหมายหรือการกำหนดคานิยามของคำว่า “พลเมืองที่ดี” ในยุคสมัยปัจจุบัน อาจไม่เหมาะสม เนื่องจากรูปแบบของการใช้ชีวิตได้เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งยังมีการการรับข้อมูลข่าวสารจากต่างประเทศที่มีความสะดวกและรวดเร็ว และมีผลต่อความคิดของเยาวชนในปัจจุบันมากขึ้น ดังนั้น การพิจารณาเส้นแบ่งของความ เป็นพลเมืองที่ดีในยุคปัจจุบัน อาจพิจารณาจากเจตนาและความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้น มากกว่าการใช้หลักเกณฑ์ที่เข้มงวดในการระบุว่า เยาวชนคนนั้น เป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่ รวมถึงการให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการออกแบบการให้ความหมายนี้ด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากความเชื่อที่แตกต่างกัน

ข้อ ๒ ท่านเห็นว่าปัจจุบันเยาวชนเป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่ อย่างไร

ในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา มีความเห็นสรุปได้ว่า ปัจจุบันเยาวชนส่วนใหญ่เป็นพลเมืองที่ดีได้ โดยเฉพาะในต่างจังหวัด ซึ่งควรมีการหาวิธีในการขยายคุณงามความดี ขณะที่บางส่วนของเยาวชนรู้สิทธิของตนเอง แต่ยังไม่รู้หน้าที่ของตนเอง อย่างไรก็ตาม ยังมีเยาวชนส่วนน้อยที่มีการรับข้อมูลข่าวสารและมีความเชื่อมั่นในหลักอื่นที่ไม่ใช่ลักษณะของพลเมืองที่ดี หรือมีการทำตามเพื่อนจากการกลัวเพื่อนไม่คบ ซึ่งมีผลทำให้เยาวชนส่วนน้อยกลุ่มนั้นมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากการเป็นพลเมืองที่ดี

ในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในระดับอาชีวศึกษา มีความเห็นสรุปได้ว่า เยาวชนในปัจจุบันมีทั้งที่เป็นพลเมืองที่ดี และพลเมืองที่อยู่ในกลุ่มเปราะบางที่ต้องมีการสนับสนุนและสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้เยาวชนกลุ่มนี้เป็นพลเมืองที่ดีในระยะต่อไป ซึ่งในการพิจารณาว่า เยาวชนในปัจจุบันเป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่นั้น มีความเป็นไปได้ยาก เนื่องจากความเป็นพลเมืองที่ดีไม่ได้มีเกณฑ์วัดที่ชัดเจน มีความ

แตกต่างกันตามกาลเวลา และขึ้นอยู่กับความคิดของปัจเจกบุคคลนั้นๆ ในการพิจารณา อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เยาวชนในปัจจุบันเป็นพลเมืองที่ดี คือ สถาบันครอบครัว และสถานศึกษา ในการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตนเอง

ในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในระดับอุดมศึกษา มีความเห็นสรุปได้ว่า เยาวชนในปัจจุบันมีความเป็นพลเมืองที่ดี อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาว่าเยาวชนในปัจจุบันเป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่นั้น เป็นไปได้ยากขึ้นอยู่กับเกณฑ์วัดเฉพาะตัวบุคคลนั้นๆ การใช้กฎหมายมาเป็นตัววัดความเป็นพลเมืองที่ดีนั้น อาจไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายปัจจุบัน มีลักษณะเป็น Top down ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับความเห็นต่างนั้นหมายความว่า ในการพิจารณาว่า เยาวชนในปัจจุบันเป็นพลเมืองที่ดีหรือไม่นั้น ต้องให้ความสำคัญเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

ข้อ ๓ ท่านคิดว่าปัจจุบันปัจจัยใดที่มีอิทธิพลทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชนในการเป็นพลเมืองที่ดี

๑. บุคคลที่อยู่ร่วมกันในครอบครัว

- ๑.๑ พ่อและแม่มีความใกล้ชิดกับเยาวชนมาก จึงต้องเข้าไปอยู่ในกลไก สร้างลูกให้รู้จักการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล ถ้าทำได้จะเกิดอิทธิพลเชิงบวก แต่ถ้ายังเป็นแบบแค่การให้ข้อมูลข่าวสาร เขาจะไม่ฟังและทำไปในทิศทางที่ตรงกันข้าม
- ๑.๒ กระบวนการ Brain Format ในการสร้างความรับรู้และความเข้าใจในที่ผลต่อจิตสำนึก ทัศนคติ และบทบาทหน้าที่ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ซึ่งทัศนคติทางความคิด (mindset) ที่ดีเกิดจากการทำ Brain format ที่ดี เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้กับทุกฝ่าย โดยกระบวนการนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดย พ่อ แม่ ถือเป็นปัจจัยที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Changed agent) ในการอบรมสั่งสอนเยาวชน ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างแก่บุตร รวมถึงมุมมองต่อการพิจารณาถึงความคุ้มค่าก่อนการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม หากสถาบันครอบครัว ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนลูกอย่างใกล้ชิด หรือเข้าถึงลูกได้น้อย ก็จะเป็นการผลักให้บุตรไปสนิทหรือใกล้ชิดกับเพื่อน และอาจถูกชักจูงได้ง่าย
- ๑.๓ ทัศนคติของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ปกครองหรือครูที่ดูแล ยอมรับกับพฤติกรรมของเด็กหรือไม่ หากไม่เข้าใจก็จะมีผล
- ๑.๔ ตัวแบบที่ดีในสังคมที่เยาวชนมองเห็น รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กทั้งหมด

๒. เพื่อนที่รู้จักกัน

- ๒.๑ เป็นทั้งอิทธิพลทั้งบวกและลบต่อการเป็นพลเมืองที่ดี จากแนวคิดนิสัยการลอกเลียนแบบคนใกล้ชิด ๕ คน หรือการถูกเพื่อนชักนำอย่างไม่มีที่ยึด
- ๒.๒ การรับสื่อเดียวกัน ทำอะไรตาม ๆ กัน เราจึงควรมีบทบาทกับเขาให้มากขึ้น นำพาเขาไปสู่กระบวนการบ่มเพาะเพื่อให้ไปสู่การดำเนินชีวิตที่ถูกที่ควร ในกลุ่มเพื่อนๆ ไม่ใช่ทุกคนจะทำเหมือนกัน ตามกันทั้งหมด เราควรให้ความสำคัญกับคนที่นิ่งๆ ไม่ตามคนกลุ่มใหญ่ ถ้ามหาปลุกจิตเขาให้แสดงออกว่า เขาคิดอย่างไร เพื่อให้เพื่อนคนอื่นๆ ได้เห็นอีกมุมมอง ที่ไม่ใช่แค่ทำตาม ๆ กันไป โดยไม่ได้มีความเข้าใจ และมีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม

๓. การศึกษา ครู และอาจารย์

- ๓.๑ ถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงประเทศ ต้องเปลี่ยนแปลงที่การศึกษา
- ๓.๒ ครู อาจารย์ ที่ต้องให้การอบรมในการจัดรูปความคิดให้เยาวชนมีมุมมองระยะยาว มากกว่าการพิจารณาการกระทำเพียงระยะสั้น
- ๓.๓ การปรับตัวของครูผู้สอนที่ต้องเป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษา coaching เพื่อที่จะบ่มเพาะเพราะนักศึกษาให้เข้าใจการดำเนินชีวิตที่ดี ที่เหมาะสม เนื่องจากปัจจุบัน นักศึกษาสามารถค้นหาข้อมูลและความรู้ได้จากอินเทอร์เน็ต ทำให้ครูอาจารย์จะต้องปรับตัว หากไม่ปรับตัวจะเกิดอิทธิพลต่อนักศึกษาเชิงลบ แผ่นใส กระดานดำ อาจจะถูกยุคแล้ว ครูต้องออกจาก comfort zone เพราะถ้าครูไม่เก่งพอ ไม่รวดเร็วพอ ก็จะชี้แนะให้ นักศึกษาเรียนรู้ วิเคราะห์ว่าความคิดแบบนี้ดี หรือไม่ดี ไม่ได้ วิธีการสอนแบบเดิม ครูจะป้อนข้อมูลแบบ one way เราต้องเปลี่ยนเป็น coach สอนให้นักศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเอาเอง
- ๓.๔ ครูอาจารย์ในฐานะที่ต้องได้รับบทบาทในการปลูกฝังเยาวชนกรณีที่พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนบุตร เยาวชนให้ความเชื่อฟังครูอาจารย์มาก ดังนั้น การจัดการศึกษาต้องทำให้ครูค้นพบให้ได้ว่านักเรียนคิดอย่างไร ครูอาจารย์ต้องบ่มเพาะเพราะนักเรียนของตัวเอง เพื่อไม่ให้หลงทาง สอดคล้องกับพระบรมราโชวาท หน้าที่ของครู อาจารย์ คือ ช่วยให้ผู้บุคคลค้นพบวิธีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง โดยเดินทางที่ชอบ มีคุณธรรม จริยธรรม อันจะนำไปสู่ความสุข ความเจริญ

๔. เศรษฐกิจ

- ๔.๑ พ่อแม่ของนักศึกษาในต่างจังหวัด จะต้องไปทำงานที่อื่น ทำให้เยาวชนในระดับอาชีวศึกษา ส่วนใหญ่จะอยู่กับตาบยายกับย่า ส่วนใหญ่ไปทำงานต่างจังหวัดสภาพครอบครัวไม่มีผู้ขัดเกลาจากครอบครัว เยาวชนจะเริ่มได้รับการขัดเกลาจากสถาบันการศึกษา
- ๔.๒ ความยากจน ทำให้เกิดความรู้สึกที่ต้องแข่งขันเพื่อการอยู่รอดทางเศรษฐกิจ และมีผลให้เยาวชนความรู้สึก เพื่ออาหารความเกรงใจจะลดลง

๕. สังคมและวัฒนธรรม

- ๕.๑ เยาวชนสมัยนี้เน้นความเท่าเทียมกัน ต่างจากสมัยก่อนที่ มีรุ่นพี่ รุ่นน้อง นับถือผู้สูงวัย เยาวชนในปัจจุบันเคารพคนที่อาวุโสที่ไม่ยกตนข่มท่าน ไม่ใช่ให้เขาฟังเรา เพราะเราเป็นอาจารย์ ไม่ชอบการบังคับ ประเพณีการรับน้องรูปแบบเดิมสมัยนี้แทบจะเป็นไปไม่ได้ด้วยการมองสิทธิที่เท่าเทียมกันของคนในสังคมที่มีมากขึ้น
- ๕.๒ วัฒนธรรม ถ้าสร้างค่านิยมให้เยาวชนได้รับรู้ความเป็นไทยก็จะบวก หากไม่ได้รับศึกษาแล้วไปได้รับวัฒนธรรมตะวันตก แล้วหลงใหลศรัทธา เกิดความขัดแย้ง

๖. การเมืองการปกครอง (นโยบายด้านส่งเสริมการปกครองของรัฐ) และกฎหมาย

- ๖.๑ กฎหมายที่ไม่ก่อให้เกิดการเคารพในสิทธิของบุคคลต่างกลุ่ม ไม่ว่าจะ เป็น เยาวชน ครู ผู้ใหญ่ โดยเมื่อเกิดความเคารพซึ่งกันและกันแล้ว Hate speech จะไม่มี

๖.๒ การเมืองก็มีอิทธิพลโดยตรง มุมมองของเยาวชนก็มีการกระทำที่สะท้อนถึงการเมือง ด้วยช่วงวัยของเยาวชนที่อยู่ใกล้ชิดกับเพื่อนเยอะมากกว่าครอบครัว จึงชอบทำอะไรที่ไปร่วมกับเพื่อน ตามเพื่อน ส่วนในเรื่องประเด็นการเป็นคนไทยที่ต้องเสียภาษี เยาวชนมองว่า พร้อมเสียภาษี ถ้าภาษีของเขาถูกใช้ไปอย่างคุ้มค่า เขาได้รับบริการที่ดี เช่นภาษีเขา เอาไปสร้างฟุตบอลสนามเมืองนอก

๗. การใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ (Social Media)

๗.๑ Social media มีผลต่อการรับรู้ข่าวสารของเยาวชน และจะมีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชน โดยสามารถเป็นได้ทั้งอิทธิพลทางบวกและทางลบ เราควรเปิดโลก เปิดมุมมอง เพราะเยาวชนในยุคนี้ เขาไม่ได้เรียนรู้จากการบอกเล่า จากพระ จากครู แต่เขารับรู้ข้อมูลจากโลกออนไลน์ที่สามารถเห็นโลกทั้งโลกได้ทันที ด้วยบริบทใหม่ ความเป็นชาติของเขา จะขยายตัวออกไปเป็น พลเมืองของโลก (global citizen)

๗.๒ Social media ทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางความคิด โดยเยาวชนมักจะเลือกกลุ่มที่มีแนวคิดในทิศทางเดียวกัน โดยผู้ที่คิดตรงข้ามจะถูกกำจัดออกไป ซึ่งปัจจัยนี้จะโน้มน้าวให้เยาวชนในกลุ่มต้องกระทำตามแนวคิดของกลุ่ม หรือสิ่งที่มีประโยชน์แก่กลุ่ม เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อน และมีผลให้ข้อเท็จจริงถูกบิดเบือน จนเกิดความเชื่อที่บิดเบือนไป ทั้งนี้ มีข้อมูลทางสถิติกล่าวว่า ค่าเฉลี่ยของนิสัยตัวเองมักจะลอกเลียนแบบจากคนใกล้ชิดรอบข้าง ๕ คน ดังนั้น หากเป็นเยาวชนที่มีความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ครอบครัว ครู อาจารย์ เพื่อนที่รู้จักกัน ก็อาจจะเป็นสิ่งที่ดี แต่หากเป็น Social Media พฤติกรรมของเยาวชนจะเปลี่ยนไปตามกระแสของ Social Media อย่างไรก็ตามการนำเสนอข้อมูลผ่าน Social media ยังมีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชน เนื่องจากเยาวชนเป็นผู้รับข้อมูลทางตรงที่ไม่ผ่านการพิจารณา/ปรับแก้ไข/ตรวจสอบข้อมูล ในลักษณะที่สื่อในอดีต อาทิ เว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ จำเป็นที่จะต้องทำการนำเสนอต่อผู้รับสาร ขณะที่เนื้อหาข้อมูลที่มีการเผยแพร่ผ่านทางโซเชียลมีเดีย ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลให้เกิดพฤติกรรมการลอกเลียนแบบ เนื่องจากเรื่องที่ไม่ดี มักจะถูกเผยแพร่ได้เร็วกว่าเรื่องที่ดี

๗.๓ ความสามารถในการรู้จักแยกแยะข้อเท็จจริงของข้อมูลที่ปรากฏอยู่ใน Social media

๘. เทคโนโลยี

๘.๑ ปัจจัยทุกอย่างจะมีอิทธิพลทั้งเชิงบวกและเชิงลบ มันไปด้วยกัน ขึ้นอยู่กับการใช้เครื่องมือต่างๆ เช่นการสื่อสาร การใช้สื่อ การใช้เทคโนโลยี IT เช่น สอน online การสร้าง digital school จะเห็นว่า การใช้สิ่งเหล่านี้ มีอิทธิพลในเชิงบวกมากกว่า แต่ในทางกลับกัน เรามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำกับดูแลให้ดี กำกับดูแลแบบกัลยาณมิตร เพิ่มการมีจรรยาบรรณในการใช้สื่อ เข้าไปก่อนที่จะมีการสื่อสารออกไป หากไม่มีการกำกับดูแล การสื่อสารไม่มีขอบเขต ไม่มีคุณธรรม ไม่ให้เกียรติกัน ผลที่ออกมาจะทำให้เกิดความรุนแรง เข้าใจผิดกัน หากเราสามารถเปลี่ยน mindset ของทั้งผู้สื่อและผู้รับได้ ทศนคติของคนในสังคมก็จะดีขึ้น

๘.๒ ความเจริญทางเทคโนโลยี แต่ไม่รู้ว่าจะใช้ประโยชน์ในเชิงบวกอย่างไร ควรจะมีการปลูกฝังและผู้ใหญ่ต้องเป็นต้นแบบที่ดีในทุกด้าน

๘.๓ เทคโนโลยี ทำให้เยาวชนเริ่มมีโลกส่วนตัวมากขึ้น ทำให้ไม่ได้ใกล้ชิดกับพ่อแม่เหมือนสมัยก่อน ถ้าพ่อแม่ไม่ได้มีเวลามาอบรมสั่งสอนลูก มาปรับจูนความเข้าใจ ความคาดหวังกัน เยาวชนก็จะทำ

เท่าที่เขาคิดจะทำ ไม่ได้พูดถึงความกตัญญู แบบต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ แบบสมัยก่อนอีกต่อไป เยาวชนจะออกแบบเองในสิ่งที่จะทำให้พ่อแม่ในวันข้างหน้า แต่จะมาคาดหวังว่า พ่อแม่จะอยู่กับลูกตอนแก่เฒ่า เช่นสมัยก่อนคงไม่ได้

๙. อื่นๆ

- ๙.๑ ตัวเยาวชนเอง กล่าวคือ ฮอร์โมนในช่วงวัยรุ่น อาจทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว เมื่อผ่านช่วงวัยก็จะดีขึ้น หรือพันธกรรมของเยาวชนนั้นๆ หรือความเป็นตัวตนของเยาวชนนั้นๆ
- ๙.๒ สื่อ อาทิ ภาพยนตร์ ทำให้เกิดพฤติกรรมการเลียนแบบ รวมไปถึงการนำเสนอเรื่องข่าวสาร ละคร ภาพยนตร์ การ์ตูนต่างๆ มีส่วนในการนำความคิดของคนในระดับหนึ่ง ถ้าบริโภคสื่อในแง่ลบทุกวัน ๆ จะทำให้มีความรู้สึกในแง่ลบพอสมควร
- ๙.๓ ปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ อาทิ เทคโนโลยี โรคระบาด
- ๙.๔ Globalization ซึ่งกระตุ้นการซื้อ เน้นวัตถุนิยม
- ๙.๕ เวลา สถานการณ์เยาวชนใช้เวลาบิตเบี้ยว กลางคืนไม่ยอมนอน เช่น การเล่นเกมพิวเตอร์ การเที่ยวกลางคืน มั่วสุม ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดสมาธิสั้น หรือจิตเวชได้ โดยเยาวชนควรใช้เวลาที่เหมาะสม

ข้อ ๔ ท่านคิดว่าในปัจจุบันปัจจัยอะไรที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างหรือปลูกฝังจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน

๑. ความพร้อมของครอบครัว และครู อาจารย์ ในการวิธีการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และความพยายามในการทำความเข้าใจเยาวชนของครู หรือผู้ปกครอง หากไม่มีการทำความเข้าใจกับสภาพสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปที่มีผลต่อทัศนคติของเยาวชน ซึ่งรวมถึงทัศนคติทางความคิด (mindset) ของผู้ปกครองด้วย
๒. ต้นแบบที่ดีไม่ได้รับการส่งเสริม (promote) ยกตัวอย่างกรณี คนที่เสียสละกลับไม่ได้รับการยกย่อง ทำให้เยาวชนไม่ได้เรียนรู้ในเรื่องนี้ หรือกรณีที่คนรวยสามารถสูติได้ง่าย และเจอโทษที่เบากว่าคนจน
๓. ความสามารถในการพิจารณาข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ยังมีไม่มาก ทำให้ได้รับข้อมูลผิดพลาด และเห็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เป็นสิ่งที่ถูกต้อง เช่น พฤติกรรมการลักทรัพย์ และการร่วมเพศในลักษณะรัมโถมที่เข้าใจว่าอีกฝ่ายหนึ่งที่ถูกกระทำจะมีความสุข เป็นต้น หรือกรณีที่มีการนำเสนอข้อมูลบ่อยๆ หรือได้ยินบ่อยๆ ทำให้เกิดความเชื่อถือ หน่วยงาน ต่างๆ ไม่ทำงาน ไปในทิศทางเดียวกัน หรือกรณีของการบิดเบือนข้อมูล หรือกรณีของการกระจายข่าวสารที่รวดเร็ว
๔. สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน มีการแข่งขันสูง ต่อให้พยายามที่จะสั่งสอนอบรม แต่ด้วยความที่สังคมพลวัตเร็วมาก การแข่งขันทางธุรกิจสูงมาก สื่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ซึ่งมุ่งเน้นให้คนให้ความสำคัญกับความมั่งมี เรื่องของฐานะการเงินทางสังคมมากกว่าความดีความไม่ดี มันมีความสับสนเสี่ยงที่จะทำให้การพัฒนาทัศนคติหรือความดีความไม่ดีของเยาวชนเป็นไปได้ยากหรือง่าย
๕. การขาดการให้ความสำคัญของการสร้างความรับผิดชอบให้แก่เยาวชน เพื่อให้เยาวชนมีวินัยต่อตัวเอง รับผิดชอบต่อตัวเอง รับผิดชอบต่อสังคม แล้วถึงจะสร้างพลเมืองได้

๖. ครู (๑) มุ่งเน้นแต่เรื่องวิชาการมากเกินไป และ (๒) อาจารย์บางรายไม่มีศักยภาพเพียงพอในการเป็นผู้ดูแลและนำทางนักศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องพยายามให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือไม่เช่นนั้นก็ต้องรอให้เกิดการเปลี่ยนถ่าย หรือรอให้เขาเกษียณราชการต่อไป
๗. หน่วยงานต่างๆ ไม่ทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
๘. การสื่อสาร การทำความเข้าใจกันของคนในสังคม คนในทุกๆระดับ ต้องมีการร่วมกันวางกรอบปฏิบัติ เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้กับเยาวชน คนรุ่นใหม่ ครูอาจารย์ก่อนจะพูดคุยกับนักศึกษาต้องเปิดใจมี open mindset นักศึกษาก็เช่นกันต้องมี open mindset ทุกฝ่ายต้องเปิดใจ ในการพูดคุย แล้วพยายามสร้าง design thinking อะไรคือ pain points แล้วหาทางออกร่วมกัน

ข้อ ๕ หน่วยงานของท่านมีบทบาทอย่างไรในการเสริมสร้างการเป็นพลเมืองที่ดีของเยาวชน

ในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มประถมศึกษาและมัธยมศึกษา หน่วยงานส่วนกลาง อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ จะมีบทบาทในการมุ่งปลูกฝัง เสริมสร้าง และหล่อหลอมการเป็นพลเมืองที่ดี โดย (๑) ให้ความรู้ (๒) เน้นการปฏิบัติและฝึกให้เกิดลักษณะนิสัยที่ดี และ (๓) การศึกษาที่มุ่งนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกต่อสถาบันต่างๆ ขณะที่หน่วยงานที่เป็นหน่วยปฏิบัติ (หรือโรงเรียน) มีความเห็นสรุปได้ว่า หน่วยงานมีบทบาทสำคัญในการ (๑) ดูแลการศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี (๒) สนับสนุนให้เยาวชนในโรงเรียนมีการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ใหญ่ เพื่อให้เยาวชนรู้จักการวางแผนและบริหารจัดการงาน และเป็นการสอนให้เด็กรู้จักการหาแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งเยาวชนจะเห็นวิถีปฏิบัติ และประสบการณ์ของผู้ใหญ่ในการทำงานนั้นๆ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ (๓) ให้มีกิจกรรมเชิงบวกมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น โรงเรียนที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ดี ควรใช้เรื่องราวดังกล่าวมาถ่อมเกล้าจิตใจให้แก่เยาวชน หรือทำกิจกรรมอื่นๆ ให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดี

ในมุมมองของหน่วยงานที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา มีความเห็นว่า หน่วยงานมีบทบาทในการดูแลสถาบันอาชีวศึกษาทั้งรัฐและเอกชน ซึ่งจะรับผิดชอบใน ๔ ประเด็น ได้แก่ (๑) มีความรู้ตามระดับที่เรียน (๒) ทักษะด้านอาชีพ ทำงานได้ทำงานเป็นโดยอัตโนมัติ โดยไม่ติดขัด (๓) คุณธรรม จริยธรรม วินัยในการทำงาน และ (๔) ความสามารถในการประยุกต์ใช้ ขณะที่ผู้บริหารระดับสูงของสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา มีความเห็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของหน่วยงาน สรุปได้ว่า (๑) หน่วยงานมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเพื่อไปประกอบอาชีพ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ รวมถึงการปลูกฝังวินัยในกิจกรรมต่างๆ (๒) พัฒนาทักษะ และคุณธรรม จริยธรรม คู่ขนานกับการพัฒนาให้ความรู้ให้กับเยาวชน เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีการพัฒนาตนเองในเชิงบวก (๓) พัฒนาครูทั้งในด้านวิชาการวิชาชีพ และคุณธรรม และสอนครูให้รักนักศึกษา เหมือนลูกหลานตนเอง (๔) สร้างความตระหนักในการรักษาทรัพยากร รักสิ่งแวดล้อม สำหรับกิจกรรมที่มีการนำมาสอดแทรกในสถาบันการศึกษา อาทิ การจัดให้มีชมรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือชมรมอาชีพ เพื่อให้เกิดการเสริมทักษะให้กับนักศึกษา กิจกรรมที่เยาวชนสนใจ เช่น ร้องเพลง กีฬา เป็นต้น เพื่อให้ นักศึกษามีการบริหารตัดสินใจด้วยตนเอง มีอิสระทางความคิด โดยมีครูเป็นที่ให้คำปรึกษาและแนะนำ สำหรับหน่วยงานภาคเอกชนที่มีสถาบันฝึกอบรมของตนเองนั้น ยังได้มีโครงการช่วยเหลือสังคม ผ่านการจัดตั้งมูลนิธิ เพื่อให้การสนับสนุนทางการศึกษา ให้ทุนการศึกษาเยาวชน ดูแลในเรื่องของสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้ความช่วยเหลือ และมีสถาบันการศึกษาฝึกอบรมที่ผมดูแล ที่ให้การศึกษานักงานमितซูบิซิทีทั่วประเทศอย่าง

ต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีโครงการให้พนักงานได้พัฒนาตนเอง และพัฒนากระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ทำให้พนักงานในองค์กรมีคุณภาพมีประสิทธิภาพ มีทัศนคติทางความคิดที่ดี ซึ่งจะสามารถส่งต่อไปยัง บุตรหลานที่บ้านและคนรอบข้างได้

ในมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในระดับอุดมศึกษา มีความเห็นสรุปได้ว่า หน่วยงานได้มี (๑) การส่งเสริมให้เยาวชนเข้าใจความหมายที่ถูกต้อง ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ระเบิดประชาชนปีโตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ให้มากขึ้น เนื่องจากความรู้ความเข้าใจของเยาวชนส่วนใหญ่ยังไม่ถูกต้อง เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ที่ยังเข้าใจอยู่ (๒) ปลุกฝังวิถีคิดในการเปิดกว้างให้แก่เยาวชนในการพิจารณาสิ่งรอบด้าน ก่อนการตัดสินใจ ที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล (Logic) มากกว่าการใช้สัญชาตญาณและความรู้สึก (Instinct) (๓) เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน โดยบุคคลที่ดูแลเยาวชนได้จะต้องเป็นผู้ฟังที่ดี ยอมรับฟังนักศึกษา (๔) มีกระบวนการสื่อสารเพื่อปรับความเข้าใจกับนักศึกษา และมีการสร้างรูปแบบ กิจกรรมเพื่อให้เกิดการพูดคุยในหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างบุคลากรและนักศึกษาทั้งใน ด้านวิชาการและการดำรงชีพ และ (๕) มีการส่งเสริมเรื่องคุณธรรม จริยธรรม สอดแทรกในเนื้อหาการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาชุมชน และกิจกรรมจิตอาสา

ข้อ ๖ ท่านคิดว่า ควรมีการพัฒนาหรือเสริมสร้างเยาวชนให้มีจิตสำนึกและวางตนเป็นพลเมืองที่ดีอย่างไร และใครควรจะมีบทบาทหลักในการพัฒนา

๑. ประเด็นที่ควรดำเนินการในการพัฒนาหรือเสริมสร้างเยาวชนให้มีจิตสำนึกและวางตนเป็นพลเมืองที่ดี ได้แก่
 - ๑.๑ การพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต (Life skills) ประกอบด้วย (๑) การจัดการอารมณ์และความเครียด (๒) การสร้างสัมพันธภาพที่ดี (๓) การตระหนักรู้เห็นค่าของตนเองและผู้อื่น และ (๔) การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
 - ๑.๒ การใช้ข้อมูล Big Data มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารนโยบาย และควรมีการจำแนกความช่วยเหลือที่แตกต่างตามศักยภาพของเยาวชน และสอดคล้องกับบริบทของสภาพภูมิศาสตร์และภูมิสังคม
 - ๑.๓ การสอดแทรกความเป็นพลเมืองที่ดีให้กับนักเรียน ผ่านกิจกรรมในสถาบันการศึกษา อาทิ การมีสถานศึกษาที่เชื่อมโยงกับสถาบันอาชีวศึกษา ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนนักเรียน เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้เยาวชนรับรู้ถึงการมีสิทธิ การมีส่วนร่วม และการรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม การแสดงดนตรี ที่ให้เยาวชนได้แสดงออกและรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง และเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนให้ครู อาจารย์ มีการปรับตัวและเข้าใจเยาวชนมากขึ้น
 - ๑.๔ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน เพื่อให้เยาวชนตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อส่วนรวม อาทิ กฎหมายสิทธิเด็กและเยาวชน กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค
 - ๑.๕ การสร้างพื้นที่ให้เยาวชนได้แสดงศักยภาพ เพื่อให้เยาวชนเกิดความภูมิใจในตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

- ๑.๖ การให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตแก่เยาวชน อาทิ การใช้อุปกรณ์ป้องกันเพื่อลดความไม่พร้อมของการตั้งครรรภ์ การอบรมขับขี่ปลอดภัย การให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
 - ๑.๗ การส่งเสริมเรื่อง การเคารพซึ่งกันและกัน การเคารพกฎกติกา และการรับผิดชอบต่อส่วนรวม ให้เยาวชนเข้าใจและตระหนักว่า สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งต้องทำ มีความจำเป็น มากกว่าการสร้างความรู้ความเข้าใจเท่านั้น
 - ๑.๘ การปลูกฝังให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้มีความเป็นพลเมืองด้วยตนเอง ตามกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning
 - ๑.๙ การสร้างพื้นที่ให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางความคิด และความรู้ความเข้าใจต่างๆ ในทุกบริบท และทุกพื้นที่
๒. บทบาทในการพัฒนาเยาวชน ได้แก่
- ๒.๑ สถาบันครอบครัว เนื่องจากการให้ความรู้ความเข้าใจด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม ในการปลูกฝังระเบียบวินัย และความรับผิดชอบตั้งแต่เด็ก จะสามารถส่งเสริมและปรับแก้พฤติกรรมได้ดีกว่าหน่วยงานอื่นๆ ทั้งทางด้านจิตวิทยา การอนามัยและการสร้างสุขภาวะในการดูแลตัวเอง การรับผิดชอบตนเอง การดูแลสังคม อย่างไรก็ตาม ศึกษภาพและความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมเยาวชน นอกจากนี้ สถาบันครอบครัว ยังเป็นพื้นที่สำหรับกระบวนการ Brain format ในการบ่มเพาะเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีด้วย
 - ๒.๒ สถาบันการศึกษา (ครู อาจารย์ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้บริหารหน่วยงาน) ควรมีบทบาทในการแสวงหาความร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการหาแนวทางการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในครอบครัวต่างจังหวัดที่ผู้ปกครองต้องทำงานมาก ทำให้เยาวชนอยู่กับสถาบันการศึกษามากกว่า หรือควรดำเนินการที่เป็นการสอดแทรกการเป็นพลเมืองที่ดีผ่านกิจกรรมในสถาบันการศึกษา มีการถ่ายทอดความรู้สู่การมีทักษะ มีความชำนาญและสามารถประกอบอาชีพได้ และมีความรู้และคุณธรรม ขณะเดียวกัน บุคลากรในสถาบันการศึกษาจะต้องมีจิตเมตตาและมีอุดมการณ์ในการสร้างเยาวชนให้เป็นคนดีด้วย นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาควรมีการหารือร่วมกับภาคเอกชนเกี่ยวกับสมรรถนะของเยาวชนที่จบการศึกษาที่ภาคเอกชนต้องการรับเข้าไปทำงาน เพื่อให้เยาวชนที่จบการศึกษาสามารถหางานที่ดีได้ รวมทั้งสถาบันการศึกษา ควรมีเป้าหมายที่ชัดเจนและมีความเข้มแข็ง เพื่อให้การขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และการสร้างความร่วมมือต่างๆ มีความชัดเจนและถูกให้ความสำคัญ
 - ๒.๓ หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง กล่าวคือ
 - กระทรวงศึกษาธิการ ต้องเข้าใจบทบาทของการจัดการศึกษาแต่ละช่วงชั้น โดยให้ความสำคัญกับรูปแบบของการศึกษาที่สอดคล้องกับความแตกต่างในปัจเจกบุคคล มากกว่าการใช้รูปแบบเดียวกันทั้งหมดในการจัดการศึกษา โดยควรมีการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับกิจกรรมและการเสริมแรงบวกในเชิงการให้รางวัล
 - กระทรวงวัฒนธรรม ควรมีการปรับบทบาทให้สอดคล้องกับสถานการณ์และกลุ่มเป้าหมายที่มีความชัดเจน

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ควรมีการตั้งสภาเด็กและเยาวชนในแต่ละชุมชน โดยภาครัฐสนับสนุนเงินทุน
 - ภาครัฐ ควรมีพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนได้แสดงความคิดเห็นอย่างจริงจัง และให้มีการประชาสัมพันธ์เรื่องความมีวินัย เคารพกฎระเบียบ ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง เป็นพลเมืองที่ดีต่อประเทศชาติ
- ๒.๔ ภาคเอกชน ควรมีบทบาทในด้านการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดโอกาสกับเยาวชนมากขึ้น เช่น การให้นักศึกษาไปฝึกงาน และมีการ Coaching เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการฝึกวิชาชีพ และสร้างรายได้ต่อ การทำความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการสรรหาบุคลากรเข้าทำงาน การจัดทำ CSR ของภาคเอกชน หรือการสนับสนุนทุน รวมถึงโครงการระยะยาวในลักษณะทวิภาคี
- ๒.๕ องค์กรพัฒนาเยาวชน ควรมีการวางบทบาทให้ชัดเจนและสอดคล้องกับภาระงาน ในการสนับสนุนให้เยาวชนที่จบการศึกษามีแนวทางในการใช้ชีวิตในระยะยาว ซึ่งองค์กรกลุ่มนี้ จะมีส่วนสำคัญในการช่วยเสริมการพัฒนาเยาวชนและแก้ไขปัญหาเฉพาะ
- ๒.๖ สื่อที่นำเสนอข่าวสาร ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสิทธิเด็ก กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

ข้อ ๗ หากท่านมีไม้กายสิทธิ์ที่เปลี่ยนแปลงอะไรก็ได้ เรื่องใดที่ท่านอยากทำที่สุดเพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดี

๑. ประเด็นที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา อยากทำมากที่สุด (หากมีไม้กายสิทธิ์) เพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดี มีดังนี้
 - ๑.๑ ปรับทัศนคติที่ไม่ดี รักษาสิ่งที่ดี ภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นในสถาบันหลัก ปฏิบัติตามแนวทางของรัชกาลที่ ๙
 - ๑.๒ ให้เยาวชนทุกคนมีจิตสำนึก และเป็นส่วนหนึ่งของสังคมซึ่งรู้หน้าที่และมีความรับผิดชอบ
 - ๑.๓ มีหลักสูตรรูปแบบการเสริมสร้างให้เด็กมีระเบียบวินัย โดยศึกษาจากครอบครัว โรงเรียน ครูและนักเรียนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวทางเสริมสร้างระเบียบวินัยในอนาคตต่อไป
 - ๑.๔ ปรับฐานทรัพยากรบุคคลและงบประมาณ เพิ่มเติมไปยังกลุ่มเด็กเล็กและอนุบาลมากขึ้น
 - ๑.๕ สร้างพื้นที่ให้เยาวชนมีพื้นที่แสดงออกทางบวกที่ชื่นของ อาทิ โครงการทูบีนัมเบอร์วัน สามารถยึดเหนี่ยวเยาวชน
 - ๑.๖ สร้างมาตรการลดพื้นที่เสีย เช่น ผู้กระทำร้ายเด็กและเยาวชน ต้องดำเนินการขั้นเด็ดขาด ไม่มีการปกป้องบุคคลของหน่วยงานตนเอง
 - ๑.๗ การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ สร้างพื้นที่ที่ดีเพิ่มให้กับสังคม เป็นจุดเชื่อมโยงกระจายออกไป
 - ๑.๘ ให้มีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อช่วยเยียวยาปัญหาต่างๆ ในปัจจุบัน

- ๑.๙ ให้มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา รู้จริง และมีคุณธรรม มารับผิดชอบการศึกษา
- ๑.๑๐ ให้เยาวชนได้เรียนรู้จาก project base learning เพื่อให้เกิดกระบวนการคิดและวิเคราะห์ สำหรับใช้ประโยชน์ในอนาคต
๒. ประเด็นที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในระดับอาชีวศึกษา อยากทำมากที่สุด (หากมีไม้กายสิทธิ์) เพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดี มีดังนี้
 - ๒.๑ เกิดมาทุกคนมีความรับผิดชอบ มีวินัย จะสามารถตอบโจทย์ได้ทุกเรื่องทั้งตนเองและสังคม
 - ๒.๒ รัฐบาลมีการใช้ข้อมูลพื้นฐานของประชาชน จากเลขบัตรประชาชน ๑๓ หลัก ในการรู้สถานะภาพของประชาชน เพื่อให้การจัดทำแนวทางในการสนับสนุนและบริหารประเทศเป็นไปอย่างถูกต้อง
 - ๒.๓ ให้มีการปรับการศึกษา ได้แก่ การส่งเสริมให้เยาวชนศึกษาในสิ่งที่ตนเองถนัด ผู้ปกครองส่งเสริมสิ่งที่เยาวชนถนัด รวมทั้งการให้สวัสดิการกับเด็กอาชีวศึกษาในงานราชการหรือสิทธิพื้นฐานในสังคมที่เท่าเทียมกัน
 - ๒.๔ เกิดความรักความสามัคคีของคนในชาติ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความสุข พลเมืองเข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนเอง มีความรักความเข้าใจกัน
 - ๒.๕ ให้พฤติกรรมทางลบหายไป ให้มีพฤติกรรมทางบวก
 - ๒.๖ การให้ความสำคัญกับการศึกษาของพ่อแม่ และการวางแผนและการดูแลบำรุงครรภ์ แลสุขภาพของคนในครอบครัว
 - ๒.๗ ให้กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการทำงานร่วมกัน ในการปลูกฝังการดูแลเยาวชน ตั้งแต่เล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนระดับอนุบาล โรงเรียนระดับประถม และโรงเรียนระดับมัธยม
 - ๒.๘ มีจิตที่ดี และทุกอย่างจะดี
 - ๒.๙ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยกันขับเคลื่อนสังคม
 - ๒.๑๐ เสกวิธีคิด เสกให้เยาวชนหรือทุกคนรู้หน้าที่ รู้ความรับผิดชอบ ในหลักสัปปุริสธรรม ๗ คือ รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ชุมชน รู้บุคคล
๓. ประเด็นที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในระดับอุดมศึกษา อยากทำมากที่สุด (หากมีไม้กายสิทธิ์) เพื่อให้เยาวชนเป็นพลเมืองที่ดี มีดังนี้
 - ๓.๑ ให้มีการนำ “การสร้างพลเมือง (Civic Education)” ตามหลัก ๓ ประการ ได้แก่ การเคารพซึ่งกันและกัน การเคารพกฎกติกา และการรับผิดชอบต่อสังคมส่วนร่วม มาใช้
 - ๓.๒ ให้พลเมืองไทยทุกคน เข้าใจความหมายเรื่อง ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 - ๓.๓ ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ทุกคนในสังคมคิดแต่สิ่งดี เพื่อให้คนอยู่ร่วมกันได้และให้สังคมมีความสุข
 - ๓.๔ ให้ทุกคนมีวินัยในตัวเอง เป็นคนดี รับผิดชอบต่อตนเอง รับผิดชอบต่อครอบครัว ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม รักประเทศชาติ ซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้คนไทยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
 - ๓.๕ ให้มีกิจกรรมและพื้นที่ในการทำความเข้าในร่วมกัน เพื่อร่วมกันสร้างสังคม และอนาคตร่วมกัน ในทุกบริบทของสังคม และทุกระดับการศึกษา และต้องมีความต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

- ๓.๖ ให้เยาวชนมีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับตนเอง สามารถประกอบอาชีพที่ดีได้ ครู และอาจารย์ สามารถสอนนักเรียนให้ได้คิด ได้มีสติ ไม่ทำตามคนอื่น และมีความคิดเป็นของตนเอง
- ๓.๗ ยินยอมให้ ครู ที่จบการศึกษาจากคณะครุศาสตร์ สามารถเรียนจบได้ภายในระยะเวลา ๔ ปี และสามารถสอบขอใบประกอบวิชาชีพได้ เพื่อเพิ่มความสนใจให้กับเยาวชนมากขึ้น เนื่องจากหลักสูตรระยะเวลา ๕ ปี ในปัจจุบัน ไม่ดึงดูดให้เยาวชนตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาเพื่อประกอบอาชีพครูในอนาคต

รายชื่อผู้เข้ารับการอบรม พสบ.บก.ทท. รุ่นที่ ๑๓

๑. นางกรรณิกา ธรรมสอน
๒. นางกานต์สินี ฉัตรวิริยานนท์
๓. พ.อ.หญิง เกษกนิษฐ์ กลั้มพสุต
๔. นายจงชนะ เลิศวณิช
๕. แพทย์หญิง เจียมรัตน์ ผลาสินธุ์
๖. นายฉันทิต สว่างเนตร
๗. นางสาวชนิกนันท์ วัฒนะสุต
๘. นายชัยธร สุวรรณอำภา
๙. น.อ. ชิตพล ก่อกิจสัมมากุล
๑๐. พ.อ.หญิง ฐนิตา อรัณยะนาค
๑๑. นายฐานัท ธนวัชราภรณ์
๑๒. นายเดโชวัต ทักคุ่ม
๑๓. พ.อ. ทรงธรรม จันทร์เหยี่ยว
๑๔. นางสาวทัศนีย์ โสธรชัย
๑๕. น.อ. ธนพล ประจวบเหมาะ
๑๖. นายธนภัทร ตระหนักยศ
๑๗. นายธนาชัย ไชยมงคล
๑๘. นายธนาวุฒิ กุลจิตติชนก
๑๙. นายธัชพล ดวงพัตรา
๒๐. นายธีร์ ภาวังคนันท์
๒๑. นายนครินทร์ ชานะมัย
๒๒. นายนนทชัย ลิขิตาภรณ์
๒๓. นายนฤภพ ชันทับไทย
๒๔. นายนำพล โพธิวงศ์
๒๕. นางนุชนภา สิทธิถาวร
๒๖. พ.อ. บัณฑิต บำเรอราช
๒๗. นางสาวปวีณา เกษมสายชนม์
๒๘. นางสาวปิยนุช เลหาบุตร
๒๙. นางสาวปิยะนิตย์ โอนพรัตน์วิบูล
๓๐. นายพงษ์ศักดิ์ ฤทธิสมิต
๓๑. นายพัฒนชัย สิงหะวาระ
๓๒. นายพิเชษฐ์ อุดม
๓๓. นายพีรวัฒน์ ชูเกียรติ
๓๔. น.อ. ภาธร วิเชียรกร
๓๕. น.อ. ยุทธพงษ์ นพกุลสถิตย์ ร.น.
๓๖. นายยุทธนา เลี้ยวสมบูรณ์
๓๗. นายรงค์เพชร เขาเรียง
๓๘. น.อ. รัฐนันท์ เมธีวัชรพัฒน์ ร.น.
๓๙. นางวรรณรัตน์ ศรสำราญ
๔๐. นายวสันต์ วันแก้ว
๔๑. นางวันทนา ณ์ฐพุลวัฒน์
๔๒. นายวิโรจน์ หล้าสกุล
๔๓. นายวีระชัย วิเศษพันธุ์รังษี
๔๔. นายวุฒินันท์ หวังทองธนา
๔๕. นายศุภลักษณ์ สายยงค์
๔๖. นายสมทรง งามวงษ์
๔๗. พ.อ. สมรรถปกรณ์ อินทรขาว
๔๘. นายสาโรจน์ มะอาจเลิศ
๔๙. นางสาวสิริลักษณ์ พรโชคชัย
๕๐. นางสาวสุกัญญา ทิพหา
๕๑. นายสุทธิพงษ์ กุลศิริ
๕๒. น.อ. สุทธิพงษ์ วงษ์สวัสดิ์
๕๓. นางสาวสุติศา พรเพิ่มพูน
๕๔. พ.อ. สุธี ยรรยงเวโรจน์
๕๕. นายสุบิน วนัสพิทักษกุล
๕๖. นางสาวสุพัตรา วรรณศิริกุล
๕๗. น.อ.หญิง สุพิชฌาย์ สันหจันท์ ร.น.
๕๘. พ.ต.อ. ทฤษฎ์ เอกอรุ
๕๙. น.อ. อติสร บุญขจาย
๖๐. นายอนุชา มงคลรัตน์
๖๑. พ.อ. อภิชาติ เจริญเกตู
๖๒. นายพัทธ์ปวร รุ่งสว่างไวงค์
๖๓. นายสกนธ์ นันท์ปิติพงศ์
๖๔. นางสาวสิริภิญญา อินทรประเสริฐ
๖๕. พ.อ.หญิง คันธรัตน์ วงศ์ชะอุ่ม